

**Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ**

**Актуальні проблеми професійної
підготовки поліцейського
Матеріали круглого столу**

м. Одеса, 26 жовтня 2016 року

Одеса
ОДУВС
2016

УДК 351.74 : 371.134
ББК 67.401.133.12 74.58
A43

Матеріали викладені у авторській редакції з незначними коректорськими правками.

Актуальні проблеми професійної підготовки
A43 поліцейського: матеріали кругл. столу, м.Одеса, 26 жовтня
2016 р. — Одеса : ОДУВС, 2016. — 204 с.

У цьому збірнику представлені науково-педагогічні працівники, практичні працівники правоохоронних органів, адюнкти, слухачі, студенти, курсанти. Всіх їх об'єднує спільне бажання – покращання професійної підготовки поліцейських, сприяння становленню особистості професіонала, здатного до ефективної діяльності в складних, напружених та екстремальних умовах.

Сподіваємось, що обмін думками буде плідним і сприятиме удосконаленню підготовки працівників поліції, досягнення високого рівня професіоналізму у всіх сферах практичної діяльності.

УДК 351.74 : 371.134
ББК 67.401.133.12 74.58

© ОДУВС, 2016

Шановні колеги!

Прийміть мої щирі привітання з нагоди початку проведення в Одеському державному університеті внутрішніх справ круглого столу «Актуальні проблеми професійної підготовки поліцейського».

Розбудова України як правової, демократичної держави на засадах гарантування законності і зміцнення правопорядку, дотримання прав і свобод громадян, передбачених Конституцією і чинним законодавством, значною мірою залежить від ефективної діяльності працівників Національної поліції України, які покликані захищати життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпеку людини й громадянина, інтереси суспільства і держави а також усі форми власності, природне середовище, від протиправних посягань.

Зростання злочинності зумовлене насамперед кризовими явищами в політичній та економічній сферах. Розбалансованість економіки та спад виробництва, енергетична криза та зростання цін, призвели і продовжують призводити до різкого падіння життєвого рівня населення. Це зумовлює різке зростання кількості кримінальних правопорушень. Все частіше засобами їх скоєння є холодна чи вогнепальна зброя із застосуванням тортур та захопленням заручників. Разом з тим значно зросла агресивність і жорстокість злочинців, їх протидія представникам влади та поліцейським зокрема.

Стан справ значно ускладнюється тим, що нині злочинці мають велику кількість бойової вогнепальної зброї - від пістолетів до гранатометів. Це явище становить серйозну загрозу для публічного порядку, життя та здоров'я громадян. Швидке та рішуче обеззброєння злочинців є першочерговим службовим обов'язком працівників Національної поліції України, і потребує від них виняткової організованості, високої компетенції та вміння діяти в екстремальних умовах.

З метою забезпечення публічного порядку та захисту життя і здоров'я громадян і їх законних інтересів поліцейські зобов'язані використовувати всі засоби і методи боротьби зі злочинністю.

Успіх у зазначеній боротьбі значною мірою залежить від професійної майстерності, досвіду та рівня службово-бойової підготовки особового складу Національної поліції України. Але, на жаль, під час проведення затримання правопорушників та проведення спеціальних заходів нерідко допускаються серйозні помилки і тактичні прорахунки, які призводять до втрат серед особового складу, загибелі та поранення сторонніх осіб. Причинами такого становища є недостатній рівень професійних знань поліцейських, відсутність у них практичних навичок дій в екстремальних умовах несення служби. Саме тому, досвід, майстерність, знання та професійний вишкіл є тими складовими які дадуть можливість звести до мінімуму втрати серед особового складу Національної поліції України та сторонніх осіб під час боротьби із злочинністю.

Переконалий, що вільний обмін думками у форматі круглого столу, залучення до спілкування не тільки науковців, але й на сам перед практичних працівників, дозволить ближче підійти до вироблення спільних поглядів на низку найважливіших проблем, серед яких особливо актуальними є наукове забезпечення потреб практики та запровадження результатів науково-дослідної роботи в практичну діяльність підрозділів поліції.

Сподіваюсь, що сьогодні конструктивний діалог, що об'єднує нас на основі спільних інтересів і обов'язків, принесе очікувані результати і рішення.

Висловлюю щире вдячність всім хто взяв участь у нашому круглому столі. Бажаю учасникам плідного спілкування і вдалої співпраці!

З повагою

**Ректор Одеського державного університету
внутрішніх справ**

**доктор юридичних наук, доцент
генерал поліції третього рангу**

І.П. Катеринчук

Албул С.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
полковник поліції,
Перший проректор ОДУВС;
Заступник голови Всеукраїнської асоціації науковців
та фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності

***ДО ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНЕ
ЗАКОНОДАВСТВО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ
ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦІЄЮ***

Європейський вектор розвитку покладає на нашу державу низку обов'язків, зокрема щодо імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство. Це, безумовно, стосується й питань організації діяльності Національної поліції України, як центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки [5]. На наш погляд, одним з найактуальніших питань організації діяльності Національної поліції України є застосування сили та вогнепальної зброї працівниками поліції під час виконання службових обов'язків.

Слід зазначити, що світовою спільнотою у цьому напрямі розроблено достатню кількість міжнародно-правових актів. Серед них необхідно виділити «Кодекс поведінки службовців органів правопорядку», затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. № 34/169 [1]; резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Про Декларацію про поліцію» [3]; «Європейський кодекс поліцейської етики», схвалений Комітетом Міністрів Ради Європи від 19 вересня 2001 р. [4] тощо. Особливе місце серед них посідає Резолюція восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками (27 серпня-7 вересня 1990 р., Гавана, Куба), яка затвердила Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими

особами з підтримання правопорядку (далі – Основні принципи) [2; 6, с. 12-15].

Міжнародні нормативні акти виходять з того, що діяльність поліції відіграє життєво важливу роль у захисті права на життя, свободу та особисту недоторканність громадян, гарантованих Загальною декларацією прав людини і закріплених в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права. Саме тому, загроза життю і безпеці працівників поліції повинна розглядатися як загроза стабільності суспільства в цілому [2].

Основні принципи закріплюють загальний порядок розроблення національних правових норм щодо застосування сили та вогнепальної зброї працівниками поліції. При розробці таких норм і положень урядом необхідно враховувати етичні питання, пов'язані із застосуванням сили і вогнепальної зброї. Уряди і правоохоронні органи розробляють як можна ширший арсенал засобів і забезпечують посадових осіб по підтримці правопорядку різними видами зброї і боєприпасів, що дозволяють диференційовано застосовувати силу і вогнепальну зброю. До їх числа входить розробка видів зброї, що не призводять до смерті, але нейтралізуючих, в цілях все більшого звууження сфери використання засобів, здатних заподіяти смерть або тяжке поранення. З цією ж метою необхідно також мати можливість оснащення поліцейських для їх самозахисту спеціальним спорядженням, як щити, каски, куленепробивні жилети, транспортні засоби для зменшення необхідності використання будь-якого роду зброї [6, с. 13].

Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, Кодекс поведінки службовців органів правопорядку та Європейський кодекс поліцейської етики закріплюють, що працівники поліції при здійсненні своїх функцій зобов'язані, наскільки це можливо, використовувати ненасильницькі засоби до вимушеного застосування сили або вогнепальної зброї. Вони можуть застосовувати силу і вогнепальну зброю тільки в тих випадках, коли інші засоби виявилися неефективними або не дають яких-небудь надій на досягнення

наміченого результату [1; 2; 4].

У всіх випадках, коли застосування сили або вогнепальної зброї неминуче, працівники поліції зобов'язані:

а) проявляти стриманість в такому застосуванні сили та діяти, виходячи з тяжкості правопорушення та законної мети, яка має бути досягнута;

б) зводити до мінімуму можливість спричинення шкоди і нанесення поранень;

в) забезпечувати надання медичної і іншої допомоги пораненим або постраждалим особам в найкоротший термін;

г) забезпечувати негайне повідомлення родичів або близьких поранених або постраждалих осіб про такі факти.

Примітно, що міжнародно-правові акти закріплюють й випадки, при яких можливим є застосування поліцією фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Ці положення було імплементовано до національного законодавства України. Зокрема, Основні принципи встановлюють, що працівники поліції не застосовують вогнепальну зброю проти людей, за винятком випадків самооборони або захисту інших осіб від неминучої загрози смерті або тяжкого поранення або з метою припинення особливо тяжкого злочину, з метою затримання особи, що вчинила тяжкий злочин, що чинить опір їх владі, або з метою запобігання його втечі і лише в тих випадках, коли менш рішучі заходи недостатні для досягнення цих цілей [2]. У будь-якому випадку умисне застосування фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї із смертельним результатом може мати місце лише тоді, коли воно абсолютно неминуче для захисту життя [6, с. 14].

Чинний Закон України «Про Національну поліцію» застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї відносить до поліцейських заходів примусу (ст.ст. 42-46) [5]. В Законі України «Про Національну поліцію» передбачено, що поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших

поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом [5]. Крім цього, передбачено, що застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю: 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю; 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю; 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі; 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення; 5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти; 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського; 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею. Разом із тим, застосування вогнепальної зброї без попередження допускається: 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї; 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей; 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу; 4) якщо особа чинить збройний опір; 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю [5].

Окремо передбачено, що поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її

застосування. Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування. При цьому, спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським [5].

В міжнародно-правових актах окремо регламентуються питання застосування фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї під час масових заходів – зборів, мітингів, демонстрацій, страйків тощо. Так, при розгоні протизаконних зборів ненасильницького характеру поліцейські мають уникати застосування сили або, якщо це неможливо, обмежувати таке застосування до необхідного мінімуму. У свою чергу, при розгоні зборів насильницького характеру поліцейські можуть застосовувати вогнепальну зброю лише в тих випадках, коли не можна застосувати менш небезпечні засоби, і лише в тій мірі, в якій це мінімально необхідно [2]. При цьому, виконання наказів вищестоящих посадовців не є виправданням, якщо посадовці по підтримці правопорядку знали про явну незаконність наказу про застосування сили і вогнепальної зброї, що призвело до смерті або серйозного поранення якої-небудь особи, і мали розумну можливість відмовитися від його виконання.

Таким же чином регламентовано й питання застосування фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї стосовно затриманих осіб, які утримуються у пенітенціарних установах. Зазначається, що поліцейські у своїх стосунках з особами, що знаходяться під вартою, не застосовують вогнепальну зброю, за винятком випадків самооборони або захисту інших осіб від безпосередньої загрози смерті чи тяжкого поранення, або коли це необхідно для запобігання втечі особи, яка знаходиться під вартою і яка представляє небезпеку [6, с. 14].

Враховуючи динамічні процеси становлення Національної поліції України, безсумнівно цінність мають положення міжнародно-правових

актів щодо професійної підготовки поліцейських. Рекомендації міжнародних актів виходять з того, що кандидати на службу в поліцію мають відбиратися за допомогою належних процедур відбору. Такі кандидати повинні відповідати моральним, психологічним і фізичним якостям, необхідним для ефективного виконання своїх функціональних обов'язків. Необхідно періодично здійснювати перевірку їх придатності для виконання таких функцій. При цьому, такі особи мають проходити безперервну і ретельну професійну підготовку. Поліцейські, які повинні носити вогнепальну зброю та спеціальні засоби, отримують відповідні дозволи лише по завершенню спеціального курсу навчання.

Компаративний аналіз дає можливість стверджувати, що в чинному національному законодавстві зазначені положення міжнародних нормативних актів з питань застосування сили та вогнепальної зброї поліцією в цілому знайшли своє закріплення. Разом із тим, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що вивченню, аналізу та можливому запозиченню підлягає не лише нормативна база міжнародного рівня регламентації, а й практика діяльності поліцейських органів зарубіжних країн.

Література:

1. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку [Електронний ресурс] : затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. № 34/169. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/6725_112 – Назва з екрана.

2. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку [Електронний ресурс] : Резолюція восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поведіння з правопорушниками (27 серпня-7 вересня 1990 р., Гавана, Куба). – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_334 – Назва з екрана.

3. Про Декларацію про поліцію [Електронний ресурс] : резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.). – Електрон.

дан. (1 файл). – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/7720_521 – Назва з екрана.

4. Про Європейський кодекс поліцейської етики [Електронний ресурс] : рекомендація REC (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи від 19 вересня 2001 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3405_183 – Назва з екрана.

5. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

6. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / За заг. ред. О.А. Банчука. – К.: Москаленко О.М., 2013. – 588 с.

Антова А.О.
курсант 3-го курсу факультету № 3 ОДУВС
Науковий керівник:
Кузнецов В.В.,
завідувач кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки ОДУВС

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ»

Основою побудови будь-якої держави є її можливість забезпечити належні та безпечні умови існування її жителів. Лише тоді може бути виправдану мету створення такої політичної організації суспільства як держава. На виконання цього завдання зазвичай створюються певні, наділені відповідними повноваженнями органи. В кожній країні такі органи мають різну назву, однак завдання їх переважно співпадають. Так, відповідно до статті 1 ЗУ «Про Національну поліцію», центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству

шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку є національна поліція, яка прийшла на зміну, діючій з часів СРСР міліції. З огляду на те, що головний правоохоронний орган в даній інтерпритації, саме в такій формі діє відносно нещодавно, має сенс розглянути деякі аспекти, пов'язані з його функціонуванням, зокрема питання застосування превентивних заходів працівником поліції, яких в ЗУ «Про міліцію» зазначено не було. Дане питання заслуговує окремої уваги також і з тієї причини, що будь-які дії, пов'язані з бодай найменшим проявом обмеженням прав та свобод людини та громадянина мають здійснюватися із виключним дотриманням законності та виключно за наявності визначених підстав.

Слід зазначити, що на нашу думку, саме така категорія як превентивні заходи повинна займати чільне місце серед інших функцій органів поліції, адже погодьтеся, що запобігти злочину важливіше аніж розкрити, оскільки таким чином ми уникнемо ще наступного порушення права.

Дане питання стало темою дослідження таких науковців як Авер'янова В. Б., Бахран Д. М., Битяк Ю. П., Кузьменко О. В., Ташматов В.А., Селіванова А. О., Ярмачі Х. П. та інших.

Метою даного наукового дослідження є розкриття сутності інституту превентивних заходів Національної поліції України, передбаченого Законом України «Про Національну поліцію України», а також визначення аспектів, що потребують додаткового опрацювання з метою підвищення ефективності правового механізму застосування даних заходів.

Для початку слід розкрити безпосередньо поняття «превенції», «превентивних заходів». Так, «превенція» (від лат. prevention) означає «попереджаю» - попередження, запобігання кримінальним правопорушенням. У праві превентивними заходами називають профілактичні та інші заходи, спрямовані на запобігання кримінальним правопорушенням та іншим правопорушенням[1, с. 188].

Звертаючись до правової основи діяльності поліції в Україні, а саме до Закону України «Про Національну поліцію» можемо бачити цілий ряд превентивних заходів, серед яких: 1) перевірка документів особи; 2) опитування особи; 3) поверхнева перевірка і огляд; 4) зупинення транспортного засобу; 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи; 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; та нововведення цього закону - поліцейське піклування[2]. Передбачення такого роду заходів свідчить перш за все про кардинально нове спрямування та визначення дещо нових пріоритетів поліцейської діяльності, тобто діяльність поліції починається не в момент виявлення правопорушення, а до нього, з метою його попередження та запобігання. Завдяки тому, що законодавчо визначено вичерпний перелік поліцейських заходів, в тому числі й превентивних, це виключить певний фактор зловживання повноваженнями працівниками поліції з одного боку, та з іншого боку детальна регламентація застосування цих заходів є гарантією діяльності працівника та підтвердженням її законності.

Поглянувши на дані заходи в цілому, потрібно зазначити, що наскільки б регламентованою не була дана діяльність, перш слід пам'ятати про те, що в процесі такої діяльності неприпустимими є дії, що принижують людську гідність(ст. 28 Конституції України), арешт або тримання під вартою інакше як за вмотивованим рішенням і тільки на підставах і в порядку, визначеному законом (ст. 29 Конституції України), проникнення до житла чи іншого володіння особи інакше як за вмотивованим рішенням суду (ст. 30 Конституції України), втручання в особисте та сімейне життя, крім випадків передбачених Конституції України (ст. 32 Конституції України), а отже важливо

завжди виходячи з обставин та обстановки визначати ту тонку межу між законним та протизаконним.

Введення такого інституту поліцейських заходів як превентивні, є вагомим кроком на шляху приближення стандартів правоохоронної діяльності в Україні з відповідною в інших, зокрема Європейських країнах. Для прикладу, Грузія як одна з країн, що стала прикладом вдалого та докорінного реформування поліцейської системи також першочергову роль приділяє превентивним заходам. Так, за наявності достатніх, передбачених Законом Грузії «Про поліцію» підстав, поліцейський наділяється правом здійснення одного або декількох превентивних заходів, які за своєю суттю є дещо аналогічними таким в Україні. Серед них: опитування особи; ідентифікація особи – в національному законодавстві аналог перевірки документів; запрошення особи на співбесіду; поверхнева перевірка та огляд; спеціальна перевірка та огляд; спеціальний поліцейський контроль; вимога покинути місце та заборона на вхід на конкретну територію; обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю; застосування автоматичної фототехніки (радару) та відеотехніки; створення й застосування технічних засобів; здійснення оперативно-розшукових заходів[3, с. 96]. Як бачимо цілий ряд заходів є аналогічними до зазначених в ст. 31 ЗУ «Про Національну поліцію», однак є й досі не знайомі нам, зокрема: спеціальна перевірка та огляд, що застосовуються на територіях зі спеціальним режимом, слід сказати, що з огляду на сьогодишню обстановку в країні, такий захід міг би стати доречним у зоні АТО.

Особливим, таким що потребує уваги, на нашу думку є превентивний захід у вигляді поліцейського піклування. Даний превентивний захід є певним підтвердженням гуманістичного спрямування діяльності поліції, адже дійсно, завданням поліції є не лише притягнення особи до відповідальності, а й забезпечення стану захищеності особи, громадянина. Характерно, що профілактика здійснюється в трьох основних напрямках: по-перше, при виявленні та розкритті вже вчинених правопорушень (виявлення причин та умов вчинення та їх усунення); по-друге, при здійсненні контролю за використанням зброї, інших засобів, що потребують спеціального

дозволу та несуть в собі підвищену загрозу щодо вчинення з їх допомогою правопорушень; по-третє, «коротка» профілактика, тобто попередження або зниження негативних наслідків від вже розпочатого, але ще не закінченого правопорушення (його зупинення, своєчасне надання допомоги потерпілим тощо)[4, с. 232]. Саме завдяки поліцейському піклуванню буде усунуто цілий ряд кримінологічних факторів – причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів.

Запроваджене поліцейське піклування також спрямоване на надання допомоги особам, які її потребують, а саме: неповнолітній особі віком до 16 років, яка залишилася без догляду; особі, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення; особі, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі; особі, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі. Неповнолітні особи є найбільш незахищеними із тих осіб, відносно яких може встановлюватися поліцейське піклування, оскільки права та свободи дитини є однією із найбільших соціальних цінностей будь-якої держави світу. Поліцейське піклування застосовується щодо осіб, які не досягли 16-річного віку. Наслідком є передання їх батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування. Щодо певних особливостей, то слід зазначити, що передбачене законом право неповнолітнього у випадку застосування щодо нього піклування як отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування, про що їх повідомляє поліцейський зрозумілою для неї мовою не завжди може бути ним в повній мірі реалізоване. Для неповнолітньої особи віком приблизно до 10 років такі роз'яснення будуть мало зрозумілими, тому завданням поліцейського є забезпечити дотримання прав і свобод такої особи шляхом застосування психологічних прийомів у спілкуванні з дитиною, виявленні її потреб та їх задоволенні тощо. Крім того, поліцейський має з'ясувати обставини, за яких неповнолітня особа віком до 16 років залишилася без догляду, а також застосувати

відповідні заходи до винних осіб (повідомити органи опіки та піклування, повідомити про вчинене адміністративне або кримінальне правопорушення відносно неповнолітнього тощо). Тобто, у всіх діях відносно неповнолітньої особи поліцейський має виявляти турботу про її інтереси і забезпечити всі гарантовані законом права та свободи. Тоді ефективність застосування поліцейського піклування буде найвищою[5, с. 116].

Отже в висновку хотілося б відзначити, що дослідження показало численні позитивні зрушення правоохоронної системи у сфері охорони прав, свобод та законних інтересів особи, зокрема особлива увага приділена такому інституту як превенція, що є ознакою впливу на вітчизняну правоохоронну систему стандартів міжнародної поліцейської діяльності. Залишається лише відзначити, що дані зміни повинні бути першими, однак ніяк не останніми на шляху до створення ефективної, досконало функціонуючої силової, охоронної та правозахисної системи України.

Література:

1. Дідик Н. І. Превентивні функції в діяльності патрульної поліції / Н. І. Дідик // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка – 2016. - №2. – С. 188
2. Про Національну поліцію –[Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 02.07.2015 № 580-VIII – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page2>
3. Чумак В. В. Превентивні заходи реагування поліції на правопорушення: досвід Грузії / В. В. Чумак // Вісник Запорізького національного університету - № 2 (I). – 2015. – С. 96
4. Фелик В. І. Профілактика правопорушень як особливий напрям діяльності національної поліції України / В. І. Фелик // Прикарпатський юридичний вісник – 2015. - №3/9 – С. 232
5. Зеленський Є.С. Поліцейське піклування щодо неповнолітніх: зміст та порядок застосування / Є. С. Зеленський // Науковий вісник Ужгородського національного університету – 2015. – №35. – С. 116

Банах С.М.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Доречність кардинальних змін щодо реформування міліції у реформовану нову поліціюю більшості свідомих патріотично налаштованих громадян України не виникає, як правило, жодних заперечень.

Доволі цікавим та сміливим експериментом слід розглядати впровадження в усіх великих містах (а у подальшому в усіх без винятку містах України) проекту моя нова поліція[1, с.4].

У світлі останніх подій у країні дедалібільшого розголосу набуває тематика суттєвого покращення рівня вогневої підготовки працівників органів внутрішніх справ, у першу чергу представників патрульної поліції. Адже події на сході України безпосередньо впливають на стан криміногенної ситуації, зокрема знахабнілі дії злочинців із досвідом перебування у зоні антитерористичної операції цілком передбачувано становлять підвищену небезпеку для правоохоронців[2, с. 9].

Складність ситуації посилюється тим загальновідомим фактом, що тривалість навчання представників нової генерації патрульних поліцейських обмежена усього двома місяцями. Звісно, що якісно набуті необхідні знання, уміння та навички у настільки стислі терміни видається відверто непосильним завданням для суттєвого прошарку ще донедавна цивільних абітурієнтів. І особливо це проявляється у критичних ситуаціях, коли стрілецьку майстерність доводиться продемонструвати в умовах значно підвищеної психо-емоційної напруженості[3. С.34].

Якщо критично переглянути перелік обов'язкових до виконання стрілецьких вправ з пістолета (а власне на них справедливо акцентується особлива увага), відразу впадає у вічі необачне, на наш

погляд, вилучення вправ з 25-метрової дистанції.

Загальновідомо, що переважна більшість вогневих контактів здійснюється на відстані до десяти метрів. І у цьому випадку на перший план за важливістю виходить навіть не влучність а швидкість своєрідно координованих довершених рухів

Однак цілковита відмова від вправ власне на влучність згідно елементарних дидактичних принципів викликає певні застереження. Достатньо вказати, що на вимогу принципів поступовості, системності та пролонгованої динамічності недоречно переходити до вивчення координаційно складніших вправ, попередньо не опанувавши значно простіші, тобто не засвоївши базові технічні елементи.

Виконання стрілецьких вправ виключно на коротких дистанціях формує у свідомості майбутніх правоохоронців хибне уявлення щодо гіпертрофованої самовпевненості у власній стрілецькій майстерності, хоча, на жаль, у більшості випадків це відверто не відповідає реальній дійсності і може у подальшому призвести до фатальних наслідків. Адже тонку границю між упевненим володінням табельною вогнепальною зброєю та безпідставною самоупевненістю сучасні представники патрульної поліції, з огляду на характерні особливості професійної діяльності, зобов'язані диференціювати безпомилково.

При переході на різні дистанції патрульні поліцейські повинні чітко засвоїти яким чином величина згинання рук в ліктьових суглобах безпосередньо залежить від відстані вогневого контакту зі злочинцями (або підозрюваними). Адже ведення прицільного вогню зігнутими руками незрівняно складніше і застосовується виключно на коротких відстанях (поряд із випадками входу в приміщення).

Доволі цікавим та дискусійним є питання утримання зброї. На перший погляд не викликає сумнівів доречність утримання зброї обома руками. Однак навчання стрільбі відразу з цього варіанта заздалегідь обмежує майстерність стрільця.

По-друге, знову ж таки повертаючись до суто методичних аспектів формування раціональної техніки виконання якісного пострілу, це суперечить принципу поступовості.

Але найвагоміші втрати при цьому в обмеженості тактики дій поліцейського. Адже не завжди виникає можливість стрільби з обох

рук (особливості укриття, імовірність поранення однієї з кінцівок, потреба візуально "зменшитись" як потенційна мішень для супротивника та інші типові та нетипові ситуації, які суттєво обмежують можливість приготувань до стрільби).

Вказані вище тези беззастережно вказують на безпосередній тісний зв'язок з не менш важливою навчальною дисципліною, а саме – тактико-спеціальною підготовкою.

Література:

1. Закон України від 02.07.2015 № 580-XIII “Про Національну поліцію”
2. Вогнева підготовка працівника ОВС України: навчально-методичний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів, М.О. Лиса, М.В. Моргун, В.М. Синенький, О.І. Тьорло – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 355 с
3. Особиста безпека працівника ОВС України: навчально-методичний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів, М.О. Лиса, М.В. Моргун, В.М. Синенький, О.І. Тьорло – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 264с.

Бахчеван Є.Ф.

капітан поліції,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ

Діяльність працівників Національної поліції України у більшості випадків пов'язана з небезпекою та екстремальними ситуаціями. Можливість нападу на працівника поліції існує протягом усього часу виконання ним службових обов'язків. Практика показує, що забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції

України ще не має належного рівня, оскільки щорічно гине та отримує тяжкі поранення, каліцтво, психічний розлад або закінчує життя самогубством значна кількість правоохоронців. Водночас, загостренню проблеми безпеки життєдіяльності працівників Національної поліції України сприяє також криміногенна ситуація, що склалася в суспільстві. У зв'язку з цим, проблема особистої безпеки поліцейського під час виконання службових обов'язків має велике значення для існування та розвитку суспільства.

Окремі аспекти забезпечення особистої безпеки працівника поліції під час екстремальних ситуацій досліджувалися у працях Я.М. Бельсона, А.В. Губанова, В.Я. Долішня, М.І. Онуфрієва, Я.Ю. Кондратьєва, С.С. Коломойцева, М.М. Козяр, Н.П. Матюхіної, В.П. Оліградського, В.М. Тімашової, П.О. Юхновця та інших вчених.

Визначаючи сутність поняття особистої безпеки правоохоронця, найбільш вдало запропонував визначення Фатхутдінов В.Г., на думку якого під особистою безпекою правоохоронця варто розуміти комплекс основних та допоміжних заходів, спрямованих на зниження рівня небезпечних факторів до реально-можливого мінімуму, що дозволяє гарантувати збереження життя і здоров'я, нормального психічного стану і дієздатності працівника під час виконання функціональних обов'язків, професійних завдань як у буденних, так і в екстремальних ситуаціях під час проведення масових заходів [1, с. 183].

Забезпечення особистої безпеки працівника Національної поліції України зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та інтелекту, рівнем моральних якостей, рівнем та змістом віктимності, професійними навичками і вміннями вирішувати конфліктні ситуації, здатністю до самостійного аналізу професійної діяльності з метою розробки нових елементів стратегії і тактики, удосконалення засобів і прийомів ефективного виконання оперативно-службових завдань.

В Україні вже накопичений певний досвід підготовки працівників Національної поліції України до дій у критичних ситуаціях, забезпечення їх особистої безпеки. Так, наприклад, у своїй монографії «Екстримально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях» Козяр М.М. наголошує на тому, що, оволодіваючи

професією, працівнику-правоохоронцю необхідно постійно працювати над створенням «персонального» набору засобів та прийомів особистої безпеки. А також рекомендує наступні настанови [2, с. 136]:

- завжди обмірковувати і оцінювати все, що відбувається під час екстремальної ситуації, відпрацьовувати уміння передбачати дії свої і супротивника на крок уперед;

- враховувати час «запізнення» (проміжок часу між думкою і дією) і час на постріл;

- навчитися контролювати навколишній простір (звуки, предмети, людей, рухи тощо);

- вибрати і використовувати власне місцезнаходження як позицію для створення переваги у певній ситуації;

- перевірити свій фізичний і емоційний стан перед службою;

- перевірити зброю, екіпіровку, транспорт перед роботою;

- ніколи не випускати підозрілу особу з поля зору;

- не застосовувати загрози, якщо не можна її реалізувати;

- злочинця важко визначити лише за ознаками зовнішності, тому необхідно очікувати непередбачуваного;

- відпрацьовувати навички швидко діставати та перезаряджати зброю (наприклад, на ходу, у темряві та в інших складних умовах);

- контролювати ситуацію у просторі навколо свого місце знаходження, поділивши умовно його на сектори, узгоджуючи свої дії з напарником;

- використовувати при необхідності для передачі інформації кодові слова, фрази і жести.;

- при небезпеці діяти активно, завжди пам'ятати про обережність.

Проте, факти пошкоджень, поранень та загибелі, які мають місце серед особового складу Національної поліції України за сучасних умов, свідчать про наявність недоліків та недосконалість вирішення питання забезпечення їх особистої безпеки.

Водночас, практичний досвід роботи працівника Національної поліції України свідчить про те, що останньому більш притаманне ігнорування небезпеки, навмисне блокування думок про неї, що є вкрай шкідливим. Досліджуючи зазначену проблему В.П. Оліградський, В.Я. Долішня у навално-практичному посібнику

«Особиста безпека працівників органів внутрішніх справ та охорона праці в галузі» зазначили, що «в екстремальній ситуації такі особи втрачають самовладання і контроль, за ними спостерігається демобілізація психічної діяльності, що призводить до неадекватного реагування під час роботи» [3, с. 80]. Дані позиції зумовлюють необхідність порекомендувати працівникові Національної поліції України сформувати свідомі установки безпечної поведінки (відповідний емоційно-вольовий настрій і прогнозований алгоритм поведінки) та оволодіння специфічними прийомами особистого захисту під час виникнення екстремальної ситуації.

Підводячи підсумок вище викладеному, необхідно зазначити, що питання особистої безпеки працівників Національної поліції України під час екстремальних ситуацій, на яких покладено завдання забезпечення безпеки громадян, залишається край актуальним на сьогодні. Адже, для кожного працівника поліції зниження рівня небезпечних факторів до реально-можливого мінімуму дозволяє гарантувати збереження життя і здоров'я, нормального психічного стану і дієздатності працівника під час виконання функціональних обов'язків, професійних завдань як у буденних, так і в екстремальних ситуаціях.

Література:

1. Фатхутдинов В.Г. Личная безопасность сотрудников органов внутренних дел при проведении массовых мероприятий / В.Г. Фатхутдинов // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2011. – Т. 24 (63). № 2. 2011. – С. 179-185.
2. Козяр М.М. Екстримально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях: монографія / М.М. Козяр. – Львів: СПОЛОМ, 2004. – 376 с.
3. Особиста безпека працівників органів внутрішніх справ та охорона праці в галузі: навч.-практ. посіб. / уклад. В.П. Оліградський, В.Я. Долішня. – Івано-Франківськ, 2004. – С. 79–80.

Бездига І. В.
капітан поліції,
слухач магістратури ОДУВС
Науковий керівник:
Трояновський В. С.
капітан поліції
викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ДО ПРАВОПОРУШНИКІВ

На сьогодні, Закон України "Про Національну поліцію" визначає основні положення застосування вогнепальної зброї. У ст. 42 цього закону визначено одним із основних видів поліцейських заходів примусу застосування вогнепальної зброї, що на практиці зустрічається не так часто, як застосування інших заходів примусу, і несе в собі велику відповідальність перш за все за життя правопорушника, а також за його здоров'я, то ж застосування вогнепальної зброї потребує спеціальних знань, підготовки та психологічної адаптації працівника поліції.[1]

У статті 46 Закону України "Про Національну поліцію" визначено, що застосування вогнепальної зброї, є найбільш суровим заходом примусу до правопорушників, тобто застосування вогнепальної зброї є крайнім заходом, саме тому у статті 42 Закону України "Про Національну поліцію" , де визначенні основні заходи примусу застосування вогнепальної зброї знаходиться на останньому місці, так як є найбільш небезпечним для життя і здоров'я правопорушника. Перед тим, як застосовувати вогнепальну зброю, працівник поліції повинен впевнитись, що фізичний вплив, або спеціальні засоби не зможуть виправити ситуацію, яка сталась.

Також у статті 46 Закону України "Про Національну поліцію" прописано, що поліцейський уповноважений на зберігання, носіння

вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.[2]

Згідно Інструкції із заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю від 1.02.2016 року № 70 спеціальна підготовка мається на увазі, що вогнепальна зброя закріплюється за поліцейським, який склав Присягу на вірність Українському народові, завершив навчання у закладі та/або пройшов первинну професійну підготовку і направлений для подальшого несення служби, а також склав заліки із знання матеріальної частини зброї, порядку і правил її застосування, заходів безпеки при поводженні з нею, виконав нормативи з вогнепальної підготовки та вправу зі стрільби [3].

Згідно статті 46 Закону України "Про Національну поліцію" визначенні дві позиції застосування вогнепальної зброї:

- застосування вогнепальної зброї у виняткових випадках;
- застосування вогнепальної зброї без попередження;

у самій статті прописаний чіткий алгоритм дій, а саме ситуації за яких у якому випадку можна застосувати вогнепальну зброю працівником поліції.

У цій же статті пунктом 9 визначено, що поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності, тобто законодавець прописав, що якщо для застосування зброї потрібно буде ризикувати життям інших, не повинних ні в чому людей, працівник поліції не повинен застосовувати вогнепальну зброю, окрім окремих конкретних випадків, які закріплені у статті 46 Закону України "Про Національну поліцію".

У 11 пункті Закону України "Про Національну поліцію" визначено, що поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування, тобто у поліцейського виникає своя внутрішня думка й він сам оцінює ситуацію яка

склалася, що потрібно зробити швидко та тактично, й згідно чинного законодавства.

Що ж до психологічного ставлення поліцейського до застосування вогнепальної зброї слід визначити, що під час проходження спеціальної підготовки поліцейський не одноразово проходить психологічні тренінги та вирішує тести, щодо критичних ситуацій та здатності застосувати цих ситуаціях вогнепальну зброю.

Складовими критеріями, щодо застосування вогнепальної зброї є:

- рівень професійної підготовленості, який в себе включає комплекс професійних знань та умінь.
- мотиваційні особливості, включає у себе здатність до саморозвитку й відданість своїй професії;
- особистісні особливості працівників поліції.

Важливим пунктом, у підготовці працівників поліції є здійснення всіх складових, такі як підготовка до знання законодавчої баз, підготовка до знання матеріальної частини зброї, й виконання практичних завдань, а також психологічна підготовка.

Отже, застосування вогнепальної зброї Національною поліцією до правопорушників повинно регламентуватись чинним законодавством. Дії працівника поліції при застосуванні вогнепальної зброї прописані у статті 46 Закону України "Про Національну поліцію", повинні чітко виконуватись. Поліцейський за, яким закріплюється вогнепальна зброя повинен вміти володіти нею, та знати матеріальну частину зброї й законодавчу базу, а також бути підготовленим до будь-якої критичної ситуації на психологічному рівні.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Закон України: "Про національну поліцію" Відомості Верховної Ради України. //від 02.07.2015 № 580-VIII.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України/ Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю// від 01.02.2016 №70

Березовська Н. Л.,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАХИСТ ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦЗАСОБІВ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ

Сталося підписання «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони» від 27 червня 2014 року у Брюсселі. Крім співробітництва в політичній та економічній сферах, вказана Угода велику увагу приділяє інтеграції України в Європейський Союз у правовій сфері. Третій розділ зазначеної Угоди містить положення, згідно яких в рамках співробітництва у правовій сфері «Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління, загалом та правоохоронних і судових органів, зокрема» [1, 83].

Особлива роль в розбудові правової держави належить правоохоронним органам України, і центральне місце в системі правоохоронних органів займають органи внутрішніх справ. Сьогодні система МВС переживає момент реформування. Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист [2, 5].

У ст. 3 Основного Закону України закріплено, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [3].

Фактичний зміст обов'язку захисту основних прав і свобод людини

і громадянина, суспільства і держави закріплений і в інших нормативно-правових документах. Однак, як зазначається в літературі, «чисельність працівників МВС досить значна: на їх утримання витрачається багато коштів, тоді як реальною роботою, пов'язаною із захистом життя, здоров'я, прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань, займається менша їх частина» [4, 63].

У ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейськими заходи примусу, що може застосувати поліція під час виконання повноважень названі такі заходи примусу: 1) фізичний вплив (сила); 2) застосування спеціальних засобів; 3) застосування вогнепальної зброї. Ст. ст. 43-46 вказаного закону деталізують положення ст. 42 [5]. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та (або) поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим. Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Обов'язковою умовою застосування поліцейських заходів є використання їх як крайнього заходу, за підставами вказаними у

законодавстві.

Поліція покликана стояти на захисті публічної безпеки і порядку; охороняти права і свободи людини, інтереси суспільства і держави; протидіяти злочинності; надавати в межах, визначених законом, допомогу особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Нажаль, цей захист не завжди може відбуватися вербально і працівник поліції вимушений застосувати заходи фізичного впливу, спецзасоби чи вогнепальну зброю. Це важка місія і не кожен громадянин суспільства зможе виконувати такі дії. Нажаль зустрічаються випадки зловживання своїми правами працівниками поліції, тому продовжується реформування поліції та оновлення її складу.

Як вказується у літературі, правова держава в результаті еволюційного розвитку трансформується з поліцейської, подолавши і залишивши у минулому такі риси поліції, як адміністративне свавілля, недбале ставлення до прав і свобод окремої людини як до чогось другорядного, безвідповідальність за свої дії, діяльність на основі, головним чином, підзаконних актів та інструкцій [2, 6].

Основним завданням працівників поліції повинні стати захист основоположних прав і свобод людини і громадянина з урахуванням важливості об'єкту кримінально-правової охорони та спричинення шкоди життю і здоров'я особи повинно бути вкрай аргументованим.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони від 27.06.2014 // Офіційний вісник України: зб. нормат.-правових актів. -№ 75, том 1. – С. 83.
2. Черней В.В. Реформування ОВС: сучасний стан та перспективи // Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України [Текст]: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 1 (Київ, 12 берез. 2015 р.) – К: Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – С.4-7.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. –

1996. – № 30. – Ст. 141.

4. Гора М.І. Становлення Національної поліції в умовах кризи правоохоронних органів: до питання адміністративної діяльності // Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України [Текст]: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 1 (Київ, 12 берез. 2015 р.) – К: Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – С.62-64.

5. Про Національну поліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради, 2015. – № 40-41. – Ст.379

Біліченко В. В.
підполковник поліції,
старший викладач кафедри тактико-
спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців
підрозділів превентивної діяльності,
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальновизнано, що рівень довіри до правоохоронних органів в Україні є критично низьким вже протягом багатьох років. Але останнім часом він сягнув свого мінімуму за весь період незалежності. Це сталося через масштабну непрофесійність правоохоронців, корупцію на всіх рівнях і небажання міліції бути відкритою та прозорою для громадського контролю структурою.

Отже, одним із термінових завдань державної влади стало проведення реформи органів внутрішніх справ. Саме поліція є найбільш чисельним правоохоронним органом, і саме з представниками поліції пересічний громадянин потенційно може мати

велику кількість контактів з приводу захисту його прав та законних інтересів.

Тому вкрай важливо радикально реформувати цей вид правоохоронних органів, передусім, з огляду на встановлення законодавчих гарантій прав людини під час здійсненні правоохоронцями заходів з охорони публічного порядку, а також мінімізувати можливість використання загонів спеціального призначення для насильницького розгону масових політичних акцій та мирних демонстрацій, а слідчих — для політичних переслідувань. Центральним нормативним документом реформи став новий Закон України «Про Національну поліцію» (далі за текстом — «Закон»), що набув чинності в листопаді 2015 року [1].

Стаття 46 Закону регламентує застосування поліцейськими вогнепальної зброї. Взагалі її зміст є доволі детальним та в загальних аспектах відображає міжнародні стандарти в цій сфері, зокрема «Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку» ООН від 1990 року.

Так, у ч. 7 статті цілком вірно вказано, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою за таких обставин, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Проте деякими своїми положеннями вказана стаття надає поліцейським надмірні повноваження щодо застосування вогнепальної зброї та не відповідає вже цитованому положенню її частини 7.

До прикладу, у ч. 4 статті визначено виняткові випадки, коли поліцейський може застосовувати вогнепальну зброю. Серед них є декілька, які, на мій погляд, створюють небезпеку для прав людини.

Йдеться про пункт 5 вказаної частини статті, що дозволяє застосовувати вогнепальну зброю «для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти». А також про пункт 3 частини 6, яким дозволяється поліцейському застосовувати зброю без попередження, «якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо

тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу» [2, с. 140].

Наголосимо, що тяжкий та особливо тяжкий злочин згідно Кримінального кодексу України далеко не завжди поєднаний з насильством. Отже, сам по собі факт скоєння особою тяжкого та особливо тяжкого злочину є недостатнім для розгляду його в якості обґрунтування для застосування зброї. Але головним є те, що обидві цитовані підстави суперечать не лише принципу пропорційності (адже вони надають поліцейському право застосовувати вогнепальну зброю щодо осіб, які не мають зброї та не вчиняють насильницькі дії), а й суперечать цілям застосування зброї, визначеним у ч. 7 статті. Крім того, застосування у вказаних випадках зброї може спричинити шкоду життю та здоров'ю випадкових людей.

Усе вищевказане стосується також і ч. 13 розглядуваної статті, що нею встановлюється наступне: «поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил». Є очевидним, що для подання сигналу тривоги або виклику допомоги вогнепальна зброя підходить менш за все, адже навіть через постріли в повітря може бути завдано шкоди життю або здоров'ю людей [3, с. 21].

Новий Закон України «Про Національну поліцію»[1] є, безумовно, значним кроком у напрямку захисту прав людини від незаконних та свавільних дій правоохоронців. Він містить низку прогресивних норм, що закріплюють гарантії дотримання прав і свобод людини та відповідають міжнародним стандартам.

Однак водночас Закон має й недоліки, зазначені вище, що становлять ризики для прав людини.

Загалом, характеризуючи виявлені ризики, передусім варто зауважити, що вони є наслідком нечіткості та недостатньої деталізації деяких норм Закону, що мають стосунок до порядку реалізації повноважень поліцейськими. Якщо вказані вище приписи Закону на практиці застосовуватимуться буквально й формально, без врахування змісту таких принципів діяльності поліції, як верховенство права (стаття 6) та дотримання прав і свобод людини (стаття 7), то це може

бути підґрунтям для численних зловживань поліцейськими та масових порушень прав людини.

Отже, у цьому аспекті Закон подекуди не відповідає вимогам правової визначеності, згідно з яким норми законодавчого акту, що встановлюють порядок реалізації владних повноважень, мають бути чіткими і зрозумілими для пересічного громадянина, не містити двозначностей та не надавати представникам влади широкого розсуду в питаннях обмеження прав людини.

Наприклад, вимогам правової визначеності не відповідає положення ч. 3 статті 30 Закону, де після вказівки на те, що поліція має право застосовувати заходи, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним процесуальним кодексом та Законом «Про Національну поліцію», з незрозумілої причини встановлено, що поліція «для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами». Цим вноситься зайва розпорошеність до правового регулювання повноважень поліції, створюється ґрунт для колізій та труднощів під час тлумачення, що в результаті негативно впливатиме на дотримання прав і свобод людини.

Таким чином, неоднозначно або нечітко викладені норми Закону стосовно гарантування прав і свобод людини мають бути або виправлені у законодавчому порядку або скореговані практикою свого застосування.

Основні засади практичного застосування Закону в частині реалізації поліцейськими своїх владних повноважень тільки починають формуватися. Дещо згодом будуть ухвалені й перші судові рішення вищих судових інстанцій щодо тлумачення його норм у найбільш спірних ситуаціях.

Поза тим, є вкрай важливим, щоб підзаконні акти МВС та Національної поліції відповідали приписам Закону, в не спотворювали зміст його норм на користь вузьковідомчих інтересів, тим самим нівелюючи всю суть реформи.

Отже, завданням громадських організацій, правозахисників, адвокатів, науковців та експертів є здійснення комплексного

моніторингу практики реалізації норм Закону в світлі дотримання прав і свобод людини.

Література:

1. Про Національну поліцію Закон України від 02. 07. 2015 року станом на 30. 06. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.
2. Закон України «Про Національну поліцію». Науково – практичний коментар / За аг. ред.. Петкова С. В. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 292с.
3. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. – К. : Асоціація УМДПЛ, 2016 р. – 408 с.

Бурангулов А.В.

викладач кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки ОДУВС

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Розвиток і зміцнення України як демократичної держави зумовлюється сьогодні також новими підходами до професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ, зокрема працівників Національної поліції України. Законодавець поклав на працівників Національної поліції України такі завдання, як забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих,

економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Якісно вирішити ці завдання можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають

відповідні знання, уміння та навички професійної діяльності - фізичні, розумові, психологічні, професійно-етичні та інші якості. Проте необхідним залишається визначити сутність та зміст поняття «професіоналізм».

Окремі аспекти професіоналізму працівників органів внутрішніх справ України досліджувалися у працях М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.П. Бакуменка, І.В. Банікевича, В.Л. Білоліпецького, С.А. Бублика, В.С. Венедіктова, І.П. Голосніченка, О.П. Єгошина, М.І. Іншина, Р.А. Калюжного, Ю.А. Кондратьєва, О.П. Коренєва, Ю.Ф. Кавченка, В.Л. Лапшина, К.П. Матюхіної, О.Є. Малиновського, В.С. Медведєва, О.М. Музича, В.М. Плішкіна, М.П. Пихтіна, О.В. Поволоцького, В.В. Посметного, С.С. Сливки, О.В. Савельєв, В.О. Соболева та інших вчених.

Водночас, на сьогодні, серед науковців не існує єдиної думки з приводу тлумачення поняття професіоналізм правоохоронця. Наведемо деякі позиції вчених. Так, у своєму дисертаційному дослідженні «Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією» Тучак Р.М. пов'язує поняття професіоналізм безпосередньо з такими термінами як «професія», «професіонал», «спеціальність», «кваліфікація» того чи іншого працівника. На думку науковця професіонал – це той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності; добрий фахівець своєї справи [1, с. 565].

Досліджуючи поняття професіоналізму працівників органів внутрішніх справ як визначальної категорії їх професійної підготовки, Посметний В.В. пропонує розуміти професіоналізм працівника органів внутрішніх справ як здатність окремого працівника органів внутрішніх справ, колективу працівників визначати найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними правоохоронних завдань у межах нормативно визначених повноважень [2, с. 181]. Разом з тим, у підручнику Бандурки О.М. «Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією» професіоналізм працівника правоохоронних органів визначається як сукупність знань, умінь, навичок, що дозволяють виконувати відповідні професійні функції, а саме [3, с. 129]:

- належний обсяг знань та інтелектуальний рівень;

- тривалий термін навчання й підготовки;
- відповідність функцій, що виконуються, системі загально соціальних цінностей;
- адекватна мотивація, спрямована на досягнення кінцевої мети;
- бажання служити людям, охороняти й захищати їх життя та власність.

У дослідженнях Жданова І.В. з приводу мотиваційної складової професіоналізму працівників органів внутрішніх справ України підкреслюється, що професіоналізм – це не лише досягнення людиною високих професійних результатів, не лише висока продуктивність праці, а й обов’язково наявність його психологічних компонентів: внутрішнього ставлення людини до своєї праці, до професії, її психічних станів та якостей [4, с. 352]. Через це, на нашу думку, серед основних ознак професіоналізму працівника Національної поліції України крім професійних здібностей і вмінь варто також розглядати професійну правосвідомість, професійну культуру та професійну освіту.

На думку доктора юридичних наук Кравченка Ю.Ф. професіоналізм являє собою відповідний набір та стан розвитку системи діяльнісних, професійно-ділових, комунікативних та особистісних якостей правоохоронців, що забезпечують ефективну професійну діяльність, які реалізуються у професійній культурі та етиці. До речі, дані позиції Кравченка Ю.Ф. висвітлені у його дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеню доктора юридичних наук на тему «Свобода як принцип демократичної правової держави».

Зауважимо, що здобуття та підвищення рівня діяльнісних та професійно-ділових якостей працівниками Національної поліції України передбачається шляхом проходження службової підготовки останніми. Дані позиції передбачено Наказом Міністерством внутрішніх справ України № 5 від 26 січня 2016 року, яким затверджено Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Відповідно до зазначеного нормативно-правового акту основними завданнями службової підготовки працівників Національної поліції України є [5]:

- підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей

поліцейських з метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки;

- вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України;

- удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими.

З приводу особистісних якостей, які мають бути у працівників Національної поліції України, важливо відмітити, що точного переліку таких якостей не існує. Проте, на нашу думку, до особистісних якостей відносяться терпимість, толерантність, чутливість, доброзичливість, переконаність у необхідності служіння народу, безкорисливість, творчий склад розуму, самовладання, принципова вимогливість до себе та оточуючих тощо.

Підводячи підсумок дослідженню питання професіоналізму працівників Національної поліції України як необхідної складової їх професійної підготовки, варто ще раз зацентувати увагу на відсутності єдиного погляду науковців щодо визначення поняття професіоналізму працівників Національної поліції України. З метою усунення цієї прогалини нами пропонується під поняттям професіоналізму працівників Національної поліції України розуміти здатність останніх ефективно виконувати покладені на них законодавцем завдання на належному рівні, базуючись на отриманих знаннях, вміннях, навичках та професійних якостях.

Водночас, для того, щоб в сучасних умовах працівнику Національної поліції України стати справжнім професіоналом, він має бути всебічно розвиненим, обізнаним в багатьох сферах, відкритим до набуття нового досвіду, здатним інноваційно мислити. Підвищувати свій професіоналізм працівник Національної поліції України повинен упродовж усієї служби, адже сучасний поліцейський - це одночасно правоохоронець, юрист, економіст, психолог, знавець основ соціології, втілювач правил етики та етикету тощо.

Література:

1. Тучак Р. М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07

«Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право» / Р.М. Тучак ; Харківський нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2007. – 21 с.

2. Посметний В.В. Поняття професіоналізму працівників ОВС як визначальної категорії їх професійної підготовки / В.В. Посметний // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 179–184.

3. Бандурка О.М. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією : [підручник] / О.М. Бандурка, В. О. Соболев, В.І. Московець. – Х.: НУВС, 2003. – 346 с.

4. Жданов І.В. Мотиваційна складова професіоналізму працівників органів внутрішніх справ / І.В. Жданов // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. – № 28. – С. 351–356.

5. Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 5 від 26 січня 2016 року. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/page?text=%EF%F0%EE%F4%E5%F1%B3%E9> - Назва з екрану

Вайда Т. С.,

к.п.н, доцент,

доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки

Херсонського факультету ОДУВС

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПО КОЛЕСАХ РУХОМОГО АВТОМОБІЛЯ ПРАВОПОРУШНИКІВ ЯК СКЛАДНИЙ ФАКТОР В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Останнім часом працівникам Національної поліції все частіше доводиться припиняти рух транспортних засобів із правопорушниками, які намагаються залишити місце злочину або не виконали законну вимогу поліцейського про зупинку. Методика

тактичних дій правоохоронців в цій ситуації вченими та поліцейськими-практиками розроблена ще недостатньо, відповідні тренінги в системі первинної професійної чи службової підготовки в органах та підрозділах Національної поліції в умовах наближених до реальних практично не проводяться у зв'язку із певними утрудненнями матеріально-технічного та кадрового забезпечення (паливно-мастильні матеріали, спеціальні полігони, фахово підготовлені інструктори тощо). Тому досить часто на практиці поліцейські зазнають певні проблеми в цьому аспекті фахових дій.

Метою роботи є надання методичних рекомендацій працівникам Національної поліції щодо відпрацювання можливих варіантів їх тактичних і технічних дій при зупинці рухомого автомобіля зі злочинцями, зокрема, врахування можливих напрямків розвороту транспортного засобу правопорушників при попаданні кулі в колесо.

Результати дослідження. Результативна стрільба по шинам рухомого автомобіля не завжди буває ефективною, оскільки при зовнішній простоті дій поліцейського процес ведення вогню по колесах транспортного засобу є достатньо складним для реалізації в екстремальній (динамічній) ситуації і має свої технічні та тактичні особливості.

По-перше, працівникам поліції під час виконання своїх службових обов'язків у разі виникнення необхідності вести стрільбу по колесах варто враховувати, що цей процес є досить небезпечним для оточуючих громадян. Застосування вогнепальної зброї у відповідності до статті 46 Закону України «Про Національну поліцію» є вимушеним заходом і застосовується в разі крайньої необхідності, коли іншими засобами (крім пошкодження транспортного засобу) зупинити злочинців за кермом і не допустити цим зайвих жертв неможливо (за умови якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського) [1].

У вдало простреленій шині тиск падає практично миттєво, автомобіль при цьому (якщо він рухається зі швидкістю 60 км/год) раптово починає тягнути у бік пошкодженого колеса, а на швидкостях понад 80 км/год такий автомобіль сили інерції можуть некеровано викинути на тротуар. Є велика ймовірність тощо, що пошкоджений транспортний засіб обов'язково занесе на трамвайну або тролейбусну зупинку при скупченні на ній громадян-пішоходів (жінок, дітей, людей похилого віку) або викине на переповнений автобус. І тому, перш ніж вести вогонь по машині правопорушників, поліцейському варто миттєво оцінити обстановку і так само оперативно прийняти рішення: стріляти або утриматися від стрільби, а якщо вести вогонь – то в яке колесо.

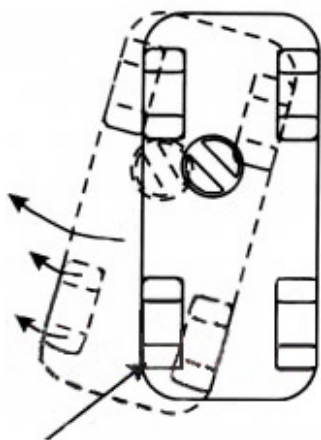

Рис. 1 Напрямок занесення автомобіля при uszkodженні в нього лівого заднього колеса

властивостей зброї зробити в шині акуратний малий отвір, повітря може вийти з неї й не одразу. Якщо водій вчасно зменшить швидкість, то він ще зможе утримати транспортний засіб на курсі, активно працюючи кермом вправо-вліво, і уникнути занесення [2].

У випадку, коли куля зрикошетила, пішла боком, розвернулася у камері колеса і залишила після себе рваний отвір, при цьому ще й

При попаданні кулі в *ліве заднє колесо* на швидкості автомобіль з правопорушниками в переважній більшості випадків розверне за годинниковою стрілкою і занесе багажником вліво, а при попаданні в *праву задню покритищу* транспортний засіб, навпаки, потягне багажником вправо. Правда, якщо машина рухається прямо і влучення в заднє колесо буде точним, коли куля відповідно до калібру та інших технічних

пробила другу стінку шини, – тиск в колесі падає миттєво. Гума порожньої камери відразу ж злипається і колесо «сідає» на металевий обід. Якщо при цьому прострелена **ліва задня шина** і кермо вивернуто вліво, автомобіль різко кине бортом вліво на смугу зустрічного руху передньою частиною вперед – відбудеться лобове зіткнення із зустрічним транспортним засобом. Якщо такого транспорту не виявиться, то на значній швидкості пошкоджений автомобіль виносить через смугу зустрічного руху в лівий кювет.

Якщо кермо поставити прямо або повернути вправо, машину різко розверне лівим бортом вперед за годинниковою стрілкою і транспортний засіб стане боком перпендикулярно осевій лінії. На

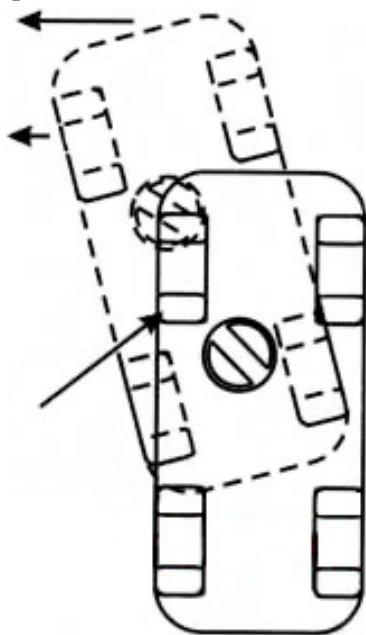

Рис. 2 Напрямок занесення автомобіля при ушкодженні його лівого переднього колеса

рівному покритті дороги автомобіль може зробити кілька обертів навколо вертикальної осі без перекидання, але якщо обід колеса зачепився за будь-яку перешкоду (камінець, що виступає з дорожнього покриття, або за яму чи іншу нерівність дорожнього полотна тощо) – транспортний засіб перекидається.

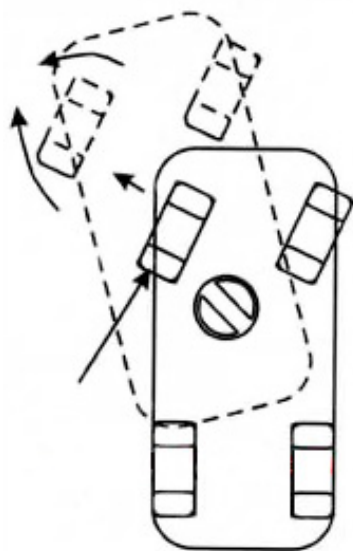
Так само відбувається, якщо автомобіль винесе на зустрічну смугу руху в тому місці, де дорога повертає вправо. На швидкості понад 80 км/год пошкоджений автомобіль може зробити кілька некерованих перекидань переважно в лівий бік з непередбачуваними наслідками [2].

Тому у таких випадках поліцейський повинен завчасно (за

наявності такої можливості в екстремальних умовах переслідування) провести огляд напрямків повороту дороги і оперативно вирішити, в яке колесо транспортного засобу правопорушника стріляти або не вести вогонь взагалі.

При **простріленому передньому колесі** автомобіль не просто «тягне», а раптово й інтенсивно кидає в бік простреленого колеса. Автомобіль зміщується настільки раптово, що водій не в змозі його утримати.

Якщо прострілене переднє ліве колесо *при прямому або повернутому вліво кермі*, машину різко кине вліво і розверне проти годинникової стрілки.

На рівному дорожньому покритті машину «закрутить» навколо вертикальної осі безперервно на кілька обертів або її обов'язково викине на декілька метрів вліво та винесе на смугу зустрічного руху.

Коли прострілене переднє ліве колесо і *кермо повернуто вправо*, машину не обертає проти

годинникової стрілки, а найчастіше просто викидає передньою частиною на смугу

Рис. 3 Можливі напрямки занесення (перекидання) автомобіля при пошкодженні його переднього лівого колеса та в залежності від положення керма

зустрічного руху, перекидає через неї, і якщо відсутній зустрічний транспорт, автомобіль з правопорушником виявляється в лівому кюветі. Якщо ж дорога повертає вправо, прострелене ліве колесо, що сіло на обід, чіпляється ним за нерівності дорожнього полотна, котре має на правому повороті природний нахил праворуч-вгору. Врізавшись

ободом колеса, як плугом, в цей нахил, автомобіль перевертається «свічкою» через капот [2].

Отже, можемо зробити наступні висновки: 1) при попаданні кулі **в заднє колесо** автомобіль різко заносить в бік простреленої покришки; транспортний засіб, ймовірно, занесе в бік пошкодженого колеса і розверне в напрямку, протилежному повороту машини; 2) при потраплянні кулі **в переднє колесо** автомобіль різко розвертає в бік пошкодженої покришки; при попаданні *в переднє колесо* на швидкості, ймовірно, машину різко занесе в бік простреленого колеса, особливо, якщо кермо повернуте в цей бік. Або ж транспортний засіб некеровано перекидається через прострелене колесо, якщо воно є протилежним напрямку повороту автомобіля (при попаданні в ліве переднє колесо, яке повернуто вправо, транспортний засіб найчастіше перевертається через прострелене колесо).

Вищезазначене маневрування ушкодженого автомобіля у більшості випадків є ймовірнісним, оскільки неможливо заздалегідь передбачити зміну рельєфу дороги, наявність на дорожньому полотні перешкод та безлічі інших чинників. Разом з тим, поліцейський при застосуванні вогнепальної зброї для стрільби по колесам рухомого автомобіля (як крайнього заходу) повинен своєчасно та в максимально повному обсязі врахувати вищезазначені фактори, взяти до уваги закономірності розвитку дорожньої ситуації для прогнозування мінімальних ризиків для суспільства та забезпечення публічної безпеки в цілому.

Література:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv/page1-4>.
2. Стрельба по колесам движущего автотранспорта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bodyguardsonline.com/tactics/1802-strelba-po-kolesam-dvizhushhego-avtotransporta.html>.

Ватагіна Л.О.,
слухач магістратури факультету №1, ОДУВС
Науковий керівник:
Удренас Г.І.,
к.ю.н.,
майор поліції,
доцент кафедри вогневої та тактико-
спеціальної підготовки, ОДУВС

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Діяльність патрульних поліцейських регулює Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року [1]. У законі акцент робиться на умови і межі застосування поліцейським фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, а також встановлюється певний порядок їх використання, який включає в себе законодавчо встановлені дії патрульного поліцейського перед, в момент і після застосування сили, засобів і зброї. У сучасних умовах застосування будь-якого роду примусу поліцейським, зокрема патрульним, часто викликає суспільний резонанс. Громадяни юридично підковані, і кожна помилка поліцейського, розцінюється як неграмотність, неосвіченість і непрофесіоналізм.

Під умовами застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї розуміються законодавчо встановлені обставини, від яких залежать конкретні дії патрульного поліцейського перед, в момент і після застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Межі застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї - це законодавчо встановлені межі застосування сили і зброї, вихід за які для патрульного поліцейського тягне за собою відповідальність як дисциплінарну, так і кримінальну.

Порядок застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї - це передбачена законом процедура, якій патрульний поліцейський зобов'язаний слідувати при виникненні

умов, наявність яких дозволяє йому застосовувати фізичну силу і зброю. Якщо підстави застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї вказують на те, коли, в яких випадках можна їх використовувати, то порядок застосування регламентує його здійснення. Він включає в себе дії патрульного поліцейського безпосередньо перед застосуванням, в момент і після застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Відповідно до ч.1 ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» патрульний поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим.

Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

Раніше, в деяких країнах СНД діяли такі нормативно-правові акти, які вимагали від поліцейського перед застосуванням зброї обов'язково робити попередження криком: «Стій!Стріляти буду!» І пострілом вгору (за винятком випадків, коли життю поліцейського або життю громадян загрожувала безпосередня небезпека). Практика довела неспроможність подібної норми, яка давала невиправдані переваги особі, яка вчиняє злочинне зазіхання.

Сучасний український Закон «Про Національну поліцію» дозволив патрульним поліцейським застосовувати силу і зброю першими. Випадками, коли зволікання в застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї створює безпосередню небезпеку життю і здоров'ю громадян та поліцейським, що дозволяє останнім застосовувати їх без попередження, слід визнати, зокрема, раптовий напад, збройний напад, напад з використанням бойової техніки, транспортних засобів і т. д.

Безпосередня небезпека - це загроза, яка може наступити негайно, без будь-яких опосередкованих учасників.

Відповідно до Закону попередження не робиться також і тоді, коли зволікання в застосуванні фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї може спричинити тяжкі або особливо тяжкі наслідки, наприклад, вибух, загоряння будь-якого об'єкта, залізничну катастрофу, витік отруйних речовин і т. п.

Відповідно до закону попередження про намір застосувати силу, спеціальні засоби або зброю також недоречно або неможливо, коли має місце установка спеціальних фарбувальних засобів («хімічних пасток») в організації для виявлення осіб, які вчинили злочини; при застосуванні світлозвукових засобів відволікаючого впливу, затримання підозрюваного під час перебування поліцейських в засідці; при звільненні заручників; під час втечі з-під варти особи, що має зброю або використовує транспортний засіб. Іншими словами, патрульний поліцейський попереджає зловмисника про можливість застосування проти нього фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї, якщо вважає, що обстановка дозволяє це зробити без шкоди для досягнення цілей.

Попереджаючи про свій намір застосувати фізичну силу, спеціальні засоби або вогнепальну зброю, патрульний поліцейський повинен також, якщо це можливо в такій обстановці, дати час тому, хто посягає або затриманій особі виконати його вимоги, наприклад, зупинити транспортний засіб, скласти зброю, вийти з укриття, та не підходити ближче указаної відстані і т. д.

Таким чином, безпосереднє регламентування підстав та умов застосування поліцейських заходів примусу передбачено в ст. 42-46 Закону України «Про Національну поліцію». Однак, окремі позиції такого регламентування не завжди, як на наш погляд, узгоджені як між собою або з іншими нормами.

Так, у п. 5 ч. 4 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейському надано право застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти [1].

Але чи доцільно за будь-яких умов застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти?

Якщо, наприклад, член виборчої комісії чи інша службова особа з використанням свого службового становища перешкоджають без застосування насильства вільному здійсненню громадянином свого виборчого права (ч. 3 ст. 157 КК – тобто вчиняється тяжкий злочин) [2], і після цього намагаються втекти чи доцільно за таких умов застосування вогнепальної зброї? Така особа відома, її можна затримати в інший час, без застосування вогнепальної зброї. Вважаємо, що застосування вогнепальної зброї вбачається доцільним у випадку не лише вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, але обов'язково насильницького чи корисливо-насильницького спрямування, за умови, що така особа намагається втекти.

А чому не дозволено застосування вогнепальної зброї для затримання особи, яка розшукується за вчинення такого злочину і яка намагається втекти від поліцейського? Безумовно, за наявності всіх інших умов [3, с. 155].

Таким чином, аналіз чинних норм застосування примусових поліцейських заходів дає підстави стверджувати, що не завжди необхідно попереджати про намір застосовувати зброю шляхом здійснення пострілу з нього. Значення попередження полягає в тому, що, по-перше, поліцейський орієнтується на прийняття всіх інших заходів для відбиття нападу або здійснення затримання; по-друге, попередження нападника або затримованого голосом дає можливість патрульному поліцейському ще раз переконатися в серйозності його намірів і необхідності застосування фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї; по-третє, вказівка на випадки, коли застосовувати зброю допускається без попередження, дає можливість патрульному поліцейському ефективно виконувати свої службові обов'язки і не втрачати часто дорогі для свого і життя невинних людей хвилини.

Право поліції на застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, фізичної сили повинно визнаватись законним, необхідним, пропорційним та ефективним, коли воно ґрунтується виключно на положеннях Закону України «Про Національну поліцію».

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 40-41. - Ст.379

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на від 15.01.2015 № 116-VIII – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

3. Осадчий В.І. Кримінально-правова складова регламентування поліцейських заходів примусу в Законі України «Про Національну поліцію» / В.І. Осадчий // Юридичний вісник. – 2015. - №4(37). – С. 154-167.

Вдовиченко О. М.

полковник поліції,

начальник управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП в Одеській області

ПРОТИДІЯ ЕКСТРЕМІЗМУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день ми живемо у складному і постійно змінюваному світі, в якому проблеми національного, етнічного, соціального та політичного екстремізму постали особливо гостро. Щодня трапляються нові випадки ксенофобії та націоналізму, які потребують постійного реагування з боку держави.

У зв'язку з різноманітними проблемами соціального, релігійного чи політичного характеру у країнах світу виникає велика кількість організацій, які спрямовують свою діяльність на досягнення антисоціальних, у більшості випадків політичних цілей, чим створюється небезпека для суспільства в цілому. Україна не є виключенням.

Базуючись на аналізі певних досліджень протидії цьому явищу,

необхідно провести етимологічний аналіз та розглянути існуючий зарубіжний досвід.

Словник іноземних слів дає визначення «екстремізму» як прихильності (відданості) крайнім поглядам і заходам [4, с. 194]. Однак, за нашим переконанням, воно не віддзеркалює повної суті цього соціально-негативного явища. При визначенні екстремізму акцент повинен робитися на діях, а не на суб'єкті, який вчиняє певні дії. Адже визначення суб'єкта (особи або групи) екстремізму є неоднозначним, оскільки позиція і групова приналежність особи, яка використовує цей термін: одну и ту ж групу можуть назвати екстремістами, а інших борцями за свободу. Екстремістські акти (дії) можна визначити більш точно, спираючись на те, що вони не тільки використовуються як прямі способи досягнення політичних, ідеологічних і соціологічних цілей, але є дієвим інструментом для залякування суспільства. Також ці дії спрямовані на те, що б завдати шкоди не особисто об'єкту посягання (у переважній більшості державі), а суспільству в цілому.

Першочерговою метою екстремістських актів є не нанесення безпосередньої фізичної шкоди, а психологічний вплив з точки зору привернення суспільної уваги й підрив авторитету держави в забезпеченні безпеки своїх громадян (висвітлювання у засобах масової інформації своїх радикальних поглядів у вигляді гасел, привернення уваги масовими заходами з використанням символіки, атрибутів нацизму, які негативно сприймаються суспільством).

Такі позиції повинні враховуватися при розробці дієвих правових заходів, які б дозволяли не допустити появи або законного функціонування на території держави груп та організацій екстремістської спрямованості.

Наведемо приклади законодавчого визначення екстремізму деяких країн світу, які знаходяться поруч України:

У Законі Республіки Молдова «Про протидію екстремістській діяльності» визначено екстремізм як позицію, доктрини деяких політичних течій, які на основі крайніх теорій, ідей або поглядів прагнуть за допомогою насильницьких чи радикальних заходів нав'язати свою програму.

Закон Республіки Білорусь «Про протидію екстремізму» визначає поняття екстремізму (екстремістську діяльність) як:

– діяльність політичних партій, інших громадських об'єднань, релігійних та інших організацій або громадян Республіки Білорусь, іноземних громадян або осіб без громадянства з планування, організації, підготовки та здійснення дій, спрямованих на насильницьку зміну конституційного ладу та (або) територіальної цілісності Республіки Білорусь, захоплення або утримання державної влади неконституційним шляхом, створення незаконних озброєних формувань, здійснення терористичної діяльності, розпалювання расової, національної або релігійної ворожнечі, а також соціальної ворожнечі, пов'язаних з насиллям або закликами до насилля, пригнічення національної честі та гідності, організацію та здійснення масових заворушень, хуліганських дій та актів вандалізму з мотивів расової, національної або релігійної ворожнечі, за політичними та ідеологічним мотивам, а рівно за мотивами ворожнечі, щодо якоїсь соціальної групи, пропаганду винятковості, переваги чи неповноцінності громадян за ознакою їх відношення до релігії, соціальної, расової, національної, релігійної або мовної приналежності, пропаганду та публічне демонстрування, виробництво та розповсюдження нацистської символіки або атрибутики;

– перешкоджання законній діяльності органів, у тому числі Центральній комісії Республіки Білорусь з виборів та проведення республіканських референдумів, виборчих комісій, комісій з референдуму або комісій з проведення голосування про відкликання депутата, а також законній діяльності посадових осіб указаних органів або комісій, скоєне з використанням насилля, погрози його здійснення, обману, підкупу, а рівно використання насилля чи погрози насиллям по відношенню до близьких указаних осіб з метою перешкоджання законній діяльності цих посадових осіб або примушення до зміни характеру такої діяльності чи з помсти за виконання службових обов'язків;

– публічні закликами до вказаної діяльності та дії, їх фінансування чи інше сприяння у їх здійсненні, у тому числі шляхом надання нерухомого майна, засобів електрозв'язку, навчальних, поліграфічних,

інших матеріально-технічних засобів або інформаційних послуг.

Аналіз наведеного вище дозволяє підсумувати, що екстремізм у своїх проявах несе велику небезпеку для стабільного розвитку держави та має тенденції щодо переростання в терористичну загрозу. Власне це підтверджує його розподіл на політичний, релігійний та національний, який теж є притаманним для тероризму.

У Конституції України міститься низка протиправних дій, які можуть входити до числа екстремістських. Це «створення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету й територіальної цілісності держави, підлив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення», проте зазначені положення мають бути закріплені в окремому законодавчому акті.

Таким чином, є доцільним внесення ряду пропозицій щодо розроблення концептуальних положень протидії екстремізму в Україні. За моїм переконанням, ця концепція повинна будуватися за такими напрямками:

- розбудова єдиного понятійного апарату системи протидії екстремістській діяльності;
- розроблення законодавчого акту протидії екстремізму (Закон України «Про протидію екстремістській діяльності»);
- приведення до відповідності адміністративного та кримінального законодавства;
- зміна певних пріоритетів в оперативно-службовій діяльності правоохоронних органів, одним з напрямів діяльності яких була б профілактика виявлення та припинення екстремістської діяльності;
- створення умов для отримання оперативної інформації про екстремістську або терористичну діяльність;
- запровадження відповідальності за екстремістську діяльність як профілактичного заходу протидії тероризму;
- підвищення міжвідомчої та міждержавної взаємодії поміж

суб'єктами протидії екстремізму;

– забезпечення постійного обміну інформацією про екстремістську діяльність як усередині держави, так і з компетентними органами іноземних держав;

– постійний моніторинг організацій, що створюються на території України і мають на меті здійснення діяльності радикального характеру.

Врахування цих напрямів дозволить створити умови для розбудови ефективної системи протидії екстремізму та сприятиме профілактиці появи на території України загроз національній безпеці України.

Література:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15> - Назва з екрану.

4. Словник іноземних слів / Уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наук. Думка, 2000. – 680 с.

5. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом: у визначеннях та поняттях / В. А. Ліпкан. – К.: Магістр – XXI ст., 2009. – 162 с.

6. Лихачев С. В. Правові та організаційні засади діяльності органів внутрішніх справ та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення громадської безпеки в Україні: теорія і практика: монографія / С. В. Лихачев. – Донецьк: Дон УСП, 2012. – 309 с.

7. О борьбе с терроризмом : Закон Республики Молдова от 12 октября 2001 г. № 539-XV // Monitorul Oficial. – № 147–149. – Ст. 1163.

8. О противодействии экстремизму : Закон Республики Беларусь от 4 января 2007 г. № 203-3 // Нац. реестр прав. актов Республики Беларусь. – 2008. – № 184. – Ст. 2/1514.

ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ БЛОКПОСТА

Проблеми охорони і оборони блокпостів при збройних конфліктах є актуальними і характерними для правоохоронних органів та військових багатьох країн. В Україні ця проблема набула значення в останні роки незалежності у зоні проведення АТО.

Кожний збройний конфлікт породжує нові методи та способи застосування військ, якщо дотримуватися канонів воєнного мистецтва, то воєнна тактика, як мистецтво ведення бою, покликана бути універсальною і забезпечувати підготовку та дії військ у будь-яких обставинах, проти різних противників. Локальні війни і збройні конфлікти найбільш по собі є винятком із правил. Дії військ в них не вписуються в загальноприйняті нормативи. Тому, наприклад, українським військам і довелося перевчатися в зоні проведення АТО.

Блокпост – це загороджувальний укріплений контрольно-пропускний пункт з озброєною охороною. Блокпости зазвичай встановлюються в районах проведення антитерористичних заходів, на окупованій або тимчасово зайнятій території.

Блокпости розташовують на дорогах, в'їздах у населені пункти тощо та обладнують для перевірки транспортних засобів, що проходять крізь них, а також блокування дороги. Велика мережа блокпостів значно ускладнює діяльність терористичних груп. Навіть якщо терористи знають про існування блокпоста, вони змушені вибирати інші, менш зручні маршрути для своїх переміщень. Таким чином сповільнюється або припиняється переміщення зброї та великих груп терористів.

Охорона блокпостів організується з метою недопущення несподіваного нападу наземного та повітряного противника, забезпечення часу і вигідних умов для розгортання і вступу в бій. Вона організовується старшим блокпоста на основі отриманого завдання, умов обстановки і наказу командира, або самостійно. Охорона здійснюється спеціально призначеними спостерігачами, в обороні, крім того, – черговими вогневими засобами.

Під час організації охорони старший блокпоста призначає спостерігачів, вказує порядок ведення спостереження за місцевістю, повітрям, сигналами, указує його місце і завдання, а також встановлює порядок дій особового складу в разі раптового нападу противника. В обороні, крім цього, старший визначає необхідну кількість чергових вогневих засобів, їхнє місце і завдання.

Одною із складових, охорони та оборони блокпостів є недопущення несподіваного нападу противника.

Отже на нашу думку було доречно ввести ще окремого спостерігача який би спостерігав за розвитком подій з використанням безпілотних літальних апаратів (надалі - БПЛА). БПЛА – дистанційно керовані літальні апарати без пілота на борту, застосовувані для проведення повітряної розвідки та нанесення ударів. При застосуванні БПЛА оснащеного сучасними цифровими засобами візуалізації та передачі даних – більш ефективно виконується завдання шляхом спостереження за розвитком подій щодо охорони та оборони блокпостів.

За час проведення АТО в підрозділи нашої армії державними структурами та волонтерськими організаціями було передано понад 30 типів безпілотних літальних апаратів. Більшість з них підтвердили заявлені характеристики. Але зараз надзвичайно актуальним є питання технологічного зростання, дійсність вимагає БПЛА з поліпшеними характеристиками.

Досвід застосування БПЛА для охорони блокпостів, а також наукових розробок фахівців щодо перспектив їх подальшого розвитку та бойового застосування, дозволяє зробити наступні висновки, що

новим стане масове використання невеликих за розміром, малопомітних і з відносно великою тривалістю польоту безпілотних літальних апаратів для добування розвідувальної інформації.

Отже розглянувши досвід застосування БПЛА для охорони та оборони блокпостів, визначимо основні тенденції подальшого розвитку а саме необхідно: денний а також нічний відеоканал; тепловізійна камера; здатність точної передачі координат цілей; автоматичні системи зльоту і цілевказівки; підвищена стійкість до погодних умов та систем радіоперешкод; система повернення «додому» при відсутності GPS; ударні БПЛА споряджені вибуховими пристроями, які б з повітря сідали на військову техніку, перелітати практично будь-які перешкоди і здійснювати вибух в потрібному місці тощо.

Таким чином в сучасній обстановці з допомогою застосування БПЛА є можливість більш ефективно і оперативно виконувати завдання по охороні та обороні блокпостів в різних умовах, а особовий склад правоохоронних органів та військових мають бути добре підготовленими, щоб досягати ефективного їх застосування.

Література:

1. Конституція України. Закон України від 28. 06. 1996 р.
2. Закон України “Про Національну поліцію». від 02 липня 2015 року.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 01 лютого 2016 року № 70 “Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю”.
4. Методичні рекомендації: Щодо дій під час несення служби на блокпостах в умовах наступу і оборони, затримання озброєних злочинців. – К. : НАВСУ, 2014 р. – 110 с.

ПРОТИДІЯ БІОЛОГІЧНОМУ ТЕРОРИЗМУ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОБЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних умовах протидія тероризму є актуальним завданням світової спільноти. Особливо небезпечним різновидом тероризму визнається біотероризм, який являє собою використання біологічних агентів, бактерій або токсинів для масштабного знищення продовольчих, біологічних ресурсів будь-якої країни з метою встановлення зовнішнього тотального контролю над ними, підриву продовольчої незалежності. Зазначимо, що наведене визначення поняття «біотероризм» було розроблено М.В. Гребенюком та Б.Д. Леоновим під час дослідження питання щодо інформаційної складової запобігання проявам аграрного тероризму [1, с. 91].

Для досягнення своєї мети терористи використовують різні методи, але особливу небезпеку для людського суспільства являє собою загроза несподіваного використання зброї масового знищення – хімічного, бактеріологічного, радіологічного, ядерного. Біологічна зброя, з погляду фахівців, представляє найбільшу небезпеку серед зброї масового знищення, оскільки має найвищий, у порівнянні з іншими видами зброї, уражаючий потенціал.

Окремі аспекти біотероризму, а саме особливості та тактика протидії, досліджувалися у працях В.П. Малишева, В.В. Татарінова, М.Т. Васильєва, М.Ю. Тарасова, Д.Л. Поклонського, Г.Г. Оніщенка, Л.С. Сандахчиева, С.В. Нетесова, Р.О. Мартинюка, Ю.Л. Бощенко, Л.І. Позднякової, Є.І. Федорова, Б.В. Боева, В.М. Бондаренка, А.Л. Гінцбурга, К. Вульфа, Р. Джонсона, Д. Сюрмонда та інших вчених.

Найбільш відомим випадком біотероризму вважається розповсюдження листів зі збудниками сибірської виразки у вересні-жовтні 2001 року у Сполучених Штатах Америки. У результаті цієї акції померло 5 осіб, більше 20 було інфіковано, декілька тисяч осіб

були змушені приймати антибіотики. Проте, історичні корені біотероризму сягають минулого сторіччя. Так, проводячи дослідження на тему «Биологический терроризм: прошлое, настоящее, будущее», М.Т. Васильєв, М.Ю. Тарасов та Д.Л. Поклонський зазначають, що у 1984 році у Сполучених Штатах Америки, місті Орегон, релігійною групою «Раджнішіс» було здійснено розповсюдження збудника сальмонельозу через їжу з метою впливу на результати місцевих виборів. Звісно, виникнення біотероризму пов'язується із стрімким розвитком генної інженерії та появою новітніх біотехнологій. Все це ускладнює процес з протидії біотероризму [2, с.8].

Протидія біологічному тероризму як складовій терористичної діяльності ґрунтується на засадах, визначених Законом України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-IV:

1) законності та неухильного додержання прав і свобод людини і громадянина;

2) комплексного використання з цією метою правових, політичних, соціально-економічних, інформаційно-пропагандистських та інших можливостей;

3) пріоритетності попереджувальних заходів;

4) невідворотності покарання за участь у терористичній діяльності;

5) пріоритетності захисту життя і прав осіб, які наражаються на небезпеку внаслідок терористичної діяльності;

6) поєднання гласних і негласних методів боротьби з тероризмом;

7) нерозголошення відомостей про технічні прийоми і тактику проведення антитерористичних операцій, а також про склад їх учасників;

8) єдиноначальності в керівництві силами і засобами, що залучаються для проведення антитерористичних операцій;

9) співробітництва у сфері боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з тероризмом.

На сьогодні, загроза бактеріологічного тероризму стала реальною, тому протидія біотероризму має бути представлена комплексною системою заходів, що унеможливають отримання

терористами біологічної зброї, а також забезпечують максимально ефективне реагування у випадку терористичного акту. Зокрема, до основних напрямів протидії біологічному тероризму зазвичай відносять наступні заходи [3, с. 35]:

- запровадження законів, спрямованих на забезпечення біологічної безпеки;
- розробка ефективних засобів діагностики та боротьби з інфекційними агентами;
- встановлення контролю за розповсюдженням та використанням біологічних агентів;
- забезпечення надійної охорони водозабірних, водопровідних, каналізаційних комунікацій;
- вдосконалення системи вакцинування проти інфекційних хвороб;
- покращення матеріально-технічної бази лабораторій лікувально-профілактичних закладів.

Хоча в питанні біологічної безпеки Україна відстає від багатьох країн світу, на нашу думку, доцільним було б запровадити наступні заходи щодо попередження біотероризму, а саме покращити матеріально-технічне забезпечення установ та закладів санітарно-епідеміологічної служби, які здійснюють перевірку біологічних агентів; створити групи швидкого реагування біологічного контролю; підвищити рівень перевірки та контролю пасажирів та їх багажу, наявність біологічних агентів, на митних постах та у аеропортах. Також, варто зазначити, що забезпечення біологічної безпеки населення та збереження природного середовища України залишаються одними з пріоритетних завдань держави.

Література:

1. Гребенюк М.В. Інформаційна складова запобігання проявам аграрного тероризму / М.В. Гребенюк, Б.Д. Леонов // Правова інформатика. – 2014. - № 2. – С. 90-94.
2. Вороненко В.В.Зарубіжний досвід організації реагування на терористичні акти та інші надзвичайні ситуації / В.В. Вороненко,

Ю.М.Скалецький, В.Ф.Торбін // Український журнал екстремальної медицини імені Г.О.Можаєва. – 2011. - № 2. – С. 7-14.

3. Курзова В.В. Актуальні питання правового регулювання міжнародного співробітництва України в сфері боротьби з біотероризмом / В.В. Курзова // Митна справа. – 2013. - № 6.

Докторова В.Л.

Студент 2 курсу ОДУВС

Науковий керівний:

Конєв О.Ю.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної

та вогневої підготовки ОДУВС

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Актуальність статті обумовлена тим, що однією з умов подальшої демократизації суспільства та створення правової держави є реформування діяльності правоохоронних органів, які від імені держави реалізують відповідні функції, а також підвищення престижу роботи, рівня професійної компетентності та майстерності кадрів, призначених запобігати, розкривати, розслідувати злочини, забезпечувати законність, стояти на варті громадського порядку.

Безсумнівна важливість науково обґрунтованого підходу до професійної підготовки працівників правоохоронних органів, важливою складовою якої є вогнева підготовка.

Окремі особи, а також злочинні угруповання все частіше і нахабніше загрожують працівникам поліції, здійснюючи напади на них, у тому числі і збройні, що загрожують їхньому життю та здоров'ю. Також у деяких випадках відбувається вбивство працівників поліції під час несення служби.

Невідомо остаточно скільки працівників поліції загинули через те, що не змогли своєчасно і влучно застосувати табельну вогнепальну зброю. Тому актуальність поліпшення стану вогневої підготовки на сьогодні є безсумнівною. У рішеннях останніх колегій, вимогах, наказах та вказівках МВС України визначено, що підвищення рівня професіоналізму впливає на безпеку працівників при виконанні ними службових обов'язків. Тільки за роки незалежності нашої держави науково-виробничим об'єднанням МВС України «Форт» розроблено цілу серію пістолетів, частина яких прийнята на озброєння правоохоронними органами України, налагоджено випуск боєприпасів до них.

Велика роль у навчанні стрільбі з бойової зброї належить вищим навчальним закладам МВС України. Вони покликані не тільки дати певний обсяг знань курсанту майбутньому офіцеру поліції, але й навчити його мислити творчо, нестандартно, приймати швидкі та правильні рішення, часом у складних, екстремальних ситуаціях. Вміти, у випадку необхідності, застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю. За час навчання у вищому закладі освіти курсанти повинні отримати міцні навички та вміння вогневої підготовки, які їм доведеться постійно вдосконалювати при проходженні служби. Особливість вогневої підготовки визначається тим, що необхідно максимально ефективно використовувати навчальний час та матеріально-технічну базу.

Формування професійних знань, навичок та вмінь майбутніх поліцейських неможливе без застосування сучасних форм та методів навчання, використання новітніх педагогічних технологій і т.п. Вогнева підготовка - традиційний вид підготовки працівників правоохоронних органів, що зазнає останнім часом значних змін під впливом загального зростання екстремальності їх діяльності, розповсюдженням зброї серед населення, різкого збільшення зброї у кримінального світу.

Статистично встановлено, що збройне протистояння злочинців та працівників поліції із затосуванням вогнепальної зброї відбувається в більшості випадків на відстанях до 10 метрів. Застосовувати зброю в 80% випадків доводиться в умовах поганої видимості, іноді в темряві,

що виключає класичну прицільну стрілянину. Стріляти треба вміти і в індивідуальних засобах захисту (бронежилетах), користуватися придатними захисними спорудами, змінювати певну тактику дій, використовувати прийоми ухилення від ураження. Треба вміти використовувати зброю під час переслідування, на вулицях, у приміщеннях, у місцях великого скупчення людей, з транспортного засобу тощо.

Тому в системі формування вогневої майстерності як складової професійної компетентності стали простежуватися тенденції навчання стрільби: з вихідного положення, коли пістолет знаходиться в кобурі; з близьких відстаней, від стегна, лежачи, утримуючи зброю однією або двома руками; методом швидкісної стрілянини, з перенесенням вогню по фронту; в умовах слабкого освітлення, з використанням приладів нічного бачення, світлових насадок, патронів із трасуючими кулями та інше.

Успішне відпрацювання стрілецьких вправ забезпечується наявністю такої навчально-матеріальної бази, що давала б змогу моделювати різноманітну обстановку та проводити комплексні заняття з використанням різноманітних технічних засобів. Вогнева підготовка як складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції, на нашу думку, повинна розвивати: навички блискавичної підготовки до стрільби; вміння влучно вражати ціль; впевненість у собі, врівноваженість, витримку, вміння стримувати емоційну напруженість, страх перед оточуючими; зовнішній спокій без ознак напруги, хвилювання чи нетерпіння; вольові якості (цілеспрямованість, рішучість); швидкість (адекватність) реакції на поведінку оточуючих та окремих правопорушників; вміння приймати правильні рішення в напружених ситуаціях та правомірно застосовувати вогнепальну зброю.

Вогнева підготовка виступає як система певних знань та навичок, необхідних при виконанні професійної правоохоронної діяльності. Із досвіду багатьох видів діяльності широко відомий факт негативного впливу перерв у підготовці на стан та прояв майстерності. Дії, здавалося б, відмінно підготовлених фахівців стають не такими швидкими, менш точними; відчувається деяка невпевненість, виникає

підвищена напруга свідомого контролю над технікою роботи, з'являються та збільшуються неточності, погіршується результативність. Важливо не тільки навчити, а й підтримувати професійну тренуваність.

Необхідність підтримки професійної майстерності часто недооцінюється в масовій практиці. Поширені некоректні уявлення про те, що підготовка фахівця у ВНЗ МВС України або центрі перепідготовки забезпечує його професійну майстерність, що він і через рік, і через кілька років повинен діяти так, як треба. До того ж, коли він на практичній роботі кожного дня вирішує професійні завдання, то і готовність у нього весь час має бути на належному рівні. Безумовно доведено, що фахівець, який досяг певного рівня професійної майстерності, не має права заспокоюватися на досягнутому. Сам процес спрощення або послаблення режиму тренувань спричинить погіршення навичок та вмінь.

Проведені дослідження свідчать, що погіршення навичок у діях проявляються вже при перервах у 7-15 днів. Перерва між практичними заняттями з вогневої підготовки не повинна перевищувати 15-20 днів. Випадки загибелі працівників поліції частіше відбуваються на відстані 1,5-2 метра від правопорушника та пов'язані з запізненням у використанні зброї або відсутністю уважності. Питання застосування сили, спеціальних засобів та зброї працівниками поліції досить складні, неоднозначні в правовому відношенні, тому поліцейському часом буває важко однозначно та швидко прийняти правомірне рішення про застосування зброї в екстремальних ситуаціях.

У зв'язку з підвищеною небезпекою діяльності працівників правоохоронних органів, наявністю загрози їх життю та здоров'ю, в поліції закордонних країн вже досить давно проводиться спеціальна підготовка для забезпечення особистої безпеки («менеджмент безпеки»). На нашу думку, процес вогневої підготовки треба починати з послідовного вивчення початкової та базової тематики. Початкова тематика розглядається в навчальних закладах МВС України та на курсах початкової підготовки, де під час занять вивчаються теоретичні питання, формуються початкові уміння виконання навчальних вправ курсу «Вогневої підготовки» і поведінки зі зброєю.

Вивчення основ стрільби завжди тісно пов'язане з вивченням матеріальної частини зброї, прийомів та правил стрільби. Цим забезпечується глибоке розуміння складу зброї та явищ, що відбуваються під час вистрілу. Заняття з основ стрільби проводяться методом усної розповіді, яка супроводжується поясненням та показом на макетах, схемах, плакатах, підкріплюється прикладами з практики стрільб. Вивчення правил стрільби завжди проводиться перед практичними заняттями з використанням зброї відповідно до вимог курсу стрільб ОВС. Правила стрільби викладаються відповідно до способів ведення вогню, обґрунтовуються, закріплюються на практичних заняттях. Професійна компетентність та високий професіоналізм поліцейського - один із важливих ресурсів, який стає фактором оптимального вирішення нагальних проблем боротьби з кримінальним світом.

Отже, вогнепальна зброя є важливим чинником, що дає змогу компенсувати слабкі риси характеру особистості працівників поліції, створює у них почуття впевненості у собі й у своїх силах.

Література:

1. Конституція України. Закон України від 28. 06. 1996 р.
2. Закон України “Про Національну поліцію». від 02 липня 2015 року.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 01 лютого 2016 року № 70 “Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю”.
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 07.09.2011 року №658 «Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України та норм витрат боєприпасів МВС, ГУМВС, УМВС, відомчими навчальними закладами”.

Домніцак В. В.
к.ю.н., доцент,
підполковник поліції,
начальник кафедри
спеціальної фізичної підготовки ОДУВС

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ

Беручи до уваги те, що робота службовців органів правопорядку є суспільно необхідною та має велике значення, можна зауважити, що загроза життю і безпеці службовців органів правопорядку повинна розглядатися як загроза стабільності суспільства в цілому [4]. Поліцейські відіграють життєво важливу роль у захисті права на життя, свободу та особисту недоторканність, що гарантовані Загальною декларацією прав людини і закріплені в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права [3]. Тому органам правопорядку з урахуванням їх особистої безпеки, законом передбачено виконувати одну з основних функцій у здійсненні правосуддя, захисті права на життя, свободу і безпеку особистості та нести відповідальність за підтримання публічної безпеки і громадського спокою. Для виконання цих завдань держава наділила органи поліції широким колом повноважень, одним з яких є право застосовувати зброю для виконання службового обов'язку.

Боротьба зі злочинністю вимагає ініціативних та рішучих дій на підставі чинного законодавства, яке у зв'язку з останніми реформуваннями та змінами надало досить широке коло повноважень, пов'язаних із застосуванням зброї поліцейськими. Однак, разом із правом на застосування зброї перед поліцейськими постає досить чіткий перелік заборон та обмежень, які вони повинні неухильно виконувати. Враховуючи вищевказані повноваження та заборони перед правоохоронцями виникає низка завдань, в основну яких, з одного боку полягає чітке виконання норм закону, з іншого знаходження в своїх діях певного балансу, який не порушує законодавства і одночасно гарантує безпеку громадянам та особисто

поліцейському [6]. У зв'язку з реформування системи органів внутрішніх справ, на теперішній час правоохоронці отримали більше підстав використовувати зброю. Як відомо Закон України «Про Національну поліцію» - це основний законодавчий акт, яким у своїй діяльності керується українська поліція. У Законі України «Про Національну поліцію» чітко визначені ситуації, в яких працівники поліції можуть застосовувати вогнепальну зброю. Повноваження поліції із застосування вогнепальної зброї зафіксовано у частині 1 статті 42 цього закону [2]. Відповідно до цієї норми, застосування зброї, поряд із фізичним впливом (силою) та застосуванням спеціальних засобів, належить до поліцейських заходів примусу. При цьому частина 3 статті 43 чітко вказує, що вид та інтенсивність застосування поліцією заходів примусу визначаються "з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, що вчинила правопорушення" [2]. Норми вказаних статей пояснюють нам, що в будь-якій ситуації яка склалася і несе або може нести загрозу життю та здоров'ю громадян, поліцейський має лише лічені секунди для прийняття рішення щодо застосування зброї та необхідності її застосування в даних обставинах. Тому розуміння поліцейськими всієї відповідальності під час застосування зброї та виправданої необхідності її застосування потребує чіткої, бездоганної підготовки як фізичної і психологічної, так і правової [7].

Саме на цей випадок законом передбачена заборона на надання права застосовувати зброю невідготуваним правоохоронцям [2]. Так, ч. 7 ст. 73 Законом України «Про Національну поліцію» забороняє "залучати поліцейських, які не пройшли первинну професійну підготовку, до виконання повноважень поліції, допускати до роботи з інформацією з обмеженим доступом або до будь-якої діяльності, пов'язаної з використанням зброї та спеціальних засобів (крім навчальних та тренувальних занять під час проходження первинної підготовки)" [2]. Така заборона доводить, що прийняття рішення про застосування вогнепальної зброї, що може призвести до травмування або смерті приймається виключно підготуваними фахівцями, які розуміють, що в їхньому обов'язку не може бути права на помилку,

тому, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини [1]. Працівники поліції не повинні застосовувати вогнепальну зброю проти людей, за винятком самозахисту захисту інших осіб від неминучої загрози смерті або серйозного травмування, для запобігання вчиненню особливо серйозного злочину, пов'язаного з серйозною загрозою життю, для арешту особи, яка становить таку загрозу та чинить опір їх наказам, або для запобігання її втечі, і тільки тоді, коли менш рішучі заходи недостатні для досягнення цих цілей. За будь-яких обставин умисне застосування зброї, що має смертельний наслідок, допустиме лише тоді, коли цього абсолютно неможливо уникнути з метою захисту життя. Більш детально порядок застосування поліцією вогнепальної зброї описується у статті 46 Закону України «Про Національну поліцію» [2]. Зокрема, вона визначає застосування такої зброї як найбільш суворий захід примусу.

Частина 4 статті 46 встановлює вичерпний перелік підстав, які у виняткових випадках дають право співробітникам поліції стріляти [2]. Так, правоохоронці можуть застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження,

якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського. Також обов'язковим до виконання є норма частини 5 статті 46 цього Закону, згідно до якої поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю лише після попередження порушника про необхідність припинення протиправних дій та намір стріляти. Відповідно до статті 43 "Порядок застосування поліцейських заходів примусу", співробітник поліції зобов'язаний заздалегідь попередити порушника про застосування, в тому числі, зброї та надати йому достатньо часу для виконання законної вимоги правоохоронця. Дозволяється стріляти без попередження лише в тому разі, якщо зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, коли таке попередження є невиправданим або неможливим. Поліцейський може зробити попередження голосом, а при значній відстані або зверненні до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

Однак, досить часто правоохоронці вимушені діяти невідкладно в ситуації, що склалася та захищати життя, здоров'я громадян від протиправних посягань, застосовуючи зброю без попередження. Як можливо підготувати поліцейського до прийняття правильного рішення, особливо в екстремальній ситуації? Які чинники найбільш впливові на поліцейського при прийнятті рішення про застосування вогнепальної зброї? Як визначити чи дійсно ситуація відповідає такій, в якій зброю можливо застосувати без попередження? На ці запитання можливо відповісти лише враховуючи особисту бездоганну підготовку, впевненість у власних знаннях поліцейських та їх відданість справі служіння народу та захисту життя кожного громадянина країни. Проте, не рідко виникають ситуації, в яких правоохоронці приймають доленосне рішення, не рідко буває, що за своє рішення поліцейські відповідають згідно до законодавства та несуть за свої дії відповідальність [7]. Питання щодо правомірного застосування вогнепальної зброї працівниками поліції було, є і залишається актуальним, а застосування зброї поліцейськими завжди стоїть на межі закону та виправданості його правомірного застосування.

Література:

1. Конституція України прийнята 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради від 1996 р., №30, ст. 141.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015.

3. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року – ст. 3.

4. Права людини (основні міжнародно-правові документи) Збірник док. / Упоряд. Ю К Качуренко - К., Наук. думка. - 2008.

5. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована // ВВРУ від 17.07.1997р.

6. Лефтеров В.О., Тімченко О.В. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ: Монографія. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2008.- 307 с.

7. Грехем Е., Бакстер П. Роль і характер діяльності правоохоронних органів: окремі обов'язки поліції свобод // Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / Е.Грехем [відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю.Кондратьєв та ін.]. –К., 2005. –Т. II. Права людини у контексті поліцейської діяльності. — С. 979-981.

Йосипів Ю. Р.,

к.ю.н, доцент,

підполковник поліції,

завідувач кафедри тактико-

спеціальної підготовки факультету № 2,

Львівського державного університету внутрішніх справ

РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Сучасний історичний етап розвитку нашої країни можна характеризувати як період, важких перетворень, який

характеризується складними суспільно-політичними та економічними умовами, що негативно впливають на процес формування нашої країни як незалежної держави. Пріоритетним напрямком політики України є забезпечення захисту життєво-важливих інтересів держави за рахунок якісної підготовки персоналу для всіх сфер життєдіяльності країни. Оскільки важливу роль у системі національної безпеки України відіграють правоохоронні органи, інноваційні процеси у державі, у свою чергу, вимагають й певних інновацій у системі підготовки висококваліфікованих кадрів та роблять необхідним пошук нових шляхів підвищення якості підготовки фахівців усіх галузей правоохоронної діяльності.

На сьогодні Україна чітко визначила курс на входження в освітній і науковий простір Європи, на здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Тому великого значення набуває вивчення, передусім європейського досвіду підготовки фахівців правоохоронних органів й досвіду професійної підготовки персоналу поліцій світових держав з розвинуеною демократією. Світовий досвід у питаннях організації та підготовки висококваліфікованих поліцейських службовців із максимальним збереженням національних особливостей, що вирізняє її з-поміж інших країн, може стати дуже корисним для України [1, с. 124].

Враховуючи сучасні нелегкі українські реалії (тимчасова втрата територій, військовий конфлікт на Донбасі) та ту пропагандистську і дестабілізуючу війну, яку розв'язала проти нас Росія, саботаж та небажання проводити реформи може спричинити серйозні додаткові внутрішні загрози для національної безпеки України.

Відомча освіта МВС України завжди була важливою та невід'ємною складовою підготовки міліцейських кадрів і формувалася в досить складних умовах державного будівництва в незалежній Україні. Постійне хронічне недофінансування міліції, поступова ліквідація соціального забезпечення, відсутність належного матеріально-технічного забезпечення і елементарних умов праці (відсутність внормованого робочого дня) спричинило до значного відтоку висококваліфікованих працівників, а як наслідок руйнування системи цінностей [2].

Серйозного підходу та докорінної реформи потребує і відомча першопочаткова освіта, переважна більшість закладів якої приєднано і уведено в структуру вищих навчальних закладів МВС України. Адже в європейських державах, США, Канаді першопочаткова поліцейська освіта є базовою і обов'язковою для кожного поліцейського [3, с. 186].

Доцільно, в такому контексті, звернути увагу на діючі університети внутрішніх справ, яким вдалося сформувати якісний професорсько-викладацький склад, який забезпечує їм серйозний науковий потенціал, підкріплений значною матеріально-технічною базою. Розвиток їх у напрямку реального університетського рівня в системі МВС України, як багатопрофільних, провідних науково-методичних центрів, з істотним розширенням освітніх напрямків науки для поширення наукових знань та здійснення культурно-просвітницької діяльності. При належній підтримці та ефективному менеджменті, університети МВС здатні забезпечувати комплексну багаторівневу підготовку працівників всіх рівнів, причому як спеціалізовану правоохоронну, так і юридичну.

Очевидно, що для досягнення цієї мети, університети внутрішніх справ повинні провести внутрішні зміни, спрямовані на оптимізацію структури, деполітизацію, демілітаризацію (пріоритет при вступі абітурієнтам, які пройшли військову службу, що дасть можливість акцентувати підготовку на навчальному процесу, а не службі), децентралізацію (надання широких автономних прав вузам, можливість розпорядження заробленими коштами, розвиток самоврядування), повна прозорість в управлінській, фінансовій та організаційній діяльності, активне залучення громадськості до нагляду та контролю за функціонуванням (особливо в кадрових та екзаменаційних комісіях).

Паралельно з реформою відомчої освіти МВС повинні проходити серйозні зміни і в практичних підрозділах МВС, спрямовані на підняття авторитету та престижу працівника поліції (належні умови праці та матеріально-технічного забезпечення, гідний рівень заробітної платні, соціальне забезпечення). Лише такий підхід до правоохоронної системи загалом, дозволить зменшити плинність

кадрів та постійну потребу у їх заміщенні. В кінцевому результаті такі заходи дозволять скоротити кількість навчальних закладів МВС (давши їм час на переорієнтування напрямків підготовки фахівців) та переорієнтувати їх на забезпечення поліції не кількісними, а більш якісними кадрами [4, с. 93].

Підсумовуючи, треба відзначити, що Україна отримала ще один історичний шанс на побудову цивілізованої, демократичної та правової держави. Реалізовувати його доведеться в надзвичайно складних умовах війни, які ні в якому разі не повинні бути причиною затримки чи скасування реформ. Більше того, успішні та незворотні реформи (яких Росія боїться більше за військову зброю) будуть однією із складових нашої перемоги. Ефективна реформа МВС України та відомчої освіти є ключовим елементом цієї перемоги, що стане надійною складовою національної безпеки України в майбутньому.

Література:

1.Л. В. Цвяк, І. Ф. Ісаєва. Збірник наукових праць. Педагогічна наука. / Цвяк Л. В., Ісаєва І. Ф. До проблем професійної підготовки поліцейських службовців у Німеччині в умовах федералізму; 2011 – С. 124-127.

2.Рудий Н. Я. Електронний ресурс, код доступу <http://police-reform.org/index.php?id=1422997184>.

3.Бандурка О.М. До проблеми спеціальної підготовки керівників / Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 14 берез. 2014 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2014. – С. 186–187.

4.Реформування поліції в країніх Центральної та Східної Європи. Процес і прогрес / П. Абрахам, Д. Бакрач, А. Бек та ін.; Під. ред. М. Капаріні, О. Мареніна; Передмова О. Ярмиша. – К., 2005. – С. 92–93.

Жуковський С. В.,
підполковник поліції,
викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС,

АВТОМОБІЛЬНА ПІДГОТОВКА – КРИТЕРІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Сучасне життя довело, що розвиток науково-технічного прогресу впливає на всі сфери суспільного життя, в тому числі і на правоохоронну діяльність. Все змінюється: формений одяг, технічне оснащення, службовий транспорт. Реалії сьогодення свідчать, що володіння персональним комп'ютером, сучасними засобами комунікації і пересування стають в один ряд з вже класичними, обов'язковими вимогами до правоохоронців – володіння знаннями в певних юридичних галузях, зброєю та прийомами рукопашного бою. І моя думка, яку я висловив дванадцять років тому назад, що ці уміння не стосуються безпосередньої діяльності, тепер є некоректною.

Комп'ютери перестали бути суто кабінетним обладнанням – вони перемістились до кишень форменого одягу сучасних патрульних поліцейських (а саме їм випало на долю бути обличчям нової поліції), вони стали чи не основним засобом зв'язку з черговою частиною. Радіостанції і телефони залишаються, але комп'ютер забрав такі їх функції як отримання службових завдань і звіт про їх виконання. За його допомогою патрульні виконують завдання навіть поза своїм квадратом відповідальності, легко знаходячи необхідну адресу, самостійно здійснюють перевірки по обліках, базах даних і т.ін.

Доводиться визнати, що наша держава виділяє недостатньо коштів для того, щоб поліцейські використовували і автотранспорт в своїй повсякденній роботі на такому ж рівні, як і їх колеги з розвинутих країн, де забезпечення поліцейських службовим транспортом (також його утримання та технічне обслуговування) є невід'ємним компонентом успішної діяльності поліції. Протягом останніх років в Україні з'явилися певні зрушення в цьому напрямку – мається на увазі Програма МВС з переоснащення всіх органів та підрозділів внутрішніх справ новими автомобілями фірм “Фольксваген”,

“Шкода”, “Рено”; на теперішній час здійснюється поступовий перехід на використання автомобілів “Приус” фірми “Тойота” та “Аутлендер” фірми “Міцубісі” з гібридними силовими установками, що дозволить зменшити і шкідливі викиди, і фінансові витрати на придбання палива. Навіть не зважаючи на те, що ці автомобілі і мають спеціальне пофарбування, обладнані радіостанціями, спеціальними звуковими та світловими сигнальними пристроями, але вони не є поліцейськими модифікаціями в спеціальному значенні цього терміну (форсовані двигуни підвищеної потужності, додатково підсилені елементи кузовів, елементи протикульного захисту, подвійні дзеркала, фари-шукачі, спеціальне обладнання для: фіксації та документування правопорушень; роботи на місцях пригод; безпечного перевезення затриманих; непередбаченої участі в спеціальних операціях і т.ін.). Але це – тільки технічний, так-би мовити, матеріальний бік проблеми.

Іншим боком проблеми я вважаю компетентність поліцейських. Керування сучасними автомобілями значно полегшилось, стало більш комфортним. В сучасному патрулі на відміну від патрульної служби міліції немає посади водія, який і екіпаж на місце виклику доправить, і про автомобіль подбає – будь-який патрульний повинен не тільки доїхати до адреси виклику, а наздогнати та зупинити порушника. З одного боку це великий позитивний момент, тому, що компетентність всіх поліцейських у питаннях, пов’язаних з експлуатацією транспортних засобів дозволить їм ефективно охороняти публічний порядок і безпеку, допоможе швидко вирішувати питання оперативно-службової діяльності і дасть можливість за певних обставин надавати громадянам необхідну допомогу. З іншого боку рівень цієї компетентності у значної кількості патрульних поліцейських не є професійним (на відміну від міліціонерів-водіїв ППСМ), що підтверджується щотижневими повідомленнями в ЗМІ про те, що в тому чи іншому регіоні України автомобіль патрульної поліції потрапив в ДТП, а іноді і про постраждалих в цих ДТП поліцейських.

Причин у цього явища багато і всі їх проаналізувати в межах короткого виступу важко. Тому доцільно зупинитись на основних, на мою думку, моментах.

Отже, однієї зі складових є правосвідомість. На мій погляд, все починається з нашого внутрішнього ставлення і до власних вчинків, і до тих, що скоюють наші колеги, близькі, родичі тощо.

Автотранспортні засоби були, є і поки що будуть джерелами підвищеної небезпеки, оскільки їх експлуатація відбувається не в ізоляції від пішоходів, велосипедистів тощо.

Транспортні засоби оперативних і спеціальних служб (зокрема поліції) і в цій категорії займають окреме положення. Справа в тому, що Правила дорожнього руху дозволяють водіям зазначених категорій транспортних засобів відступати від вимог п'ятнадцяти розділів з тридцяти чотирьох, але лише за сукупності таких обставин: 1) виконується невідкладне службове завдання; 2) для привертання уваги інших учасників дорожнього руху увімкнено спеціальні світлові та звукові сигнали; 3) забезпечується безпека дорожнього руху [1]. Нажаль окремі працівники Національної поліції “забувають” про ці вимоги і свідомо хибно переносять цей дозвіл на такі ситуації, що не потребують екстреного реагування, або зовсім не стосуються служби. Тут я вважаю зайвим порівнювати та коментувати такі “дрібниці” як численні факти невикористання українськими поліцейськими пасів безпеки в службових автомобілях і пристроїв, що дозволяють користуватись засобами мобільного зв'язку без допомоги рук. Це і призводить до численних порушень (причинами є неналежне знання працівниками Національної поліції Правил дорожнього руху та інших нормативних документів, що стосуються безпеки дорожнього руху або свідоме нехтування їх вимогами).

Наступною складовою є система практичної підготовки водіїв. Під час навчання патрульної поліції її взагалі не було передбачено (одне-два заняття для ознайомлення з органами керування загальною тривалістю менше однієї години до уваги не беруться), а кандидати на службу, які не мали посвідчення водія паралельно з початковою професійною підготовкою навчалися в навчальних закладах з підготовки водіїв. У відомчих навчальних закладах ця система має суттєві недоліки, до яких, на мій погляд, слід віднести:

1) **кінцеву мету підготовки.** Здебільшого, ми готуємо звичайних водіїв легкових (в деяких ВНЗ МВС України і вантажних) автомобілів без урахування специфіки їх подальшої роботи в поліції, яка є оперативною службою;

2) **зміст і обсяг підготовки.** Зміст дисципліни “Автомобільна підготовка” в ОДУВС і, я впевнений в більшості інших відомчих навчальних закладів,

базується на типових навчальних планах та програмах підготовки осіб на право керування автотранспортними засобами різних категорій та відповідає вимогам Віденської конвенції про дорожній рух та Директиви Ради Європейського Співтовариства **про мінімальні вимоги** щодо видачі та дійсності посвідчення водія.

Обсяг програми підготовки, що існує на даний момент в університеті не передбачає можливості відпрацювання вправ з контраварійної підготовки до рівня хоча б більш-менш сталих рухових навичок. Загальновідомо, що психіка людини під впливом небезпеки (а знаходження водія в доаварійній ситуації і є станом небезпеки) суттєво змінюється. Змінюється абсолютно все – сприйняття інформації, механізм прийняття рішень і перетворення їх у дії, які здебільшого втрачають точність, чіткість і стають “конвульсивними”. Страх долає спроможність людини логічно оцінити доаварійну ситуацію (коли водій ще здатний вплинути на характер руху транспортного засобу) і свідомо вплинути на її подальший розвиток. За відсутності навичок контраварійної їзди небезпечна доаварійна ситуація перетворюється на аварійну (тут водій вже не може вплинути на характер руху) [2,186] і доходить до логічного завершення – дорожньо-транспортної пригоди.

Закономірним наслідком проблеми є загальне погіршення транспортної дисципліни в Національній поліції і, як це не болісно визнавати, випадки невинуватених втрат серед особового складу. Втрати ці бувають і фізичними (час від часу повідомляється про факти загибелі або травмування працівників Національної поліції), і юридичними (через грубі порушення Правил дорожнього руху, скоєння ДТП винні працівники з Національної поліції звільняються).

Для того, щоб кардинально вплинути на проблему в перспективі, в її корінь треба дивитись зараз - це виховання. Існує думка, що починається воно ще до народження людини. Необхідно впливати на свідомість людей з дитинства, виховуючи негативне ставлення до порушення суспільних норм. Тут ключові позиції мають займати батьки, дошкільні заклади, школи.

Щоб дещо покращити ситуацію з транспортною дисципліною серед персоналу Національної поліції, на мою думку, треба організувати роботу за наступними напрямками:

1) підвищити вимоги до знань працівників Національної поліції (тут курсанти не є винятком) **в галузі безпеки дорожнього руху**; удосконалити

механізми їх перевірки; запровадити позитивне стимулювання практичних працівників, рівень знань яких найкращий – наприклад, першочергове забезпечення службовим транспортом для виконання службових обов’язків, преміювання (нехай навіть незначними грошовими сумами) тощо;

2) водійська підготовка майбутніх правоохоронців. Після отримання посвідчення водія на другому курсі, програму практичної підготовки курсантів старших курсів доцільно було б доповнити другим етапом, який має містити:

а) прищеплення навичок контраварійної їзди в складних дорожніх умовах. Цей розділ можливо відпрацювати на спеціальному закритому майданчику взимку. Хоча в ідеалі прищеплення навичок буде замало. Їх необхідно відпрацювати до такого рівня автоматизму рухів, щоб свідомість не впливала на їх якість. Але це потребує повторення виконання прийому близько 3 тисяч разів мінімум;

б) відпрацювання руху зі спеціальними сигналами в реальних дорожніх умовах (поліція – служба оперативна і цей пункт обумовлений специфікою її завдань);

в) основи практичного керування транспортними засобами інших категорій (велосипед, мопед, мотоцикл, вантажівка, автобус). Цей етап також відпрацьовується на закритому майданчику.

Ніхто не знає які ситуації можуть несподівано трапитись під час служби. Тому, на мій погляд, будь-який поліцейський (а особливо це стосується таких категорій як патрульні поліцейські, оперуповноважені, дільничні офіцери) крім уміння впевнено керувати легковим автомобілем був обізнаний з тим, що робити і в кабіні вантажівки і в сидлі мотоцикла, вже не кажучи про перехрестя, місце пригоди або місце проведення спеціальної операції на якому за необхідності треба грамотно організувати дорожній рух або виконати обов’язки регулювальника.

На мою думку, ми вже зробили перші кроки, а в недалекому майбутньому ми будемо здатні озброїти наших випускників сучасним арсеналом теоретичних знань і практичних навичок, який дозволить без зайвих витрат часу використати будь-який юридичний або технічний засіб для якісного виконання службових обов’язків, питання “...про покращення іміджу та

підвищення авторитету ОВС чи Національної поліції...” поступово відпадуть самі собою.

Література

1. Правила дорожнього руху: затверджені Постановою КМУ від 10.11.2001р. №1306 // Офіційний вісник України. – 2001. - №41.
2. Основи керування автомобілем та безпека дорожнього руху: Піручник / В.О.Безсмертний, З.Д.Дерех, В.В.Іщенко.-К.:Вища шк., 1996.

Катеринчук І. П.,

доктор юридичних наук, доцент,

генерал поліції третього рангу,

Ректор Одеського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На працівника Національної поліції України законодавцем покладається необхідність вирішення таких завдань, як забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг щодо допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Якісно вирішити ці завдання можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають відповідні знання, уміння та навички професійної діяльності - фізичні, розумові, психологічні, професійно-етичні та інші якості.

На сьогодні курс на розвиток і зміцнення України як правової держави вимагають нових підходів до професійної підготовки персоналу правоохоронних органів, зокрема працівників Національної поліції України. Адже сучасне суспільство ставить до останніх найвищі вимоги. У зв'язку з цим професійна підготовка поліцейських на належному рівні має велике значення для існування та розвитку

суспільства.

З'ясовуючи проблемні аспекти професійної підготовки правоохоронців, по-перше, необхідно визначити сутність поняття «професійна (службова) підготовка правоохоронця». Відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року, яким затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, яким визначено порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України, службова підготовка визначається як система заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності.

Вище зазначеним нормативно-правовим актом України визначається також вичерпний перелік завдань, видів та орієнтовних форм службової підготовки правоохоронців.

Так, службова професійна підготовка поліцейського містить:

- **функціональну** - комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків;

- **загальнопрофільну** - комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань;

- **тактичну** - комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику;

- **вогневу** - комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і

рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо;

- **фізичну підготовку** - комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Перелічені види службової підготовки відповідно до чинного законодавства України проводяться у формі навчальних занять, навчальних зборів, а також у формі самостійного навчання. Зауважимо, що нещодавно (відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 року «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України») система службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України додатково містила також школу підвищення оперативної майстерності та психологічну підготовку, що, на нашу думку, є необхідним елементом в системі професійної підготовки працівників Національної поліції України.

Переходячи до відокремлення проблем професійної підготовки працівників поліції України, варто сказати, що завдяки аналізу практичної діяльності працівників Національної поліції України можна стверджувати, що від рівня загальної фізичної підготовленості правоохоронців, стану їх здоров'я, залежить процес засвоєння ними бойових прийомів єдиноборств, який в більшості випадків вирішує долю заходів по припиненню протиправних посягань. Також практичний досвід показує, що рівень підготовленості правоохоронців є недостатнім. І це одна з найбільших проблем професійної підготовки поліцейських. Поясненням цьому є наступні причини:

1. службова діяльність поліцейських проходить в нових умовах (скорочено термін навчання, збільшено навантаження);
2. невідповідність рівня підготовки до вимог Європейського рівня;
3. недоліки професійного відбору до правоохоронних органів;
4. недостатнє практичне обґрунтування комплексного навчання
5. тактико-спеціальної, фізичної та підготовці зі зброєю;
6. низький вхідний рівень фізичної підготовленості більшості новобранців, які вступають на службу;

7. низький рівень мотивації до вдосконалення власної професійної підготовленості та розвитку фізичних та спеціальних якостей.

В цілому, необхідно відзначити, що професійна підготовка працівників поліції, повинна здійснюватися на основі новітніх розробок з урахуванням постійного вдосконалення матеріально-технічної бази органів поліції та закладів які здійснюють підготовку поліцейських. Крім того постійний тісний контакт і взаємодія між представниками територіальних та комплектуючих органів поліції з вищими навчальними закладами зі спеціальними умовами навчання, дозволить значно підвищити якість практичної підготовленості майбутніх поліцейських до виконання різних оперативно-службових та службово-бойових завдань.

Однак кінцевий результат ефективної професійної підготовки працівників Національної поліції України цілком залежатиме від постійного оновлювання професійних знань, умінь та навичок поліцейськими.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Редакція від 30.09.2016.
2. Закон України «Про Національну поліцію» // Відомості Верховної Ради України, від 02.07.2016 № 580-VIII.
3. Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 року. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua> - Назва з екрану (не чинний).
4. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua> - Назва з екрану.

Коломісць Ю. Ю.,
к.ю.н., доцент,
докторант кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
Коломісць Т. Ю.,
член Національної спілки журналістів України

УСВІДОМЛЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ СВОЄЇ ВИСОКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Усвідомлюючи свою високу відповідальність працівники поліції, на підставі ч. 1 ст. 64 Закону України «Про Національну поліцію», урочисто присягають вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки.

Але події, що відбуваються на практиці свідчать про те, що працівники поліції далеко не завжди усвідомлюють свою високу відповідальність і не сумлінно виконують покладені на них обов'язки.

В радянські часи молодь виховувалась, згідно принципу взаємодопомоги. Викладачі часто нагадували студентам юридичних вузів відомий крилатий вираз Ебхарда: «Не бійся ворогів – в гіршому випадку вони можуть тебе вбити, не бійся друзів – в гіршому випадку вони можуть тебе зрадити, бійся байдужих – тільки з їх мовчазної згоди кояться на землі зради і вбивства».

Пам'ятаючи про це і керуючись своїм громадським обов'язком, а також моральними принципами, людина, що усвідомлює себе громадянином України, може звернутися до поліції, намагаючись отримати допомогу, але так сталося, що на практиці все зовсім інакше, - вона (людина) її не отримає.

Чому, коли звертаєшся до поліції, намагаючись допомогти двадцятирічній дівчині, яка побита, напівгола сидить біля під'їзду багатоповерхового будинку і плаче, що покінчить життя самогубством, працівники поліції радять самостійно їй допомогти? Чому вони

приїжджають тільки тоді, коли викликали швидку допомогу? Тому, що отримавши виклик про дівчину, яка намагається закінчити життя самогубством, працівники швидкої допомоги звернулися самі до поліції? Складається враження, що реагувати на звернення населення поліція не зобов'язана поки не скоєно злочин.

А як бути з випадком, коли у квартирі чоловік дубасить свою жінку? Сумлінні сусіди повідомляють у поліцію, але й тут не все гаразд. Неохоче черговий поліцейський виклик приймає, але навіть не цікавиться, в якій квартирі все відбувається. Зрозуміло, що ніхто не приїде.

А сусіди продовжують телефонувати і квапити працівників поліції: жінка вже хрипить, а чоловік не вгамовується. І так впродовж майже трьох годин.

Поліція так і не приїжджає. Вранці ті ж сусіди вирішують дізнатися, чому поліція не приїхала. На їх дзвінки вже ніхто не відповідає. Їм доводиться декілька разів прослухати автовідповідач, який на трьох мовах повідомляє, що громадянин звернувся до поліції і йому буде надана допомога. Але дуже цікавим є той факт, що зателефонувавши з іншого номера телефону, на дзвінок одразу відповіли. А далі по стандартній схемі кажуть: або виклику не було вночі взагалі, або поліція приїхала, та все було вже тихо. Та сусіди невгомні і наполягають, що і виклик був, і поліція не приїжджала. Раз так, пообіцяли, - винних покарають.

Таке ставлення до населення розчаровує в роботі поліцейських. Люди сліпі та глухі до проблем і болю інших. Причиною цього може бути: дитинство, позбавлене любові, поганий приклад батьків, жорстокий урок юності або бажання здаватися незалежним. Але коли байдужість виявляють працівники поліції виникає страх і пригноблене відчуття незахищеності.

У наведених прикладах працівниками поліції були порушені наступні статті Закону України «Про Національну поліцію»:

- стаття 2, в якій перераховане завдання поліції;
- стаття 11, яка передбачає взаємодію поліції з населенням на засадах партнерства;

- стаття 23, в якій перераховані основні повноваження поліції, серед яких є вжиття всіх можливих заходів для надання невідкладної допомоги особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя та здоров'я, а також вжиття заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї;

- стаття 64, в якій надано текст присяги поліцейського.

З позиції людини, як істоти біологічної, поліцейських можна зрозуміти. Можливо, дівчина, яка хотіла закінчити життя самогубством сама винна в тому, що опинилася у такому стані, і, можливо, колись вона все-одно зробить, те, що задумала, можливо, побита жінка вже помирилася зі своїм чоловіком і не збирається звертатися із заявою про відкриття кримінального провадження, але факт бездіяльності та байдужості поліцейських став відомим населенню. Від ставлення населення до поліцейських залежить авторитет держави, мир та спокій у суспільстві.

В 2015 році українська міліція була перейменована у поліцію, але в плані правоохоронної діяльності суттєвих змін не відбулося. Урочисто присягаючи Українському народові, поліцейські не усвідомлюють свою високу відповідальність.

Якщо поліцейські байдужі до проблем народу, то народ до поліцейських ніколи не був байдужим. Ще з дитячого садку відомо, що міліціонери та поліцейські мають свої клички та прізвиська. Нещодавно українських міліціонерів називали «ментами» та «мусорами». В свідомості населення ці слова часто викликають негативні асоціації. Проте насправді за своїм походженням вони не мають нічого спільного з образливими словами. Наприклад, запозичення слова «мент» сталося в ті часи, коли Польща була ще частиною Російської імперії, поляки називали «ментом» тюремного наглядача. Слово «мусор» походить з 1866 року, коли служба російської поліції, яка здійснювала дізнання, розшук злочинців і зниклих без вести, іменувалася Кримінальним розшуком, а в Москві, відповідно - Московським кримінальним розшуком. Російською мовою аббревіатура даної назви виглядала як «МУС». Ось від цього скорочення і було утворено слово «мусор».

Як будуть сприйматися населенням сучасні поліцейські залежить

від роботи самих поліцейських. Сподіваємося вони будуть викликати шанобливе ставлення і не будуть асоціюватися із «відходами людської діяльності».

Коломіць Ю. М.,
майор поліції,
старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки ОДУВС

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВ ТАКТИКИ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Закон України Про Національну поліцію визначає Національну поліцію України як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству, шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. У п.1 п. 1 ст. 2 цього закону одним із завдань визначено «забезпечення публічної безпеки і порядку», у п. 2 ст. 9 стосовно принципу відкритості та прозорості в її діяльності, поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини протидії злочинності забезпечення публічної безпеки і порядку [2]. Вказане визначення, принципи та завдання дають зрозуміти, що термін «публічної безпеки та публічного порядку» пронизує основний закон органу поліції, що тим самим визначає для поліцейських забезпечення публічного порядку як невід'ємну частину функціональних обов'язків, яка не залежить від чину, звання та посади. Кожний поліцейський, який запрягнув на вірність українському народу є тим, хто забезпечує публічний порядок на вулицях міст та сіл нашої країни.

Забезпечення охорони публічного порядку, як у звичайних умовах життєдіяльності суспільства та держави, так і в умовах виникнення надзвичайних ситуацій досягається шляхом проведення єдиної державної політики у галузі забезпечення внутрішньої безпеки держави, а отже і публічної безпеки, реалізацією заходів економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, що направлені перш за все на попередження загроз життєво важливих інтересів держави та суспільства [6]. Від поліції очікується високий рівень толерантності, дії правоохоронців в особливих умовах повинні бути юридично грамотними, сприйматись учасниками порушень, громадянами, чії права і свободи обмежуються, як справедливі і законні. Незаконні дії правоохоронців можуть завдати значної шкоди, викликати соціальну напругу, масову непокору або нові, більш складні правопорушення.

Зокрема, охорона публічного порядку досягається всебічним правовим і соціальним забезпеченням громадського спокою, нормальними умовами для праці, відпочинку й побуту людей, врегульованістю відносин публічного порядку певною сукупністю правових і соціальних норм, передусім нормами адміністративного та кримінального права, наявністю дисциплінарних, адміністративних, кримінальних та інших видів юридичної, а також моральної відповідальності за порушення публічного порядку.

Забезпечення публічного порядку, в широкому розумінні, можна розглянути як функціональний обов'язок поліцейського до виконання якого він готовий в будь який час, в будь якому місці. Працівники поліції повинні вміти моделювати свої дії в залежності від наявних у них відомостей (кількості учасників правопорушення або злочину, особливості їх злочинного минулого і агресивності, наявності зброї, техніки, намірів і узгодженості дій), а також з урахуванням власних сил і засобів, навичок, знань, умінь та професійного досвіду [4]. Слід також звернути увагу на один з основних та першочергових методів, який використовується для забезпечення публічного порядку - роз'яснювальна робота, переконання громадян у необхідності свідомого і добровільного виконання правових вимог, припинення антигромадської поведінки, блокуванні транспортних магістралей, порушенні порядку при організації і проведенні мітингів, вуличних

походів і демонстрацій, злісної непокори вимогам адміністрації в установах виконання покарань [5]. Механізм переконання передбачає сукупність різних засобів, форм і методів впливу на свідомість і поведінку людей, безпосереднє звернення до натовпу з пропозиціями розійтись, припинити антиправову поведінку, не допустити тяжких наслідків, звернення до лідерів, організаторів правопорушення, виступи через засоби масової інформації, усунення причин, які викликали масові порушення публічного порядку і інформування про це населення, роз'яснення неминучої відповідальності за допущені або заплановані правопорушення [6]. Правовим переконанням повинні займатись працівники органів поліції, які самі добре знають законодавство, відомі для учасників правопорушення, користуються авторитетом і повагою серед населення. Проте, дії учасників групових правопорушень часто відзначаються жорстокістю, нахабством і цинізмом, безконтрольністю поведінки і безвідповідальністю. В такій ситуації дуже важливо своєчасно затримати організаторів і активних учасників правопорушення. Від цього залежить і подальший розвиток подій, і якість розслідування.

Також, не рідко в службовій діяльності поліцейських крім загального забезпечення публічного порядку виникає необхідність бути готовим до його забезпечення в особливих умовах. До діяльності в особливих умовах органи внутрішніх справ готуються заздалегідь. З урахуванням оперативної обстановки, наявної інформації, політичних, економічних, соціальних умов, географічного положення, інших обставин наперед визначаються місця і час можливого виникнення таких подій і явищ, що створять особливі умови для діяльності органів внутрішніх справ. При високій загальній підготовленості особового складу до дій в особливих умовах, навіть раптове, непрогнозоване виникнення не поставить правоохоронців в складне становище.

Охорона громадського порядку при масових порушеннях і безладях, громадській непокорі, коли правопорядок порушується значною кількістю людей є найбільш складним завданням для правоохоронних органів. В таких випадках необхідно вивчити їх причини, поширеність, наслідки, визначитись з найбільш оптимальними діями органів внутрішніх справ. Важливою та

необхідною умовою ефективного виконання функцій з охорони громадського порядку є проведення інструктажу з поліцейськими, які заступають на чергування, тобто з безпосередніми виконавцями завдань з охорони публічного порядку [5]. Успішна реалізація управлінських рішень з охорони публічного порядку також багато в чому залежить від правильно організованого контролю. За допомогою контролю, керівник домагається від підлеглих такої діяльності, що відповідає вимогам законів та інших нормативних актів, веде до зміцнення виконавчої дисципліни і відповідальності працівників за доручену ділянку роботи.

Загалом під публічним порядком можна розуміти доцільне розміщення та поведінку людей і речей у місцях, які мають громадське значення, шляхом встановлення їх правового статусу за допомогою правових норм, дотримання яких є основоположним обов'язком поліції для забезпечення мирного, безпечного проживання громадян в нашій державі.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 30. – Ст. 141. Зміни і доповнення від 08.12.2004. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 2.
2. Про Національну поліцію: Закон України // Офіційний вісник України від 18.08.2015 — 2015 р.
3. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики суду в діяльності ОВС України. – К.: Цифра, 2008.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях: Навчальний посібник. Видання друге. – К.: ПП «Дірект-Лайн». – Київ. – 2014. – 235 с.
5. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник/ [Черней В.В, Константінов С.Ф., Братель С.Г. та ін.]; під заг. ред.. Коваленка В.В. [5-те.]. – К.: ПП «Дірект-Лайн». – Київ. – 2014. – 382 с.
6. Боярський Є.Д. Умови застосування застереження про публічний порядок в Україні та державах світу / Є.Д.Боярський // Університетські наукові записки. – 2013. – № 3. – С.204-209.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Ефективність діяльності поліцейських у боротьбі зі злочинністю є необхідною умовою соціально-економічного розвитку України й найважливішою вимогою суспільства, виконання якої залежить від якісної підготовки сучасних правоохоронців. Важливим чинником удосконалення професійної підготовки кадрів у вищих навчальних закладах системи МВС України є досягнення високого рівня розвитку фізичних якостей, зокрема силових, швидкісних, координаційних здатностей, витривалості та гнучкості, які великою мірою обумовлюють успішність подальшого формування у майбутніх поліцейських раціональної техніки самозахисту без зброї та рукопашного бою.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що фізичну підготовку майбутніх правоохоронців слід розглядати як важливу педагогічну проблему, вирішення якої можливе при відповідному педагогічному супроводі, а саме багаторівневій системі фізичної підготовки курсантів, спрямованій на створення ефективних умов для успішного навчання, виховання і формування професійно-прикладної фізичної підготовки, метою якої є виявлення індивідуальних особливостей курсантів як основи розвитку професійної компетентності, формування у курсантів професійної готовності, професійного саморозвитку та самореалізації.

Дане питання досліджували такі науковці: І.І. Баїшев, Ю.М. Байтало, І.П. Закорко, Ю.А. Компанієць, А.Н. Несін, В.Н. Романчук, В.С. Роднов, Ю.П. Сергієнко та інші.

Сьогодні у вищих навчальних закладах МВС України ще не вироблено єдиного підходу до побудови змісту фізичної підготовки майбутніх правоохоронців та використання методів розвитку певних рухових якостей. Більшість дослідників зосереджують свою увагу на

питаннях навчання руховим діям, значно менше робіт висвітлюють психолого-педагогічні аспекти професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх правоохоронців. Ефективне управління навчально-тренувальним процесом спеціальної фізичної підготовки вимагає чіткого визначення пріоритетів розвитку тих чи інших фізичних якостей та відбору найбільш ефективних організаційних форм, засобів і методів фізичної підготовки [1, С.49].

На нашу думку, визначення цільових орієнтирів, змісту та застосування відповідних методів на кожному етапі навчання сприятиме оптимізації процесу спеціальної фізичної підготовки майбутніх працівників поліції. Недоліки фізичної підготовки, особливо на початковому етапі навчання, значно ускладнюють роботу над формуванням професійно-важливих вмінь та навичок виконання заходів фізичного впливу. Але, найбільші труднощі очікують курсантів у майбутньому, коли відповідно до навчальної програми буде здійснюватися розучування тактико-технічних дій в ускладнених умовах, зокрема при виконанні навчальних завдань з подолання смуги перешкод, проведенні марш кидків, спарингів з боротьби самбо та рукопашного бою, комплексних занять тощо. У процесі спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладах МВС України умовно виокремлюють кілька етапів, зокрема етап початкової підготовки, етап поглибленого навчання та етап формування психофізичної готовності.

Аналіз змісту програм спеціальної фізичної підготовки на початковому етапі навчання вказує на те, що основними завданнями даного етапу є формування знань про закономірності рухової активності, важливість занять для майбутньої службової діяльності, всебічний фізичний розвиток, отримання вмінь використовувати фізичні вправи для зміцнення здоров'я, набуття рухового досвіду шляхом оволодіння новими руховими діями та початкове формування професійно-важливих рухових навичок – розучування базової техніки прийомів самозахисту без зброї. З огляду на вищезначене, вважаємо доцільним зміст фізичної підготовки початкового етапу побудувати зі спрямованістю на зміцнення м'язів опорно-рухового апарату курсантів, створення базового потенціалу сили та витривалості з

метою досягнення високої функціональної стійкості серцево-судинної та дихальної систем організму. Важливим є також розвиток швидкості та координаційних здатностей, зокрема точності та узгодженості одиночних рухів, швидкості перебудови рухових дій, здатності до вільного розслаблення м'язів та вестибулярної стійкості. Значну увагу слід приділити вивченню правильної техніки виконання фізичних вправ, вихованню відчуття рівноваги та досягненню оптимальної гнучкості [2, С. 79].

Поступове ускладнення навчальних програм спеціальної фізичної підготовки зобов'язує викладачів вже на початковому етапі навчання шукати найбільш раціональні методи розвитку фізичних якостей, які маючи спрямованість на зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та функціональної надійності організму курсантів створюють передумови для засвоєння техніки виконання заходів фізичного впливу. Розпочинаючи курс фізичної підготовки з курсантами першого року навчання для зміцнення нервово-м'язового апарату та всебічного розвитку силових якостей, на наш погляд, слід використовувати переважно екстенсивний інтервальний метод, який передбачає відносно тривалі навантаження з незначною та середньою силою подразнення. Оптимальним вважають супротив 30-40 % від максимальної сили. Зазвичай кожну вправу виконують в середньому темпі та плавно не менш ніж 20-30 разів або тривалістю близько 60 с [3].

Встановлено, що витривалість відіграє найважливішу роль в оптимізації життєдіяльності людини й виступає як найважливіший компонент фізичного здоров'я людини. Ураховуючи професійно-прикладний характер фізичної підготовки у навчальних закладах МВС України, зокрема те, що одним із основних завдань є формування у курсантів навичок дій в ускладнених умовах та екстремальних ситуаціях силового характеру, на початковому етапі навчання важливим є розвиток здатності людини швидко, оперативно та найбільш раціонально вирішувати рухові завдання в умовах що змінюються [3].

Зазначимо, що поряд з глибокими юридичними знаннями високий рівень фізичної підготовки є обов'язковою вимогою до професійної

підготовки сучасного поліцейського. Формування фізичних якостей безумовно є складний педагогічний процес, між окремими компонентами якого існують багатосторонні й різнорівневі зв'язки. Практична складова фізичної підготовки майбутніх правоохоронців, на наш погляд, є одним з провідних чинників, який визначає зміст, форми та методи навчання.

Отже, з огляду на мету й завдання професійно-прикладної фізичної підготовки сучасних правоохоронців у вищих навчальних закладах МВС України слід наголосити на необхідність поділу фізичної підготовки на дві частини: базову різнобічну фізичну підготовку, спрямовану на створення спеціального «фундаменту» й професійно-спрямовану фізичну підготовку, мета якої як можливо високий розвиток рухового потенціалу для розучування базової техніки самозахисту без зброї та рукопашного бою. Особливістю фізичної підготовки майбутніх правоохоронців на початковому етапі навчання є спрямованість на зміцнення м'язів опорно-рухового апарату, створення базового потенціалу сили та витривалості, досягнення високої функціональної стійкості серцево-судинної та дихальної систем організму, розвиток швидкості, координаційних здатностей, та гнучкості. Подальші завдання можуть бути спрямовані на визначення змісту та обсягів навантаження для фізичної підготовки майбутніх правоохоронців на кожному етапі навчання та створення навчальних програм для курсантів спеціалізованих вузів МВС України.

Література:

1. Компанієць Ю.А. Аналіз стану системи фізичної підготовки майбутніх правоохоронців та перспективні напрямки її вдосконалення/ Ю.А. Компанієць// Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2014. – №9. – С. 48-50.
2. Байтало Ю.М. Роль фізичного виховання у професійній підготовці курсантів навчальних закладів МВС України/ Ю.М. Байтало// Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2013. – №6. – С.78–80.
3. Ярещенко О.А. Особливості впливу психомоторних здібностей курсантів на спеціальну фізичну підготовленість// Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і

спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ(ХХП), 2014. – №12.

Конєв О.Ю.,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ОСІБ В СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний курс на розвиток і зміцнення правової держави вимагають нових підходів до професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ, зокрема працівників Національної поліції України. Адже сучасне суспільство ставить до останніх найвищі вимоги. У зв'язку з цим питання службової підготовки правоохоронців має велике значення для існування та розвитку суспільства.

Триваючі реформаційні процеси в системі органів внутрішніх справ України супроводжуються також змінами у нормативно-правовому забезпеченні їх професійної підготовки. Так, втратив чинність Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 року «Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України». Водночас, Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, яким визначено порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України.

Відповідно до чинного нормативно-правового акту службова

підготовка представляє собою систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності. Службова підготовка включає в себе функціональну, загально профільну, тактичну, вогневу та фізичну підготовку, які проводяться у формі навчальних занять, навчальних зборів, а також у формі самостійного навчання. Зауважимо, що нещодавно система службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України додатково включала в себе також школу підвищення оперативної майстерності та психологічну підготовку, що, на нашу думку, є необхідним елементом в системі професійної підготовки правоохоронців.

Безумовно, здійснення службової підготовки працівників Національної поліції України покладається на певних осіб. Третій розділ Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України визнає учасників навчального процесу в системі службової підготовки як поліцейських, а також інших осіб, які беруть участь у навчальних заняттях (навчальних зборах, перевірках рівня службової підготовленості) або залучаються до організації їх проведення в установленому порядку. До кола осіб в системі службової підготовки працівників Національної поліції України відносяться:

- 1) керівник органу (закладу, установи) поліції, на якого покладено - підписання наказів про організацію службової підготовки на навчальний рік; розгляд на оперативних нарадах (не рідше одного разу на квартал) питання службової підготовки поліцейських та заслуховування керівників навчальних груп; здійснення особистого контролю за якістю проведення занять в системі службової підготовки; створення умов, які спрямовані на стимулювання поліцейських до підвищення рівня професійних знань, удосконалення навичок і вмінь, необхідних для ефективного виконання службових обов'язків тощо;

- 2) керівник навчальної групи, який зобов'язаний знати вимоги документів з організації та методики проведення занять у системі службової підготовки, а також індивідуальні особливості та здібності

особового складу навчальної групи; розробляти розклад занять та подавати його на затвердження в установленому порядку; своєчасно готувати місце для проведення занять, технічні та наочні засоби навчання; забезпечувати участь особового складу навчальної групи в заняттях зі службової підготовки; здійснювати контроль за відвідуванням занять та успішністю поліцейських, дотриманням ними однострою тощо;

3) особа, яка проводить заняття в системі службової підготовки, зобов'язана розробляти дидактичні матеріали для їх використання під час занять; забезпечувати необхідні умови для засвоєння поліцейськими навчального матеріалу та сприяти розвитку їх здібностей; використовувати під час занять технічні засоби навчання, у тому числі мультимедійні комп'ютерні технології; здійснювати оцінювання набутих поліцейськими знань, умінь та навичок за підсумком вивчення кожної навчальної теми шляхом їх опитування, тестування, виконання практичних завдань тощо;

4) інструктор з особистої безпеки (у тому числі позаштатний) - особа, яка спільно з керівниками навчальних груп, а також самостійно проводить практичні заняття із вогневої, тактичної та фізичної підготовки у органах і підрозділах поліції та пройшла відповідний курс підготовки;

5) особа, відповідальна за ведення обліково-планової документації являє собою поліцейського з числа особового складу навчальної групи, який зобов'язаний оформляти належним чином журнал обліку відвідування та успішності поліцейських зі службової підготовки, своєчасно та власноручно здійснювати відповідні записи в ньому і забезпечити належне його зберігання; розміщувати розклад занять на стенді для загального доступу;

6) особовий склад навчальної групи (приблизно 25-30 осіб);

7) інші учасники (за необхідності). Це можуть бути фахівці інших органів, закладів, установ та організацій.

Також необхідним є сказати, що питання службової підготовки тих, хто стоїть на варті захисту прав та свобод громадян, заслуговує особливої уваги. Аналіз чинних нормативно-правових актів, які закріплюють основні засади професійної підготовки працівників

Національної поліції України надав можливості дійти висновку про те, що наразі законодавцем визначено вичерпний перелік осіб в системі службової підготовки працівників Національної поліції України, а також їх компетенцію.

Костюк В.Л.,
к.ю.н, старший науковий співробітник,
завідувач наукової лабораторії з проблем забезпечення
публічної безпеки і порядку,
Національна академія внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ПРОЯВІВ СЕПАРАТИЗМУ В УКРАЇНІ

Питання проявів сепаратизму ще декілька років тому були чимось надзвичайним та таким, що відбувається десь далеко за кордоном. Але із корегуванням геополітичного вектору в бік Європи, подіях в Автономній Республіці Крим, Донецькій та Луганській областях на початку 2014 року, в нашій державі прояви зазначеного явища стали загрозою для громадян та держави.

Згідно з однією з найбільш деталізованих оцінок [1], в світі налічується 50 основних осередків сепаратизму, разом займають територію в 12,7 млн км² з населенням в 220 млн чоловік. Даний аналіз виділяє шість географічних типів сепаратизму. До західноєвропейського типу відноситься 8, до східноєвропейського - 12, до ісламського - 6, до азіатського - 14, до африканського - 6 і до американського - 4 таких вогнища. При цьому в 20 осередках конфлікти носять озброєний характер, що особливо характерно для Азії. Є ще кілька десятків місць прояви сепаратизму в інших частинах планети.

Виходячи з цього надзвичайно актуальні є потреба визначення сепаратистського потенціалу суспільства, чинників та механізмів його формування, загроз національній безпеці держави. Для запобігання сепаратистським діям необхідно створення ефективного механізму

виявлення сепаратизму, здійснення аналізу політичних, соціальних та геополітичних чинників формування сепаратистських настроїв у суспільстві та їхні можливі наслідки для цілісності України. Держава у особі органів влади, на яких покладено завдання боротьби зі злочинністю повинна вести боротьбу з проявами сепаратизму. Результативність залежить в першу чергу від створення ефективної державної системи протидії сепаратистським проявам.

Від потужності регіональної спільноти, та середовища в якому можуть виникати протиправні прояви і залежить потенціал сепаратизму. Тут береться до уваги, як чисельність, так і привабливість відповідної ідентичності, наявність спільних інтересів, відмінних від інтересів решти населення країни, існування помітних мовних, культурних, конфесійних особливостей, обумовлених тими чи іншими факторами, які формувалися на певній території.

Одним із важливих чинників активізації сепаратистських проявів є наявність зовнішніх союзників сепаратистів та їх відносна сила порівняно з державою, де існує сепаратистський рух. Як правило ззовні надходять фінансово-матеріальні ресурси, політична та інформаційна підтримка, здійснюється дипломатичний, економічний чи навіть військовий тиск на користь сепаратистів.

Діяльність правоохоронних органів щодо протидії злочинам сепаратистської спрямованості передбачає виконання завдань організаційного, правового, інформаційного, оперативно-розшукового та кримінально-процесуального характеру при взаємодії всіх суб'єктів, на яких покладено завдання боротьби із сепаратизмом.

Питання протидії злочинам, пов'язаних із сепаратистськими діями, практично не були предметом досліджено у сучасній правовій науці. Як наслідок в умовах сьогодення перед правоохоронними органами виникають труднощі під час виявлення, профілактики та документування цих злочинів.

З проблемами регіонального сепаратизму у 2014 р. гостро зіткнулась і Україна. Однак, наразі Кримінальний кодекс України безпосередньо не оперує поняттям «сепаратизм» чи подібними до нього поняттями (наприклад, «сепаратистська діяльність», «сепаратистський акт» тощо), а відтак не містить норму, де був би

прямо заборонений сепаратизм.

До типових злочинів, пов'язаних із сепаратизмом (сепаратистськими діями), можна віднести:

а) *злочини проти основ національної безпеки України* (зокрема, дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади – ст. 109 КК; посягання на територіальну цілісність та недоторканність України – ст. 110 КК; фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України – ст. 110² КК; державна зрада – ст. 111 КК; посягання на державного чи громадського діяча – ст. 112 КК; диверсія – ст. 113 КК; шпигунство – ст. 114 КК; перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань – ст. 114¹ КК України);

б) *окремі злочини проти громадської безпеки* (зокрема, створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань – ст. 260 КК; викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем – ст. 262 КК; незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами – ст. 263 КК);

в) *окремі злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту* (зокрема, блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства – ст. 279 КК);

г) *окремі злочини проти громадського порядку* (зокрема, групове порушення громадського порядку – ст. 293 КК; масові заворушення – ст. 294 КК; заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку, – ст. 295 КК);

г) *окремі злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян* (зокрема, наруга над державними символами – ст. 338 КК; захоплення державних або громадських будівель чи споруд – ст. 341 КК; самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи – ст. 353 КК) та інші суміжні злочини.

У своїх крайніх формах сепаратизм може виявлятися у вчиненні

злочинів терористичного характеру, умисних вбивств, катуваннях, нанесеннях тілесних ушкоджень тощо. Сепаратистські дії можуть також олягати у вчиненні низки інших злочинів: у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, проти правосуддя, військових, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, тощо. Фактично будь-який умисний злочин, за наявності для цього підстав, може мати сепаратистське спрямування.

Отже, очевидно, що багатогранність проявів сепаратизму, складність їх ідентифікації, відсутність комплексних заходів попередження цьому негативному явищу призводить до суттєвих проблем у теорії та на практиці. Звідси сьогодні існує нагальна потреба у кримінально-правовій, кримінологічній та інших наукових розробках питань протидії сепаратизму. Необхідно визначити поняття «сепаратизм», яке б відрізняло його від екстремізму та тероризму, розкрити його ознаки, провести обґрунтовану класифікацію сепаратистських дій, окреслити відповідне коло злочинів, у яких він виявляється. Є необхідність створення і спеціальних законів та комплексу методичного забезпечення з цього приводу.

Література:

1. Протидія сепаратизму в Україні [Текст] : практ. посіб. / [О. М. Стрільців, В. І. Василичук, В. А. Савченко та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ ; Нац. акад. Служби безпеки України, 2015. – 154 с.
2. Боротьба з тероризмом : навч. посіб. / [Джуза О. М., Никифорчук Д. Й., Комарницький В. М. та ін.] ; за заг. ред. професора В. В. Коваленка. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2013. – 584 с.
3. Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник / Кузнецов В. В., Савченко А. В. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. – 5-те вид., перероб. – К. : Алерта, 2013. – 320 с.
4. Паламарчук М. О. Виклики сепаратизму в Україні. Сучасний стан / М. О. Паламарчук // Стратегічні ініціативи. – 2011. – № 4 (21). – С. 64.

Коцюба С.М.,
підполковник поліції,
старший викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ КІБЕРТЕРОРИЗМУ ЯК ЗАГРОЗИ ГЛОБАЛЬНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій у суспільстві сприяє розвитку принципово нового виду тероризму – інформаційному тероризму або кібертероризму. Кібертероризм є новим видом тероризму, водночас проблемам його протидії присвячено вже чимало праць вітчизняних та іноземних вчених. Серед них праці Пилипчука В.Г., Дворникова В.С., Козонова І.В., Бацазова А.З., Толасова З.М., Корченка О.Г., Паціра Є.В., Гнатюка С.О., Кінзерявого В.М., Казмірчука С.В., Бурячка В.Л. та інших вчених.

Але, на жаль, теоретиками і досі не вироблено спільного погляду на визначення поняття «кібертероризм». В українській і зарубіжній науковій літературі, пов'язаній з дослідженням кіберзлочинності, наявні різні підходи до визначення кібертероризму. Так, деякі вчені пропонують розуміти під терміном «кібертероризм» дії з дезорганізації інформаційних систем, що створюють небезпеку загибелі людей, заподіяння значної майнової шкоди або настання інших суспільно небезпечних наслідків, якщо такі дії вчинені з метою порушення суспільної безпеки, залякування населення або впливу на ухвалення певних рішень органами влади, а також якщо виникає загроза здійснення вказаних дій з тією самою метою [1, с. 80].

Заслуговує на увагу позиція Голубевої В.О. та Старостиної Є.Т., які розуміють кібертероризм як різновид тероризму, в основу якого покладено спосіб здійснення терористичних дій, що виник у процесі розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій та впровадження їх у всі сфери сучасного суспільства [2].

На думку Дороті Денінга, експерта американського Центру досліджень тероризму, який визначив кібертероризм як елемент класифікації терористичної діяльності в Інтернеті та представив його як комп'ютерні атаки, сплановані з метою нанесення максимального збитку життєво важливим об'єктам інформаційної інфраструктури.

Враховуючи те, що в українському законодавстві відсутнє поняття «кібертероризм» та його визначення, пропонуємо погодитися із визначенням, наданим Пилипчуком В.Г. та Дзьобань О.П., а саме кібертероризм – це навмисна, політично вмотивована атака на об'єкти інформаційного простору (інформацію, що обробляється, комп'ютерну систему, мережу, а також на людину), що створює небезпеку для життя та/або здоров'я людей або настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були здійсненні з метою порушення державної або суспільної безпеки, залякування населення, провокації військового конфлікту, чи загрозу вчинення таких дій. Зазначимо, що дані позиції науковців були окреслені під час дослідження питання теоретичних та державно-правових аспектів протидії інформаційному тероризму в умовах глобалізації.

Протидія інформаційному тероризму як складовій терористичної діяльності відповідно до законодавства України ґрунтується на засадах: 1) законності та неухильного додержання прав і свобод людини і громадянина; 2) комплексного використання з цією метою правових, політичних, соціально-економічних, інформаційно-пропагандистських та інших можливостей; 3) пріоритетності попереджувальних заходів; 4) невідворотності покарання за участь у терористичній діяльності; 5) пріоритетності захисту життя і прав осіб, які наражаються на небезпеку внаслідок терористичної діяльності; 6) поєднання гласних і негласних методів боротьби з тероризмом; 7) нерозголошення відомостей про технічні прийоми і тактику проведення антитерористичних операцій, а також про склад їх учасників; 8) єдиначальності в керівництві силами і засобами, що залучаються для проведення антитерористичних операцій; 9) співробітництва у сфері боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з

тероризмом [3, ст. 3]. Протидія інформаційному тероризму правоохоронними органами України здійснюється шляхом оперативно-розшукової діяльності щодо виявлення, розкриття, профілактики окремих видів кіберзлочинів; інформаційно-аналітичної розвідки в комп'ютерній мережі, електронної телекомунікації; кримінально-процесуальної і криміналістичної діяльності щодо розкриття, розслідування злочинів і притягнення винних до відповідальності; спеціально кримінологічних заходів [4, с. 44].

Зазначимо, що тактика боротьби та протидії комп'ютерному тероризму визначається відповідно до розвитку науково-технічного прогресу, наукових досягнень у різних галузях науки, економічних, політичних умов і можливостей органів державної влади, а також правових засад [5, с. 51]. Через це пропонуємо виділити наступні тактичні прийоми запобігання поширенню інформаційної зброї та кібертероризму як загрози глобальній інформаційній безпеці України. По-перше, необхідно відпрацювати методики аналізу комп'ютерної злочинності, як особливий вид злочинності, та специфічні соціальні відносини у цій сфері. По-друге, здійснити розробку методів стеження за оперативним станом і викриття фактів наявності латентної злочинності в цій сфері. По-третє, розробити систему обліку жертв (потерпілих) від даних злочинів (як фізичних так і юридичних осіб) та визначити віктимогенний і криміногенний потенціал. По-четверте, розробити методику прогнозування ймовірної індивідуальної злочинної поведінки з боку виявлених осіб; розробити методичні засади планування у сфері боротьби з окремими видами комп'ютерних злочинів. А також проводити наукові розробки щодо створення сучасних технологій виявлення та запобігання кримінальним і терористичним впливам на інформаційні ресурси [6].

Підводячи підсумок вище викладеному, необхідним є зазначити, що кібертероризм як новий вид тероризму потребує детального та поглибленого дослідження, а саме в контексті шляхів його протидії та запобігання. Величезною прогалиною з цього питання є відсутність закріплення основних положень кібертероризму та способів його протидії на законодавчому рівні. Через це найбільш дієвим напрямом у вирішенні комплексної проблеми протидії кіберзлочинності у наш час

є міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері інформаційної безпеки на основі узгодження національного та міжнародного законодавства.

Література:

1. Погорецький М.А. Поняття кіберпростору як середовища вчинення злочину / М.А. Погорецький, В.П. Шеломенцев // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави — №2 (2), 2009. — С. 80.

2. Пилипчук В.Г., Дзьобань О.П. Теоретичні та державно-правові аспекти протидії інформаційному тероризму в умовах глобалізації // Стратегічні пріоритети, № 4. – 2011. - Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу:

<https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fark.niss.gov.ua%2Fcontent%2Farticles%2Ffiles%2F2-1441958989.pdf&name=2-1441958989.pdf&lang=uk&c=562883fc5a08&p age=1> – Назва з екрану.

3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15> - Назва з екрану.

4. Мельник С.В. До проблеми формування понятійно-термінологічного апарату кібербезпеки / С.В. Мельник, О.О. Тихомиров // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: зб. матер. наук.-практ. конф., 22 березня 2011. — К.: Вид-во НА СБ України, 2011. — Ч.2. — С. 43-48.

5. Довгань О.Д. Кібертероризм як загроза інформаційному суверенітету держави / О.Д. Довгань, В.Г. Хлань // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави — №3 (7), 2011. — С. 49-53.

6. Гавриш С.Б. Комп'ютерний тероризм: сучасний стан, прогнози розвитку та шляхи протидії / С.Б. Гавриш // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bozk/2009_20/20text/g20_01.htm - Назва з екрану.

Кузнєцов В.В.,
полковник поліції,
завідуючий кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ У РАЗІ ВВЕДЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Конституція України чітко закріплює заборону обмеження прав та свобод людини на території нашої держави. Однак допускається введення таких обмежень у деяких, законодавством закріплених випадках. Однією із підстав зазначених обмежень, є введення на території усієї держави, або на території визначених регіонів, режиму надзвичайного стану. У разі введення такого режиму правоохоронні органи та військові формування України уповноваженні на здійснення функцій по обмеженню деяких конституційних прав та свобод.

Надзвичайний стан - це особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту

конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. Надзвичайний стан вводиться лише за наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладові, усунення якої іншими способами є неможливим.

Метою введення надзвичайного стану є усунення загрози та якнайшвидша ліквідація особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру, нормалізація обстановки, відновлення правопорядку при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, для відновлення конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших інститутів громадянського суспільства.

Надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться Указом Президента України, який підлягає затвердженню Верховною Радою України протягом двох днів з моменту звернення Президента України.

Однією із підстав введення надзвичайного стану може бути виникнення масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи.

До введення надзвичайного стану у разі виникнення масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи, Президент України звертається через засоби масової інформації або в інший спосіб до груп осіб, організацій, установ, які є ініціаторами чи учасниками дій, що можуть бути приводом для запровадження надзвичайного стану, з имогою припинити свої протиправні дії протягом встановленого у зверненні строку і попередженням про можливість введення надзвичайного стану. За умов, що вимагають невідкладних заходів для врятування населення або недопущення загибелі людей, надзвичайний стан може бути введено без попередження.

Пропозиції щодо введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях Президентів України подає Рада національної безпеки і оборони України. В разі необхідності введення надзвичайного стану у разі виникнення масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи, пропозиції щодо його введення подає Кабінет Міністрів України.

У разі введення надзвичайного стану з зв'язку з масовими заворушеннями, забезпечення громадського порядку, охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян у цих умовах покладаються, відповідно до їх повноважень, на такі державні органи:

1. Національну поліцію України (Центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку).

2. Національну гвардію України (Військове формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій).

3. Службу безпеки України (державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України).

4. Військову служби правопорядку у Збройних Силах України (Спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України у

місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях, військових містечках, на вулицях і в громадських місцях; для запобігання злочинам, іншим правопорушенням у Збройних Силах України, їх припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників Збройних Сил України, а також для захисту майна Збройних Сил України від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах).

Вищезначені державні органи в інтересах національної безпеки та громадського порядку з метою запобігання заворушенням або кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей, у разі введення надзвичайного стану, можуть обмежувати деякі конституційні права та свободи людей. Ці обмеження проявляються у запровадженні таких заходів:

встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан; обмеження руху транспортних засобів та їх огляд; посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства; заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом; заборона страйків; примусове відчуження або вилучення майна у юридичних і фізичних осіб; запровадження комендантської години (заборона перебувати на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби); перевірка документів у громадян, а в необхідних випадках - проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян; заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату; обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та

речовин, вироблених на спиртовій основі; тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій - також навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин; заборона виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку; регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування; особливі правила користування зв'язком та передачі інформації через комп'ютерні мережі; порушення у порядку, визначеному Конституцією і законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Порушення вимог або невиконання заходів правового режиму надзвичайного стану тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.

Таким чином важливим завданням правоохоронних органів та військових формувань України у разі введення надзвичайного стану під час масових заворушень являється відношення ними до громадян, дотримання законності, недопущення паніки.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 року № 964-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
3. Про Національну поліцію: Закон України // Офіційний вісник України від 18.08.2015 — 2015 р.
4. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 23, ст.176).

Лук'янова Н.О.,
капітан поліції,
слухач магістратури ОДУВС
Науковий керівник:
Бахчеван Є.Ф.
капітан поліції,
старший викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ЩОДО ПРАВОПОРУШНИКІВ

Чинним законодавством України, а саме Законом України про «Національну поліцію» ч.1 статті 42, визначено 3 види поліцейських заходів примусу які може застосовувати Національна поліція України у своїй діяльності:

- фізичний вплив (сила);
- застосування спеціальних засобів;
- застосування вогнепальної зброї.

З числа викладених заходів найчастіше трапляються випадки застосування заходів фізичного впливу. Це зумовлено тим, що працівники поліції щодня виявляють та припиняють велику кількість адміністративних правопорушень, пов'язаних з необхідністю застосування до правопорушника фізичного впливу, для примусового припинення його протиправних дій.

Законодавець визначає фізичний вплив як застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників. [1]

Процедура застосування працівниками поліції заходів примусу детально описана законодавцем і визначає порядок дій поліцейського при необхідності застосувати фізичну силу, спеціальні засоби чи вогнепальну зброю. Так, у статті 43 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліцейський зобов'язаний заздалегідь

попередити особу, тобто правопорушника, про застосування фізичної сили (у тому числі спеціальних прийомів боротьби), спеціальних засобів, вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського. Але, у разі виникнення ситуації, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим, через ряд об'єктивних чи суб'єктивних факторів, поліцейський може не попереджувати правопорушника про намір застосування будь-яких заходів примусового характеру. [2]

Застосування заходів примусу по своїй природі передбачає завдання правопорушнику фізичного болю з можливими шкідливими наслідками для його здоров'я. Зважаючи на це, у ч. 5 статті 43 Закону України «Про Національну поліцію», визначено категорії осіб щодо яких заборонено застосовувати будь-які заходи примусу. Такими особами є:

- жінки з явними ознаками вагітності;
- малолітні особи;
- особи з явними ознаками обмежених можливостей або старості [3].

При візуальному визначенні категорій цих осіб перед поліцейським стоїть завдання, визначити чи жінка до якої виникла необхідність у застосуванні заходу примусу є вагітною, адже не завжди з першого погляду можна це визначити. Також поліцейському необхідно візуально визначити вік особи, так як малолітніми вважаються особи віком до 14 років. Тобто якщо правопорушення вчинить особа у віці 15 років і виникне необхідність застосування заходів примусу, то перед поліцейським виникне проблема визначити вік особи, що важко зробити через не велику відмінність між особами віком 14 і 15 років. У статті 43 Закону України «Про Національну поліцію», також визначено умови, коли застосування заходів примусу до цих категорій осіб дозволяється: учинення вище згаданими категоріями осіб збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або

поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо [4].

Крім цього поліцейським забороняється при застосуванні кийка для припинення правопорушення наносити удари по життєво важливих органах та ділянках тіла, таких як: голова, шия, ключична ділянка, статеві органи, попереки, живіт.

При виконанні службових обов'язків, за необхідності використання речовин сльозогінної та дратівливої дії, у випадках визначених п.3 ч.3 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію», заборонено здійснювати стрільбу прицільно по людях, розкидати чи відстрілювати гранати у натовп, та повторно застосовувати їх у межах зони ураження в період дії цих речовин. Це пов'язано з тим що сльозогінна чи дратівлива речовина яка використовується у великій концентрації може призвести до серйозних розладів здоров'я, або до смерті. Так речовини «хлорацетофенон» (CN) $C_6H_5COCH_2Cl$, яка являє собою бойову отруйну речовину з групи лакриматорів - сльозоточивих речовин, «хлорбензальмалондінітріл» (CS), «дибензоксазепін» (CR), «Олеорезин капсикум» (OC) в малих концентраціях володіють дратівливою дією на очі і верхні дихальні шляхи, а у великих концентраціях викликає опіки відкритих ділянок шкіри, в деяких випадках параліч дихання, серця і смерть.

Отже, з розглянутого матеріалу можна зробити висновок, що законодавство України детально регламентує діяльність поліції, зокрема процедури застосування заходів примусу до правопорушників. Одним із основних завдань законодавця у цій сфері є визначити умови і межі застосування працівниками поліції заходів примусу, так щоб одночасно захистити особу правопорушника від надмірного використання поліцією своїх повноважень, та створити умови для поліцейських для ефективного припинення правопорушень та впливу на правопорушника.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від

19.06.2003 року № 964-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / / Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. - 2-е вид. - К: Юрінформ, 1997. - С. 36-58.

Моргун М. В.,

к.і.н.,

підполковник поліції,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Львівського державного університету внутрішніх справ

ШВИДКІСНЕ ПЕРЕЗАРЯДЖАННЯ АВТОМАТА В УМОВАХ АКТИВНОГО ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Здатність грамотно, якісно і впевнено протидіяти озброєному злочинцеві, використовуючи набуті вміння і навички – один з головних чинників збереження життя і здоров'я працівника поліції в умовах активного збройного протистояння[7,2].

В запропонованій нижче науковій розвідці хочу зробити акцент на важливому елементі техніки володіння автоматичною зброєю. Це швидкісне перезаряджання автомата без втрати орієнтира стрільби та з максимальною оптимізацією часово-просторових і механічних показників роботи стрільця.

Загальна швидкострільність за умови виконання великої кількості пострілів безпосередньо залежить від швидкості перезаряджання зброї. За таку швидкість можна вважати проміжок часу, якій триває від моменту останнього пострілу і до моменту здійснення першого пострілу з наступного заміненого магазину[2,53].

Окрему увагу слід приділити розташуванню підсумків з магазинами[6,21]. Їх розташування має бути таким, щоби стрілець без ускладнень і швидко міг дістати черговий магазин для заміни

попереднього не відводячи погляду від сектору обстрілу та продовжуючи спостереження за ціллю. Для цього магазини слід розташовувати в підсумках плечоремінної розвантажувальної системи по протилежну сторону від домінуючої руки, якою утримується зброя в момент перезаряджання. Урівноважувати протилежну сторону розвантажувальної системи слід іншою амуніцією. У випадках використання розвантажувальних тактичних систем на жилетах (включно з імплементованими в зовнішнє оснащення бронезилета розвантажувальними системами) основний боекомплект слід розташовувати за аналогічною схемою. Не найгірший варіант розташування підсумків на животі в розвантажувальних системах, розроблених вмісно за такою схемою.

Важливий елемент поведінки стрільця в момент перезаряджання – автомат в цей час залишається на лінії прицілювання, перезаряджання зброї відбувається завдяки використанню моторної пам'яті стрільця без використання візуальних рецепторів, що обумовлено необхідністю постійного контролю стрільцем сектору вогню та цілі (цілей)[3,17]. В результаті застосування такої схеми дій перший після перезаряджання постріл на випередження стає не «попереджувальним у повітря», а дійсно спрацьовує на випередження і майже у всіх випадках досягає цілі.

Отже, в момент перезаряджання, стрілець сильною рукою міцно втикає автомат у плече і діє за одною з найбільш прийнятних для нього схем, а саме:

- слабіша рука зісковзує з цівки до місця поєднання магазину з вікном магазину; великий палець, опинившись в районі розташування фіксатора магазину робить ковзкий рух «від себе» одночасно призводячи цим в роботу фіксатор і викидуючи магазин із гнізда продовженням поштовхового руху. При цьому, з метою отримання максимальної швидкості перезаряджання, до переду рухається лише великий палець, а рука на мить завмирає для виконання дії і далі рухається по найкоротшому шляху до підсумка з магазином. Магазины в підсумках слід розташовувати таким чином, щоби патрони знаходились догори, кулями уперід[4,22]. Споряджений магазин приєднується до автомата під вигідним для цього кутом, шляхом

зацепу виступа з вікном магазику на автоматі. Після чого рухом пальців слабшої руки вводиться в з'єднання з фіксатором. По цьому рухові кисть розпрямляється та в найкоротший шлях повертається на цівку зброї[1,12].

Після цього відбувається досилання патрону до патронника, яке ми розглянемо нижче.

- за цією схемою перезаряджання слабша рука одразу рухається до підсумка за найкоротшою траєкторією, вихоплює магазин та повертається до фіксатора магазину. Круговим горизонтальним рухом кисті уперед повним магазином проводиться натискання на кнопку фіксатора та задню стінку використаного магазину, чим досягається його викидання. Приєднання нового магазину здійснюється па попередньою схемою.

Якщо розташовувати магазини боекомплекту догори дном, то влучити з першої спроби у вікно магазину стає проблематичною справою[5,33]. Це відбувається через те, що спорядженому магазинуві надається значна кінетична енергія при швидкому переміщенні з підсумка до автомата. А верхня його частина при утриманні за дно розхитується більше та створює додаткові складності при приєднанні магазину у вікно магазину. Окрім цього, при утриманні магазину ближче до його дна утворюється непотрібний довгий важіль, що ускладнює точні рухи.

В тому випадку, коли патрони з магазину були використані повністю, необхідно дослати патрон до патронника. Для здійснення цієї операції автомат розвертається по своїй вісі таким чином, щоби слабша рука без ускладнень досягнула важіля затворної рами. При цьому затильник прикладу продовжує впиратись в плече та повертається в ньому. Різким впевненим рухом важіль затворної рами відводиться у крайнє заднє положення, після чого рука повертається на своє місце на цівці найкоротшм шляхом.

Варто зазначити, що при використанні такої схеми перезаряджання автомата перший постріл на випередження можна здійснювати вже після приведення в дію затворної рами, до моменту повернення зброї в попереднє положення шляхом розвертання по вісі, шляхом наведення по стволу [3,5].

Література:

1. Скоросная стрельба из индивидуального оружия: учебно-методическое пособие / А.И. Петров – Челябинск, «Полігон», 2009. – 20 с.
2. Вогнева підготовка працівника ОВС України: навчально-методичний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук та ін.. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 355.
3. Короткий довідник з вогневої підготовки. – Львів.: Львівський військовий інститут Національного університету "Львівська політехніка", 2004.
4. Огневая подготовка мотострелковых подразделений. – М.: Воениздат, 1998.
5. Теорія та практика вогневої підготовки – Львів: Львівський військовий інститут Національного університету "Львівська політехніка", 2007.
6. Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України. – К.: Видавництво "Віпол", 2001р.
7. Gersons B. Police Psychology: operational assistant // POLICE (USA), 1994, May. – P. 56.

Московчук М. О.,

к.і.н.,

капітан поліції,

доцент кафедри тактико-

спеціальної підготовки факультету №2

Львівського державного університету внутрішніх справ

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Нестабільність соціально-економічних відносин, переоцінка цінностей у різних сферах суспільного життя знаходять своє відображення і в діяльності поліцейського. Професія «поліцейський» є

однією з найскладніших професій сучасного суспільства, так як вимагає від її суб'єкта здатності з високою ефективністю вирішувати професійні завдання, що пов'язані з ризиком для життя, за браком часу максимально реагувати на ту чи іншу ситуацію з високим рівнем відповідальності за свої дії.

З-поміж іншого, якими б досконалими не були закони в державі, технічне оснащення поліції, саме людський фактор, особиста культура та світогляд поліцейського, мотиви вчинків і його реальні соціальні дії визначають ступінь успіху поліцейської діяльності. Внутрішня мотивація є вирішальною обставиною, яка перетворює людину на професіонала, зокрема, поліцейського, при цьому потрібно заохочувати і розвивати такі «духовні» установки особистості як професійне покликання, почуття самоповаги та гордості професіонала, нарешті, патріотизм.

Професійні обов'язки поліцейського здатна виконувати лише людина з усвідомленою високою відповідальністю за результати виконання службових завдань, що володіє комплексом спеціальних знань і практичних навиків, які здобуті у результаті загальної та спеціальної підготовки, та забезпечують постійну готовність працівника поліції до якісного виконання складних, часом небезпечних завдань. Крім того, нові орієнтири вимагають від правоохоронця особливої творчої активності, високого культурного рівня, освіченості, здатності до саморозвитку. [1]

На сучасному етапі розвитку Україна переживає важкий період перетворень, який характеризується складними суспільно-політичними та економічними умовами, що негативно впливають на процес формування нашої країни як незалежної держави. Пріоритетним напрямком політики України є забезпечення захисту життєво - важливих інтересів держави за рахунок якісної підготовки персоналу для всіх сфер життєдіяльності країни. Оскільки важливу роль у системі національної безпеки України відіграють правоохоронні органи, інноваційні процеси у державі, у свою чергу, вимагають й певних інновацій у системі підготовки висококваліфікованих кадрів та роблять необхідним пошук нових шляхів підвищення якості підготовки фахівців усіх галузей правоохоронної діяльності. На сьогодні Україна чітко визначила курс

на входження в освітній і науковий простір Європи, на здійснення модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Тому великого значення набуває вивчення європейського досвіду підготовки фахівців правоохоронних органів й досвіду професійної підготовки персоналу поліцій.

Досвід сучасної Німеччини в питанні організації підготовки висококваліфікованих поліцейських службовців із максимальним збереженням національних особливостей, що вирізняє її з-поміж інших країн, може стати дуже корисним для України.

МВС протягом усього періоду незалежності України активно розвивало зв'язки з правоохоронними органами різних країн, серед іншого й у напрямі вдосконалення кадрової роботи. Прикладом інтенсивної та продуктивної співпраці є співробітництво з поліцією Баварії та землі Рейнланд-Пфальц (ФРН), яке розпочалося 1993 року й здійснюється за посередництва та фінансового сприяння Фонду Ганса Зайделя. З 1996 року така взаємодія відбувається в рамках міжвідомчого співробітництва МВС України та Державного міністерства внутрішніх справ Баварії. Однією з основних форм цього співробітництва із вдосконалення професійної підготовки кадрів стало проведення фахових семінарів за участю провідних фахівців поліції Баварії та землі Рейнланд-Пфальц. У них беруть участь викладачі, слухачі й курсанти відомчих закладів освіти МВС України, працівники органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів України. Нині успішно втілюється програма допомоги Європейського співтовариства країнам Східної Європи (зокрема й Україні) з підготовки кадрів для поліції. [2, с.9]

Також важливе значення для вдосконалення кадрової роботи та професійної підготовки працівників ОВС України має створення в 1996 році Української національної секції в складі Міжнародної поліцейської асоціації. Як відомо, Міжнародна поліцейська асоціація (МПА) – це незалежна неурядова професійна організація, що існує більше 50 років та об'єднує понад 300 тисяч поліцейських із 64 країн і метою якої є налагодження контактів між поліцейськими різних країн, широке міжнародне співробітництво, підвищення їхнього загальноосвітнього та професійного рівня, формування привабливого

іміджу поліції в очах громадськості й громадян [3].

Доволі перспективним напрямом міжнародного співробітництва ОВС України є налагодження та розвиток зв'язків із Міжнародною асоціацією шефів поліції, яка об'єднує понад 13 тисяч керівників поліції з 85 країн. Взаємодія з цією організацією в питаннях удосконалення кадрового забезпечення ОВС спирається на її завдання: вдосконалення наукового забезпечення та якості поліцейської служби; впровадження передових прийомів і методів управління поліцейськими органами; розвиток міжнародного співробітництва; обмін досвідом роботи; постійний контроль підвищення професійної майстерності працівників поліції, заохочення до відповідності високим професійним стандартам тощо.

Аналіз основних напрямів міжнародної співпраці з підготовки кадрів для органів внутрішніх справ України свідчить про необхідність розроблення та закріплення новітніх форм співпраці з міжнародними організаціями, навчальними закладами, науковими та поліцейськими установами іноземних держав, подальшого впровадження в діяльність кадрових підрозділів, навчальний процес та науково-дослідницьку діяльність ВНЗ МВС України найкращих закордонних практик, видання за результатами міжнародної співпраці навчально-методичних матеріалів, де висвітлювалися б досвід боротьби зі злочинністю, форми та механізми взаємодії підрозділів МВС і правоохоронних органів інших держав, підготовки й навчання кадрів та підвищення їхньої кваліфікації.

Література:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>
2. Бесчастний В. Міжнародний досвід у діяльності міліції України / В. М. Бесчастний // Віче. – 2009. – № 24. – С. 8–12.
3. Залучення працівників міліції до вивчення іноземних мов – один із пріоритетних напрямів діяльності Міжнародної поліцейської асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1808>.

Наперковська Д.В.,
старший лейтенант поліції,
слухач магістратури ОДУВС
Науковий керівник:
Головацький О.О.
викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Серед форм та методів забезпечення громадської безпеки у надзвичайних ситуаціях особливе місце займає правове регулювання, що включає в себе прийняття нормативно-правових актів, які встановлюють загальні засади забезпечення громадської безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Однією з проблем, які не в силах передбачити людство, є виникнення надзвичайних ситуацій, але влада їх може регулювати відповідно до законодавства України, створивши при цьому чіткий алгоритм дій для службовців і громадян в цілому.

У світі існують багато різних надзвичайних ситуацій, характерних для певного регіону, часового поясу, геологічного розташування, такі наприклад, як торнадо, урагани, повені, хурделиця, сніговий, землетрус і т.д.

Але в нашій державі всі відомі надзвичайні ситуації, які характерні до нашого регіону можна класифікувати на основні чотири групи:

- надзвичайні ситуації техногенного характеру;
- надзвичайні ситуації природного характеру;
- надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру;
- надзвичайні ситуації воєнного характеру. [1].

Отже, дамо характеристику кожній надзвичайній ситуації:

– надзвичайні ситуації техногенного характеру - представляють собою транспортні аварії, пожежі, неспровоковані вибухи чи їх загроза, аварії з викидом небезпечних хімічних, радіоактивних,

біологічних речовин, раптове руйнування споруд та будівель, аварії на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічні аварії на греблях, дамбах і т.д. Основними причинами зростання надзвичайних ситуацій техногенного характеру, є не знання самих громадян, недостатня кількість кваліфікованих навичок у населення, а також у спеціалістів у даній сфері.

– надзвичайні ситуації природного характеру - включають у себе небезпечні геологічні, метеорологічні, гідрологічні морські та прісноводні явища, деградація ґрунтів чи надр, природні пожежі, інфекційна захворюваність людей, сільськогосподарських тварин, масове ураження сільськогосподарських рослин хворобами чи шкідниками, однією із причин провокування надзвичайних ситуацій природного характеру є людська діяльність;

– надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру, пов'язані з протиправними діями терористичного та антиконституційного спрямування: здійснення або реальна загроза терористичного акту (збройний напад, захоплення і затримання важливих об'єктів, ядерних установок і матеріалів, систем зв'язку та телекомунікації, напад чи замах на екіпаж повітряного чи морського судна), викрадення (спроба викрадення) чи знищення суден, встановлення вибухових пристроїв у громадських місцях, викрадення зброї;

– надзвичайні ситуації воєнного характеру, пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або звичайних засобів ураження, під час яких виникають вторинні фактори ураження населення внаслідок руйнування атомних і гідроелектричних станцій, складів і сховищ радіоактивних і токсичних речовин та відходів, нафтопродуктів, вибухівки, сильнодіючих отруйних речовин, токсичних відходів, транспортних та інженерних комунікацій. [2].

Одним з важливих та основних питань цивільного захисту є забезпечення та проведення заходів з цивільного захисту населення. Згідно з Кодексом Цивільного захисту України, кожен має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха [3].

Держава, як гарант цього права створює систему цивільної оборони, яка має своєю метою захист населення від небезпечних

наслідків аварій і катастроф техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру [4].

Основними принципами здійснення цивільного захисту є:

- гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності;
- комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;
- пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;
- максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;
- гласності, прозорості, вільного отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом [5];
- добровільності - у разі залучення громадян до здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я;
- відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;
- виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. [6]

Отже, однією із важливих напрямків державної політики є забезпечення безпеки держави і громадян в умовах надзвичайної ситуації, а також сукупність законів, та нормативно правових актів, які регулюють законодавчу базу на основі інститутів і механізмів їх взаємодії.

Надзвичайні ситуації створюють небезпеку, і якщо вміло та швидко прийняти рішення відповідне до законодавства України, можна попередити настання негативних наслідків для держави

та громадян. Саме завдяки правовому регулюванню та забезпеченню, державні служби вміло приймають рішення у надзвичайній ситуації, та діють спільно не заважаючи один одному, вміло кваліфікують вид надзвичайної ситуації, а надають допомогу громадянам. Тому законодавча база і є однією з найважливіших аспектів у діях в надзвичайних ситуація.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 року № 964-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
3. Назаренко И А. Организация деятельности органов внутренних дел при чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера: автореф. дис. на стиск, учен, степени канд. юрид. наук. спец. 12.00.14 - Административное право; Финансовое право; Информационное право / И. А. Назаренко - М., 2003. - 25 с.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. - 2-е вид. - К: Юрінформ, 1997. - С. 36-58.
5. Кодекс цивільного захисту України/ ВВР 2013 № 34 - 35, ст.458 Електронний ресурс: [Режим доступу]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
6. Постанова Кабінету міністрів України "Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту" / від 11 березня 2015 р. №101 Електронний ресурс: [Режим доступу]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF>

Носкова Т.І.,
старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки ОДУВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Діяльність правоохоронних органів можна віднести до професії змішаних видів, яка здійснюється у специфічних ускладнених зовнішніх умовах, вимагаючи від працівників високої психічної стійкості, загальної та спеціальної витривалості.

Як зазначає Є.В. Зозуля, практична співпраця МВС України із європейськими інститутами стала здійснюватися спільно з офісом ОБСЄ в Україні відповідно до проекту «Міліція та права людини: європейський вимір», який спрямовано на вдосконалення навчальних програм з підготовленості майбутніх правоохоронців з урахуванням європейських стандартів у галузі правоохоронної діяльності». Це пов'язано з тим, що виникли проблеми з підготовки майбутніх правоохоронців згідно сучасного рівня життя, які призвели до професійної невідповідності у порівнянні з європейськими країнами.

Проблема професійного відбору молоді, яка вступає до ВНЗ МВС України в широкому плані на цей час ще практично не вивчалася, а методика її дослідження потребує коригування з урахуванням вимог сьогодення. Аналіз практичної діяльності ОВС дає змогу стверджувати, що від рівня загальної фізичної підготовленості правоохоронців, стану їх здоров'я, залежить процес засвоєння ними бойових прийомів єдиноборств, який в більшості випадків вирішує долю заходів по припиненню протиправних посягань. Так вимоги достатнього рівня фізичної підготовленості до прийнятих на службу майбутніх правоохоронців в період початкової підготовки та при виконанні відповідної категорії та службово-професійної діяльності мають важливий вплив на професійне ставлення.

Однак аналіз літератури та практичний досвід показав, що рівень підготовленості курсантів недостатній. Цьому існує багато причин:

- діяльність правоохоронців проходить в нових умовах, а його навчання та підготовка в цілому здійснюється за старими принципами, критеріями та методичними рекомендаціями;
- невідповідність рівня підготовки до Європейського;
- недоліки професійного відбору молоді до правоохоронних органів;
- недостатнє практичне обґрунтування комплексного навчання тактико-спеціальної, фізичної та підготовки зі зброєю;
- низький рівень мотивації до вдосконалення власної професійної підготовленості та розвитку фізичних та спеціальних якостей;
- аналіз фізичної підготовленості курсантів на різних етапах контролю свідчить про недостатність обов'язкових занять у процесі навчання;
- низький рівень підготовленості молоді свідчить про те, що стан організації професійно-прикладної фізичної підготовки не відповідає сучасним вимогам та стандартам якості професійної освіти, яка недостатньо враховує специфіку цільової спрямованості виробничої діяльності. Проблема підготовки висококваліфікованих співробітників, які володіють сучасними методами пошуку, обробки та систематизації умінь з метою підвищення своєї кваліфікації, набуває все більшої актуальності, так головною метою є сприяти розвитку в правоохоронців потреби у самостійному здобуванні власних знань, необхідних для професійної діяльності. Це буде сприяти здійсненню процесу вдосконалення навичок протягом усього періоду служби в ОВС.

З метою вдосконалення фізичної підготовленості майбутніх правоохоронців актуальним питанням є формування фізичних, професійно-прикладних та психологічних якостей з урахуванням специфіки обраного напрямку несення служби у правоохоронних органах, а також комплексного підходу об'єднання фізичної, тактико-спеціальної та вогневої підготовки, які будуть імітувати ситуації самозахисту, переслідування та затримання правопорушника. Необхідність залучення спеціалістів та викладачів з адміністративного та кримінального права з метою імітацій найбільш широко поширених

в оперативно-службових ситуаціях, які з одного боку дадуть правовий вихід, а з іншої захист власного самозахисту

Психологічна підготовка працівника правоохоронних органів повинна розглядатися не як бажаний додаток до його професійних якостей, а як обов'язкова складова частина професіоналізму.

Формування психологічної готовності повинно забезпечуватися за допомогою цілеспрямованого та систематизованого комплексу заходів, що здійснюється в межах психолого-педагогічного процесу в органах та підрозділах. Основними завданнями психологічної підготовки слід вважати:

- 1) виховання почуття обов'язку, відповідальності;
- 2) забезпечення особового складу системою знань і уявлень про особливості та умови діяльності, їх вимоги до особистості;
- 3) формування у працівників умінь і навичок виконання службових обов'язків у напружених та складних умовах;
- 4) розвиток емоційно-вольової стійкості, здатності до ефективної саморегуляції при ускладненні ситуації;
- 5) формування вмінь реально оцінювати рівень своєї підготовленості до виконання професійних завдань, прогнозувати результати діяльності, коригувати свої вчинки.

Проведені дослідження з виявлення актуальних проблем, засвідчили про необхідність вдосконалення існуючої системи та впровадження інноваційних підходів, що позитивно вплинуть на їх підготовленість.

Визначено, по-перше, основною проблемою є низький рівень фізичної підготовленості молоді, яка вступає до силових структур, це складає певні труднощі при засвоєнні спеціальних та професійно-прикладних навичок. По-друге, відсутність єдиної типової програми з фізичної та спеціальної підготовки у ВНЗ МВС України та зменшення кількості годин на дисципліну. Потретье, низька мотивація молоді до занять з фізичної підготовки.

Література:

1.Зозуля Є.В. Підготовку сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів / Є.В. Зозуля // Наукова бібліотека. – 2014. – №4. – С. 4.

2.Карданов А.К. Значение физической подготовки в профессиональной деятельности современного полицейского / А.К. Карданов. // Теория и практика общественного развития. –2014. – №14. – С. 118–120.

3.XV Міжнародна науково-практична конференція . Ведерніков В. А. Актуальні проблеми та інноваційні підходи до вдосконалення системи фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів. -2015.

Обухова Ю.В.

майор поліції

викладач кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СПОРТСМЕНА - СТІЛКА

В зарубіжній методичній літературі кульову стрільбу відносять до “психологічних видів спорту”. Це не визначає велику складність психологічних проблем, з якими стикається стрілок, а відображає велику питому вагу психологічних факторів в загальному об’ємі роботи стрілка. Високу залежність результатів стрільби від психологічного стану спортсмена, вузький діапазон емоційного збудження, що є оптимальним для показу в змаганнях результатів засвоєнних на тренуваннях. Велика кількість стрес-факторів змагань, що спроможні викликати психологічну напругу, яка призводить в кінцевому результаті до дезорганізації навичок взагалі.

В таких випадках потенціали спортивної майстерності переміщуються в психічні механізми. Діяльність яких не має зовнішніх проявів, а також є недоступною контролю зі сторони, в багатьох випадках не усвідомлюється і самим спортсменом.

Задачами психологічної підготовки стрільця є розвиток психічних процесів, які приймають участь у роботі над пострілом, їх організація при рішенні різноманітних задач підготовки, опанування

навичками формування психічного стану готовності до змагань, а також їх регуляція в залежності від ситуації, що склалася. [75-81]¹

Психологія спорту є однією з ланок загальної психології, яка вивчає закономірності психіки людини в умовах спортивної діяльності. Особливості стрілкового спорту висувають свої умови до психіки спортсмена – стрілка, спричиняють свій вплив на її формування. Психологія стрілкового спорту розглядає прояви і участь психічних механізмів у роботі стрілка, з метою знаходження найбільш раціональних шляхів його підготовки.

У практиці спорту задачі психологічної підготовки нерідко бачать у рішенні проблем, пов'язаних з виступом на змаганнях, що є помилковим баченням. Психічні процеси присутні на всіх етапах підготовки спортсмена - стрільця, є невід'ємною частиною як тренувальної стрільби, так і стрільби під час змагань.[42-44]²

У роботі над пострілом стрілець стикається, головним чином, із зоровими та м'язово-суглобними відчуттями. Зоровим відчуттям належить центральне місце. Під контролем і впливом зору протікає вся робота над пострілом. З опануванням техніки стрільби, зростає роль м'язово-суглобних відчуттів.

На рівні найвищої майстерності, коли технічні дії виконуються в значному ступені автоматично, головну роль починають відігравати відчуття сенсорної області, що відображають направленність уваги, емоційний стан, почуття готовності до виконання стрільби.

Участь в змаганнях завжди супроводжується збудженням емоційної сфери спортсмена. Пережиті і збереженні у пам'яті відчуття спортсмена - стрільця, що пов'язані з минулими змаганнями, виступають як сигнали, що підштовхують до дій чи утримують від дій, які викликали в минулому негативні почуття. Такі стани оптимальної готовності до ведення стрільби на змаганнях повинні зберігатися в емоційній пам'яті спортсмена. Опанування методиками психорегуляції допоможе в цьому. Емоційна пам'ять може виявитися сильніше за інші види пам'яті. Слід зазначити, що вона досить сильно закріплює і психічні стани, що негативно відзначились на працездатності спортсмена під час змагань. Витіснити їх з глибин підсвідомості буває досить важко. [125-128]³

Серед психічних процесів. Які безпосередньо приймають участь у виконанні прицільного пострілу, особливе місце займає увага. На психіку людини постійно впливають багаточисленні подразники. Вони надходять як з зовнішньої середи, так із внутрішніх сфер організму. Людина повинна відібрати найбільш важливі для нього в даний момент, обмеживши доступ в свідомість інших факторів.

Досить часто невдалий виступ спортсмена - стрільця на змаганнях зводять до недоліків в його психологічній підготовці. Але ж психологічна підготовка спортсмена цього виду включає велику кількість психологічних факторів, які відносяться не лише до змагань, але й до тренувань. Підготовка стрільця потребує визначення конкретної ланки психологічної підготовки, втрата якої призводить до поразки на змаганнях. Частіше за все це емоції. В залежності від характеру і сили прояву емоції стають досить сильним фактором як перемоги, так і поразки. Це досить сильний союзник та підступний ворог.

Виступ на змаганнях завжди пов'язаний з емоційним хвилюванням. Емоційний стан, що з'явився може супроводжувати стрільця на протязі виконання всієї вправи. Але в той же час він досить динамічний, може змінювати напруженність на направленність при зміні ситуації спортивної боротьби, переходячи з позитивної форми в негативну і навпаки. Такими ситуаціями можуть бути незвично високі результати виконаних пострілів, реальність досягнення перемоги в змаганнях. В інших випадках зриви, пов'язані з емоційною напругою, усвідомлення загрози поразки, визивають стан мобілізації, рішучості і результати стрільби різко зростають. [136-145]¹

Можемо зробити висновки, що емоційне напруження з'являється мимоволі. До емоцій не адаптуються. Неможливо змусити свою психіку не реагувати на повторення ситуації, яка в минулому викликала емоційне збудження. При повторній ситуації воно тільки посилюється. Емоційне збудження, як правило, викликає мимовільне напруження м'язів, що погано відображається на роботі стрільця над пострілом. Досить помилкове судження, що можна вести повноцінну стрільбу в стані емоційного збудження. Впливати на протікання емоційного стану стає можливим лише після усвідомлення

критичної оцінки свого стану, критичного відношення до самого себе, свого стану.[89-92]⁴

Література.

1. Основы стрелкового мастерства. Лев Ванштейн, Москва, Досааф, 1960г., 230 стр.
2. Психологические особенности мобилизационной готовности спортсмена. Генов Ф., Москва, Физкультура и спорт, 1971г., 245стр
3. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях. Психологический аспект. Дьяченко М.И., Кандыгович Л.А., Минск, Издательство «Университетское», 1985г., 206стр.
4. Психологическая адаптация к экстремальным ситуациям. Москва, Владос пресс., 2004г.

Олексієнко А.О.

студент 2 курсу ОДУВС

Науковий керівний:

Геращенко О.С.,

к.ю.н.,

доцент кафедри тактико-

спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

СХИЛЬНІСТЬ ДО РИЗИКУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

На мотивацію до подальшої професійної діяльності працівника поліції впливає багато різних чинників. Одним із таких чинників є, безумовно, мотивація до ризику. Не є таємницею той факт, що у працівників правоохоронних органів, які досить часто стикаються із ризиком, схильність до нього висока, однак питання про те, наскільки яскраво прагнення до ризику відображає мотивацію до подальшої професійної діяльності й чи взаємозалежні відповідні величини – усе ще залишається актуальним. Розв'язання вищевказаної проблематики може надати нам уявлення про те, як саме особа, котра здійснює свою професійну діяльність у сфері охорони правопорядку, сприймає

подальшу перспективу продовжувати та вдосконалювати свою професійну діяльність, чи ставиться вона до неї як до необхідної складової свого життєвого шляху, що не дає особливого задоволення, чи як до професії, що допомагає виявити свою індивідуальність та здобувати суспільне визнання, матеріальні та духовні блага за рахунок здійснення діяльності на благо суспільства. Варто зазначити, що проблематика взаємозв'язку ставлення до ризику та мотивації до подальшої професійної діяльності містить у собі необхідність розуміння основоположних знань з приводу природи та характеристики ризику як категорії, що суттєво впливає на вибір подальшої поведінки особи.

Ситуативно-психологічні чинники «небезпечної» поведінки працівника поліції:

- втрата пильності, ігнорування ознак небезпеки, невміння вчасно її розпізнати;
- переоцінка своїх можливостей, неконтролювання свого психічного стану;
- відсутність почуття небезпеки (впевненість, що знаходження у службовому приміщенні та статус працівника правоохоронних органів є гарантією від фізичного насильства);
- стереотипні дії, розрахунок на те, що «буде, як завжди»;
- несприятливий психічний стан (перевтома, конфлікти на службі або в родині, похмільний синдром тощо).

Крім того, ймовірність надзвичайних подій у сфері професійної діяльності працівника правоохоронних органів значною мірою залежить від такої індивідуально-психологічної особливості, як схильність до ризику.

Готовність до ризику безпосередньо пов'язана з мотивацією особистості на досягнення мети або на запобігання невдачі. Саме ці мотиви найчастіше спричиняють нещасні випадки.

Проведеними психологічними дослідженнями встановлено такі закономірності:

- працівники, у яких є страх перед нещасним випадком, потрапляють у неприємності частіше, ніж ті, хто орієнтований на досягнення успіху в своїй діяльності;

- працівники, які орієнтуються на досягнення мети, віддають перевагу середньому рівню ризику, а ті, хто боїться невдачі, найменшому або, навпаки, надмірно великому ризику (коли невдача не загрожує престижу);

- особи, мотивовані на досягнення мети і покладають великі надії на успіх, свідомо уникають високого рівня ризику.

Головними напрямками забезпечення особистої безпеки працівників поліції слід вважати формування:

- тактико-психологічних прийомів забезпечення безпеки при затриманні правопорушників та взаємодії з об'єктами професійної діяльності; вмінь і навичок протидії шантажу і провокаціям;

- вмінь і навичок безпечної поведінки, спілкування на службі та в побуті;

- вмінь безпечного вирішення конфліктних ситуацій;

- психологічної готовності до застосування прийомів і заходів фізичного впливу;

- психологічної готовності до застосування зброї на поразку;

- вмінь і навичок психічного саморегулювання та захисту від маніпулятивного впливу.

Таким чином, безпека працівника правоохоронних органів складається з таких блоків:

1). організаційно-правовий - комплекс об'єктивних передумов для ефективного і безпечного здійснення професійної діяльності;

2). мотиваційно-особистісний - морально-поведінські установки, психологічна готовність «на виживання», тобто дотримання норм, правил і спеціальних процедур, що гарантують особисту безпеку.

Якщо людина ставиться легковажно до певної ситуації, то ризикувати вона буде більше, на відміну від особи, яка серйозно ставиться до неї та оцінює шкоду, яка буде спричинена досить високо, саме тому чинник ставлення людини до діяльності пов'язаної з ризиком також буде мати суттєве значення. Для поведінки працівника поліції в умовах ризику суттєво як індивід здатний і чи може за наявною інформацією оцінити цю шкоду, наскільки швидко він аналізує її достовірність, а за наявності побічної шкоди також і те як можуть вплинути події на неї.

Якість усвідомлення особою певних подій, насамперед, залежить від підготовки до них, конструктивного або деструктивного впливу на неї. Приміром, невелика раптова удача може надихнути людину, яка не в змозі оцінити повністю об'єктивно ситуацію, та спонукає її до вчинення непередбачуваних дій. (На такому принципі ґрунтується система віграшів в ігрових автоматах, коли людина виграє мало, але програє значно більше.)

Прагнення до ризику взаємозалежне від адаптаційних можливостей особистості. Так, якщо індивід здійснює діяльність, яка вимагає прийняття ризикованих рішень, як, наприклад працівник поліції, то вона наділена високим ступенем адаптивності, що впливає в подальшому на її поведінку. У цьому разі йдеться про ставлення до ризику як про необхідний елемент службової діяльності. Відсутність чітко визначених меж ризику може призвести до непоправних наслідків. Слід також зауважити, що постійне перебування в умовах ризику та небезпеки психологічно виснажує. Звертаючись до відомостей про поведінку особи у складних обставинах, зазначимо, що значні події вичерпують адаптаційні резерви людини та знижують “адаптаційний бар’єр”. У цьому випадку порушується баланс, який утворився між особистістю та середовищем. У правоохоронній діяльності таке питання більш складне для вирішення, адже вирахувати межі ризику в певних обставинах іноді буває занадто складно, саме тому рішення приймається на розсуд виконавця. Водночас об’єктивна величина ризику та її суб’єктивне розуміння особою, яка приймає ризиковані рішення, цілком різні речі. Так однією із психологічних характеристик ризику є те, що наявність небезпеки може зумовити небажання її усвідомлювати. У. Бек стверджує, що: “... зі зростом небезпеки росте і вірогідність невизнання, применшення серйозності ситуації. На те є причини, адже ризики виникають завдяки знанню, і тому можуть бути применшенні або просто витіснені з поверхні свідомості. Те, що для голоду їжа, для усвідомлення ризику – його відсторонення чи інтерпретація. Так як уникнути ризику (для себе) повністю ніхто не може, зростає значення помилкової інтерпретації. Процес усвідомлення ризиків, таким чином, завжди обернений. Хвилювання та спокій можуть мати одну і ту ж причину –

неможливість уявити масштаби небезпеки, з якою приходится жити” . Оскільки ризик не вичерпується наслідками, які вже настали, та заподіяною шкодою, в них знаходить вираження суттєва компонента майбутнього, а також те, що ризик має справу з передбаченням . Однак це може стати причиною того, що подальше прогнозування подій та наслідків, завдяки необ’єктивному усвідомленню, витісненню або гіперболізації ризиків, може бути викривлене, саме тому небажання об’єктивно оцінювати ризик, викликає автоматичне прийняття на себе всіх результатів такого підходу до справи із втратою можливості попередження, уникнення, мінімізації отриманих наслідків.

Таким чином, наявна серед працівників поліції легковажність, халатність, невинуватий розрахунок на уникнення негативних наслідків тощо, створює всі підстави для прийняття на себе інколи невинуватого ризику і, як наслідок, створення небезпечних ситуацій. У таких випадках необхідно вчити працівників поліції оцінювати обставини об’єктивно і не зневажати заходи, спрямовані на зменшення ризику, та на виконання поставлених завдань, намагатися виконувати такі зобов’язання розумно та якісно. Варто зазначити, що від уміння діяти в ризикованих ситуаціях часто залежить здоров’я, життя інших людей, або самого працівника поліції. Підвищену схильність до ризику необхідно корегувати засобами психокорекції. Розглядаючи це питання, зазначимо , що психокорекцією можна визначати систему заходів, що спрямована на виправлення прогалин поведінки людини за допомогою спеціальних методів психологічного впливу, важливим елементом оптимізації ставлення до ризику є ефективна підготовка працівника до складних ситуацій, що суттєво вдосконалює можливості працівника поліції опиратися негативним чинником психологічного впливу. Важливим чинником оптимізації ставлення до ризику є підготовка працівника до складних ситуацій, яка суттєво вдосконалює можливості працівника поліції опиратися негативним чинником психологічного впливу. Безумовно, що в певних випадках особа володіє комплексом умінь та навичок за допомогою спадкових якостей, схильностей до того чи іншого виду діяльності та ін. Однак без своєчасного та систематичного розвитку відповідних особливостей досягти позитивних результатів у професійній

діяльності не є можливим. Отже, підсумовуючи сказане, зазначимо, що ризик це складне явище, яке залежить від багатьох чинників.

Формування їх буде сприяти більш ефективній адаптації до професійної діяльності, а отже, мотивація працівникам до виконання професійних завдань буде перебувати на оптимальному рівні. Стійка потреба до високого рівня ризику взаємозалежна від багатьох чинників, якщо і буде впливати на підвищення мотивації до професійної діяльності, то матиме низку прогалин у зв'язку з тим, що працівник поліції менш уважно ставитиметься до різних небезпек і буде менш відповідальним. Низький рівень ставлення до ризику, у свою чергу, негативно впливатиме на мотивацію до професійної діяльності, адже особа намагатиметься уникати виявів ризику у своїй діяльності, а тому взагалі буде менш активною. Регулюванню рівня ризику серед працівників сприятиме своєчасна діагностика та психокорекція, а також належна підготовка до професійної діяльності.

Література:

1. Конституція України. Закон України від 28. 06. 1996 р.
2. Закон України “Про Національну поліцію». від 02 липня 2015 року.
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 01 лютого 2016 року № 70 “Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю”.
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України 07.09.2011 року №658 «Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України та норм витрат боєприпасів МВС, ГУМВС, УМВС, відомчими навчальними закладами”.
5. Андросюк В.Г., Казміренко Л.І., Юхновець Г.О. та ін. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при виконанні службових обов'язків: Науково-практичні рекомендації. – К.: НАВСУ, 1999.
6. Вогнева підготовка: навчальний посібник (з метод.рек.) / Василенко В.В., Дзюба В.М., Окунський О.Ю., Пилипів Б.І.; за ред. Б.І. Пилипіва. – К.:Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2003. – 272 с.

Пацамай М.П.,
курсант 3 курсу факультету №1 ОДУВС
Науковий керівник:
Ніколаєв О.Т.,
к.п.н. доцент, проректор ОДУВС

УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Професійна діяльність поліцейський постійно здійснюється у типових та екстремальних умовах, які пов'язані із запобіганням та припиненням протиправних дій шляхом затримання правопорушників, застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, забезпеченням публічної безпеки та порядку, особливо під час надзвичайних ситуацій, масових заворушень, що вимагає наявності у кожного правоохоронця високого рівня службової підготовки.

Сьогодні поліція України перебуває на етапі реформування, який здійснюється уже понад рік. Ми спостерігаємо безліч дієвих змін, та попереду ще багато труднощів. Поліцейські стикаються з багатьма проблемами, зумовленими різноманітними факторами, зокрема: недостатній рівень знань законодавства, недосконала службова підготовка з використання спеціальних засобів та вогнепальної зброї, брак кадрів, відсутність належних вмінь та навичок, тощо. Тож, на нашу думку, доцільним є врахування зарубіжного досвіду щодо здійснення підготовки працівників поліції для вдалого завершення реформи та уникнення типових помилок.

Проблеми професійного навчання та службової підготовки поліцейських досліджували такі науковці: О.Б. Андрєєв, В.І. Барко, М.В. Костицький, О.В. Кравченко, С.Д. Максименко, В.М. Синьов, В.В. Сокурєнко, О.П. Хохліна, В.В. Чумак, Г.Х. Яворська, В.А.Ташматов та інші.

Вітчизняний науковець Я.Г. Бондаренко зазначає, що специфіка сучасної правоохоронної діяльності вимагає від поліцейських ґрунтовних юридичних знань, розвиненої правової та психологічної культури, сформованих умінь і навичок, морально-психологічної

стійкості та фізичної загартованості, так як від рівня підготовки фахівців правоохоронної сфери залежить добробут кожного члена суспільства і майбутнє держави загалом. Тож одним із шляхів удосконалення системи навчання службової підготовки поліцейських він пропонує міжнародне співробітництво з навчальними закладами та правоохоронними органами іноземних держав, що сприятиме зростанню фахового потенціалу науково-педагогічних працівників, розвитку навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення навчально-виховного процесу [1, С. 26]. І це є слушним на нашу думку.

В розвинених країнах світу нагромаджений значний і різноаспектний досвід підготовки кадрів для поліцейських служб. Організація діяльності щодо забезпечення правопорядку, громадської безпеки, боротьби зі злочинністю в усіх її проявах у кожній країні має свою специфіку. Відповідно до структури, завдань, правового регулювання правоохоронних органів у різних країнах будуються і національні системи підготовки кадрів. Поліцейська освіта є дедалі більше орієнтованою на формування особи поліцейського з вираженими настановами на розв'язання соціальних завдань, повагу до права, свобод і гідності громадян, виховання культури спілкування з населенням.

Європейська система поліцейської освіти не розмежовує професійне навчання та професійну освіту. Поліцейська освіта у відомчих освітніх установах за основними освітніми показниками відповідає навчанню у вищих навчальних закладах. Ставиться спеціальна вимога – забезпечення такого освітнього рівня, який ні в чому не поступався б цивільному, а дипломи мали застосування і поза діяльністю поліції. Наприклад, поліцейська освіта у країнах ЄС має трирівневу будову, завдяки якій здійснюються взаємодія та інтеграція із неспецифічними національними освітніми системами. Вона складає собою початкове навчання у територіальних поліцейських органах, що відповідає повній середній освіті, багатoproфільну підготовку у відомчих освітніх установах, що має ступінь бакалавра та підготовку старших і вищих кадрів у поліцейських академіях із дипломом магістра. Трирівнева система професійної відомчої освіти передбачає

поступове поглиблення знань, умінь, навичок у процесі просування по службі і необхідності негайного реагування на зміни у службовій діяльності. Паралельно з основними рівнями професійної освіти діє широка багатoproфільна мережа додаткової освіти або післядипломної освіти-підвищення кваліфікації, удосконалення та перепідготовки поліцейських кадрів, яка функціонує як на базі навчальних закладів, так і у формі службової підготовки безпосередньо на місці служби. Окрім можливості отримати відомчу освіту, все більше поліцейських відряджаються або самостійно вступають до університетів, інститутів, коледжів.

Почастішали випадки прийому на роботу в поліцію людей, що вже мають одну або навіть дві вищі освіти [2, С. 283].

Розглядаючи професійну підготовку поліцейських різних країн, можливо зробити висновок, що вона проводиться на приблизно однаковому методичному рівні. Поліцейська підготовка в США особливо приділяє увагу теоретичній та тактичній підготовці. Вона спрямована на якісне виконання поліцейськими функціональних обов'язків: тактику самооборони і тактику затримання; спеціальну фізичну підготовку; тактику керування і тактику стрільби. Слухачі отримують ґрунтовну підготовку в тактиці проведення та планування спеціальних операцій, агентурної роботи, тактиці залучення до співпраці, негласного та електронного спостереження, розвідувальній тактиці, тактиці проведення обшуку, особистого огляду тощо. Вони проходять програму забезпечення безпеки та виживання і програму тактичних дій у критичних ситуаціях на автотранспорті [3].

На сучасному етапі розвитку професійної підготовки поліцейських в різних країнах спостерігається низка тенденцій: демократизація процесу відбору до лав поліції, гуманізація освітнього процесу, інтелектуалізація навчання, прагнення до побудови поліцейської освіти до стандартів загальногромадянської та університетської освіти, формування творчого мислення, обов'язковість початкової базової професійної підготовки, прагнення системи поліцейської освіти до інтеграції та кооперації, чого бракує в Україні.

Не останню роль у підготовці кадрів поліції зарубіжних країн відіграє престижність правоохоронної діяльності, яка підтримується за

рахунок високого рівня соціальної захищеності поліцейського та створенню державою та значною кількістю засобів масової інформації позитивного іміджу поліцейських структур. В свою чергу матеріальна забезпеченість спонукає поліцейського до виконання функціональних обов'язків, професійного зростання, що позитивно позначається на кадровій стабільності [4, С. 73].

Отже, розвинені зарубіжні країни досягли значних результатів у становленні та сьогоdnішньому функціонуванні поліцейських, що характеризується позитивно з усіх сторін (громадян, держави, ЗМІ). Специфікою змісту професійної поліцейської підготовки за кордоном є наявність загальних складових, що забезпечують боротьбу з організованою злочинністю, тероризмом, наркобізнесом, особисту безпеку, навчання менеджменту, спілкуванню з різними соціальними групами, іноземних мов тощо. Тож вітчизняна підготовка особового складу поліції потребує залучення зарубіжних фахівців та застосування на практиці отриманих знань. Даний метод уже був частково застосований, та через брак часу підготовки нових поліцейських не досить якісно та результативно. Тому наша країна повинна намагатися співпрацювати та налагоджувати тісні зв'язки у сфері підготовки кадрів до Національної поліції. А самі поліцейські мають перш за все гідно поводити себе на роботі та поза нею і відноситися до своєї професії.

Література:

1. Бондаренко Я. Г. Психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх працівників патрульної поліції МВС України до професійної діяльності / Я. Г. Бондаренко // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. Матеріалів міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – С. 25–28.
2. Кікоть В. Я. Юридична педагогіка : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Я. Кікоть, А. М. Столяренко. – Харків : Юнити-Дана, 2014. – 895 с.
3. Савченко А. Система підготовки поліцейських у США / А. Савченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://police>

reform.org/articles/sistema_pidgotovki_policejskih_u_ssha.

4. Бесчастний В.М. Реформування системи МВС України: шляхи та сучасні проблеми / В.М. Бесчастний // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. - 2014. – №1. – С. 67-78

Петріченко Ю.Д.

курсант магістратури факультету №1 ОДУВС

Науковий керівник:

Коцюба С.М.

старший викладач кафедри вогневої та тактико-спеціальної підготовки ОДУВС

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОМІРНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

В умовах реформування правоохоронних органів, зокрема становлення нового правоохоронного органу – Національної поліції України проблемним питанням його функціонування є визначення меж правомірності застосування поліцейськими фізичної сили та спеціальних заходів впливу.

На сьогоднішній день зазначена тема є досить актуальною, оскільки середовище, в якій здійснюють свою діяльність поліцейські, перенасичена криміногенними факторами, а захист інтересів суспільства і держави в сфері забезпечення правопорядку є зоною підвищеного ризику, так як безпосередньо пов'язана з реальною небезпекою для життя і здоров'я працівників правоохоронних органів. У зв'язку з цим при виконанні покладених обов'язків по охороні громадського порядку, боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян поліцейським надано право застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю. Кожен факт їх необґрунтованого застосування негативно позначається на ставленні населення до діяльності органів Національної поліції. У випадках

застосування вищевказаних засобів боротьби зі злочинністю поліцейськими, можливі випадки заподіяння травм різного ступеню тяжкості.

Таким чином, просто необхідно чітко володіти інформацією про те, які правові підстави застосування поліцейськими фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї та яка відповідальність може наступати за неправомірне їх застосування. Наприклад, неправомірне застосування спеціальних засобів та зброї являє собою грубе порушення законності [1]. Визнані винними в цьому поліцейські несуть дисциплінарну або кримінальну відповідальність в залежності від того, чи підпадають вчинені ними дії до склад злочину або дисциплінарного проступку.

У дослідженнях, присвячених питанням застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї поліцейськими, є аналіз лише деяких аспектів даної проблеми, наприклад, таких як тактичні, психологічні та інші, комплексного ж вивчення законодавчих норм, що регламентують дану сферу, в даний час недостатньо.

Нормативно-правова регламентація застосування поліцейськими фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї має системний характер і включає в себе взаємопов'язані правові приписи, які відображають всі юридично значимі сторони фактичної ситуації застосування даних заходів примусу.

У ч. 1 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» (далі - Закону) зазначено, що поліція під час виконання повноважень, визначених Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу: 1) фізичний вплив (сила); 2) застосування спеціальних засобів; 3) застосування вогнепальної зброї. В той же час у ст. 23 «Основні повноваження поліції» право на поліцейські заходи примусу не згадується [2].

Важливо зазначити, що в ч. 1 ст. 44 Закону зазначено, що поліцейський може застосовувати фізичну силу, в ч. 2 ст. 45 – що поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

На нашу думку, про право на застосування поліцейських заходів примусу має бути зазначено саме серед основних повноважень поліції,

у зв'язку з тим, що такі заходи, зокрема в контексті протидії злочинності, як одного із завдань поліції, по своїй суті є одними з основних повноважень поліції.

Таким чином, вважаємо, що серед основних повноважень поліції має бути і вказівка на право застосовувати поліцейські заходи примусу.

Вважаємо за необхідне проаналізувати деякі норми Закону. Так, неузгодженим, як на наш погляд, є положення п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 Закону: «гумові та пластикові кийки застосовуються для затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського» з вимогами Розділу VIII Загальної частини КК України – «Обставини, що виключають злочинність діяння» [3].

Як відомо, злісна непокора – це відмова від виконання наполегливих, неодноразово повторених законних вимог чи розпоряджень або відмова, виражена в зухвалій формі, що свідчить про явну зневагу до осіб, які виконують службові чи громадські обов'язки [4, с. 90].

За наведених в п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 Закону умов правопорушення вже вчинено. Ніякого насильства не чиниться. В наявності лише ігнорування вимог поліцейського. Виходячи з вимог обставин, що виключають злочинність діяння, підстав застосування гумових чи пластикових кийків, за описаних в п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 Закону умов, немає. За даної ситуації має бути інше реагування, про що і має бути сказано в Законі [5, с. 160].

В ч. 3 ст. 42 Закону дано визначення поняття спеціальних засобів як поліцейських заходів примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Як бачимо, в наведеному визначенні розмежовуються засоби та службові тварини. В ч. 4 ст. 43 Закону зазначено, що для виконання

своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби: 7) службові собаки та службові коні. Інакше кажучи, тварини визнаються спеціальними засобами, таким чином, вважаємо, що необхідно внести певні зміни до вказаної статті для забезпечення правильного розуміння її змісту.

Таким чином, необхідно відзначити, що поліцейським до питань застосування фізичної сили, спеціальних засобів і, тим більше, вогнепальної зброї слід підходити дуже виважено і обґрунтовано, незважаючи на допустиму можливість застосування таких законодавством. З одного боку, ці правомочності пов'язані з високим ризиком настання тяжких і незворотних наслідків аж до позбавлення людини життя, з іншого - це дієвий засіб захисту прав і законних інтересів громадян і поліцейських від суспільно небезпечних посягань з боку правопорушників.

Література:

1.Домніцак В. В. Порівняльно-правовий аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в питаннях застосування поліцейським вогнепальної зброї без попередження [Текст] / В. В. Домніцак, А. З. Пашасв // Південноукраїнський правничий часопис. - 2015. - № 3. - С. 218-220.

2.Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 40-41. - Ст.379

3.Кримінальний кодекс України: закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. - Ст.131

4.Діденко С. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / С. В. Діденко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2016. - Вип. 3. - С. 88-92.

5.Осадчий В.І. Кримінально-правова складова регламентування поліцейських заходів примусу в Законі України «Про Національну поліцію» / В.І. Осадчий // Юридичний вісник. – 2015. - №4(37). – С. 154-167.

Саакян М. Б.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри ОРД ОДУВС

НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ: НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ ТА НАУКОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Починаючи аналіз характеристики поняття «НС» ,слід зазначити, що в межах даного дослідження ми розглянемо дане поняття як юридичну та наукову категорію.

Термін НС як юридична категорія, вперше на законодавчому рівні був використаний у тимчасовому положенні «Про створення державної загально союзної системи щодо попередження і дій у надзвичайних ситуаціях», що затверджено постановою Ради міністрів СРСР № 1282 від 1990 року, в якому НС визначена як обстановка на об'єкті або частині території, що склалась у результаті аварії, катастрофи, стихійного або екологічного лиха, епідемій, епізоотій, яка може заподіяти або вже заподіяло значні матеріальні збитки, людські втрати та порушення умов життєдіяльності.

Зауважимо, що для радянського законодавства це була перша спроба визначення даного терміну, адже цей період характеризується величезною кількістю НС природного та техногенного характеру. Однак, зміст наведеного визначення не охоплює НС соціально-політичного характеру у зв'язку з цим ,що вказаний нормативний акт визначає порядок реагування лише на НС техногенного та природного характеру.

Вперше, у національному законодавстві поняття «НС» було визначено у Законі України «Про цивільну оборону». У вказаному законі, НС визначається як порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті чи території, викликане аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, які привели чи можуть привести до людських чи матеріальних втрат.

Зазначимо, що вказане поняття досить великою мірою відображає характер явища, також негативне ставлення суспільства до таких явищ. Проте, воно має дещо «обмежений» зміст, адже не охоплює НС соціально-політичного характеру. На нашу думку, така ситуація виникла у зв'язку з формуванням ознак даного поняття безпосередньо для ситуацій, що спричинені аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей та/або значних матеріальних втрат.

Проте, слід зазначити, що Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями» був скасований вищезазначений Класифікатор НС і затверджений новий порядок класифікації НС техногенного та природного характеру за їх рівнями.

Але вказана Постанова не визначає поняття НС, не дає переліку НС, що відносяться до НС природного, техногенного характеру. Це є досить суттєвим недоліком.

Таким чином, «НС», як юридична категорія вже стала юридичною конструкцією, частиною юридичної техніки фахівців – правотворців та правозастосовників.

Розглядаючи НС як наукову категорію необхідно зазначити, що до недавнього часу у вітчизняних тлумачних та енциклопедичних словниках визначення «НС» не наводилось. Тому, вважаємо за доцільне розглянути зміст термінів «надзвичайний» та «ситуація». Так, тлумачний словник російської мови за загальною редакцією Н.Ю. Шведової поняття надзвичайний визначає як виключний, дуже великий, який все переважає. Спеціально для будь-чого призначений, не передбачений звичним ходом справи». Під ситуацією розуміється сукупність умов і обставин, що створюють певну обстановку, стан». Наведене тлумачення взагалі не відображає змісту поняття «НС», як фактору небезпеки для суспільства та держави.

Сучасний тлумачний словник російської мови за загальною редакцією С.О. Кузнецова, крім традиційного визначення цього

терміну, надає більш розширене його тлумачення, а саме: надзвичайний – це екстрений, викликаний винятковими обставинами, не передбачений звичайним ходом справ.

Під ситуацією розуміється обстановка, стан, що виникли в наслідок збігу, сукупності будь-яких умов і обставин. На нашу думку, ці поняття найбільш повно характеризують термін «НС» як фактору небезпеки.

Юридична енциклопедія вже містить визначення поняття «НС» під якою слід розуміти порушення нормальних умов життя і діяльності людей на території чи об'єкті, спричинено аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, пожежею, що призвели або можуть призвести до загибелі людей, значних матеріальних втрат, істотного погіршення стану навколишнього природного середовища. Проте, зміст даного визначення майже повністю збігається з поняттям, що міститься у законодавстві.

Проведений аналіз думок відносно тлумачення поняття «НС» свідчить, що майже всі дослідники вважають, що НС це, по-перше, виняткова або виключна обставина, по-друге, НС має непередбачений характер.

Досліджуючи наукове визначення поняття «НС», необхідно зазначити, що перше наукове визначення «НС» дає у своїх роботах Б.М. Порфір'єв. На думку вченого, НС – це зовні несподівана обстановка, що виникла раптово і характеризується насамперед людськими жертвами, невизначеністю, гостроконфліктністю, стресовим станом населення, значними реагуваннями (прийняття управлінських рішень), великими людськими, матеріальними та часовими затратами на проведення евакуаційно-рятувальних робіт, ліквідацію негативних наслідків (руйнування, пожежі та інше). Дане визначення ще було наведене за часів існування радянського союзу, проте, не дивлячись на його розгорнуту форму, на сучасному етапі розвитку суспільства, промисловості воно не відображає всього різноманіття та складності реально існуючих ситуацій.

Авторський колектив підручнику «Захист населення і господарчих об'єктів у надзвичайних ситуаціях. Радіаційна безпека» вважає, що НС це обстановка, що склалася у результаті аварії, катастрофи, стихійного

лиха, що причинили або можуть спричинити людські жертви, шкоду здоров'ю людей або оточуючому середовищу, значні матеріальні втрати, порушенням нормальних умов життєдіяльності людей. Нажаль, дана точка зору описує лише НС техногенного та природного характеру і то не в повному обсязі. Також, автори не враховують і НС соціально-політичного характеру, що в свою чергу не може не відобразитись на повноті визначення і характеристики НС як негативного соціального явища.

На думку А. П. Зайцева, НС – слід розуміти обставини, що виникають внаслідок стихійного лиха, аварії та катастрофи у промисловості або на транспорті, екологічних катастроф, диверсій або фактів воєнного, соціального і політичного характеру, які оказують значний вплив на життєдіяльність людей, економіку, соціальну сферу або природне середовище. Наведене визначення перераховує лише види НС, не дає характеристику суспільних відносин, що виникають за таких умов і має надмірну перевантаженість термінами, що за своїм змістом поглинають один одного, зокрема: диверсія входить до змісту НС воєнного характеру.

В. В. Кульба вважає, що НС це небажаний збіг факторів і подій, що складають загрозу життю людей, що порушують умови їх нормальної життєдіяльності та перешкоджають виробничій, побутовій та іншим видам діяльності. Зазначена точка зору щодо визначення поняття НС є дуже абстрактною, адже під ознаки цього поняття підходить майже будь-яка подія.

Наприклад, проведення дня вшанування пам'яті по загиблим кримськими татарами, що проходить 18 травня кожного року. Під час її проведення порушуються нормальні умови життєдіяльності населення, адже обмежується рух громадського транспорту у місті, не працюють місця громадського харчування, продовольчі магазини, змінюється або припиняється робота державних установ на прилеглих територіях від місця проведення, а також для охорони громадського порядку залучаються місцеві та придані сили правоохоронних органів.

Проте, даний захід не можна визнати як НС.

Слід констатувати, що в наукових дослідженнях, в чинному законодавстві використовуються різноманітні поняття для визначення НС.

Проведений вище аналіз свідчить, що відсутність єдиного підходу до визначення поняття «НС» серед вчених, правотворців та правозастосовників створює певні перешкоди на шляху розробки єдиного, ефективно діючого адміністративно-правового механізму забезпечення громадської безпеки у розглянутих умовах.

На сьогодні, майже в усіх нормативно-правових актах та наукових дослідженнях, що присвячені даному питанню НС визначається як певна обстановка, що створює загрозу або завдала певних збитків суспільству, природному середовищу та державі в цілому. Проте, проаналізовані визначення характеризують НС лише як тимчасове негативне явище, наслідки якого вже виникли або можуть виникнути. Однак, ми вважаємо, що цього недостатньо.

Дослідження поняття «НС», як юридичної категорії свідчить, що нормативно-правові акти визначають лише ті ознаки та елементи НС, на які держава може зреагувати та ліквідувати швидко і оперативно. Однак, зовсім не враховуються наслідки, що спричинить НС у майбутньому, як та чи інша НС і відобразиться на суспільстві у майбутньому, на здоров'ї населення, на суспільних відносинах тощо. Так, наприклад аварія на Чорнобильській атомній станції спричинила кардинальну зміну життя понад 300 тис. чоловік, проте назвати дану НС лише обставиною, що спричинила порушення життєдіяльності населення не можна.

Тому з урахуванням вище наведеного під НС пропонуємо розуміти обстановку, що виникла на певній території та склалася у результаті небезпечного природного, техногенного або соціально-політичного явища і характеризуються ускладненням життя суспільства на певний час, створює загрозу життєво важливим інтересам особистості та держави в цілому і може тягнути за собою суттєві зміни у житті в суспільстві, зміну державного устрою, конституційного строю, форми правління, велику кількість людських жертв, шкоду оточуючому природному середовищу і для ліквідації якої необхідне застосування

особливих заходів правового, економічного, організаційного характеру.

Література:

1.Кузнiченко С.О. Управлiння органами внутрiшнiх справ в особливих умовах, викликаних аномальними явищами техногенного природного характеру / С.О. Кузнiченко. – Х.: Вид-во НУВС, 2001. – 210с.

2.Про цивiльну оборону : Закон України : вiд 03.02.1993 р. // Вiдомостi Верховної Ради України. – 1993. – № 14. – Ст. 124.

3.Про затвердження Порядку класифiкацiї надзвичайних ситуацiй техногенного та природного характеру за їх рiвнями: Постанова Кабiнету Міністрiв України: вiд 24.03.2004 р., № 368 [Електронний ресурс]. – К.: CD-вид-во «Инфодиск», 2008. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): кольор.; 12 см. – (Правовая система «Инфодиск: законодательство Украины, май 2008). – Сист. вимоги: ПК не нижче P-233; 32 Mb RAM ; Windows 95OSR2/98/NTSP6/2000/XP.

4.Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова // Российская Академия наук, Институт русского языка; Российский фонд культуры. – М.: АЗЪ, 1997. – 940 с.

5.Современный толковый словарь русского языка / гл. ред. С.А.Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2002. – 960 с

6.Юридична енциклопедiя : в 6 т. Т. 4. / голов. ред. кол. Ю.С. Шумшученко. – К.: Укр. енцикл, 1998. – 720 с.

7.Порфирьев Б.Н. Государственное управление в чрезвычайных ситуациях: анализ методологии и проблемы организации / Б.Н. Порфирьев. – М.: Наука, 1991. – 136 с.

8.Порфирьев Б.Н. Организация управления в чрезвычайных ситуациях: (Проблемы предотвращения и сокращения масштабов последствий технологических и природных катастроф) / Б.Н. Порфирьев. – М. : Знание,1989. – 64 с.

Свиріпа І.М.
курсант 4-го курсу
факультету №1 ОДУВС
Найковий керівник:
Обухова Ю.В.
майор поліції
викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Національна поліція України (далі - поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1].

Фізична підготовка поліцейських - це спеціалізована професійно-прикладна система фізичного виховання. Метою фізичної підготовки поліцейських є збереження здоров'я, трудової активності, всебічний розвиток фізичних та психічних якостей, спеціальних, прикладних та життєво важливих умінь, необхідних для виконання службових обов'язків.

Важливість фізичної підготовки, як складової частини професійної підготовки, відображена у наказі МВС України № 50 від 26.01.2016 р. «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [1].

Професійна підготовка Національної поліції України являє собою організовану цілеспрямовану педагогічну систему безперервного підвищення готовності особового складу до ефективного вирішення покладених на нього професійних завдань.

Фізична підготовка — один з предметів бойової підготовки, важливою і невід'ємною частиною поліцейського навчання та виховання, розвитку бойового духу та готовності до виконання будь-яких завдань, що безпосередньо стосуються їх професійної діяльності..

За мету фізичної підготовки ставиться забезпечити фізичну готовність до діяльності в бойових умовах, до оволодіння зброєю і бойовою технікою та ефективного їх використання, до перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень в екстремальних ситуаціях, а також сприяти вирішенню завдань навчання і виховання.

В процесі фізичної підготовки вирішують загальні та спеціальні завдання.

Загальні завдання:

- розвиток і вдосконалення фізичних якостей: витривалості, сили, швидкості, спритності;
- виховання сміливості, рішучості, ініціативності, наполегливості, самостійності, впевненості у своїх силах, психічної стійкості;
- залучення працівників до регулярних занять фізичною підготовкою та спортом, удосконалення спортивної майстерності;
- опанування теоретичними знаннями та практичними вміннями самоконтролю за станом здоров'я в процесі занять фізичними вправами ;

Спеціальні завдання:

- оволодіння прийомами самозахисту, рукопашного бою, обеззброєння та затримання осіб, що загрожують громадському правопорядку та особистій безпеці громадян;
- вироблення уміння долати природні та штучні перешкоди, виконувати спеціальні вправи;
- розвиток силової та швидкісної витривалості, вміння орієнтуватись на місцевості;
- виховання сміливості, рішучості, винахідливості та наполегливості для досягнення мети.

Спеціальна фізична підготовка (СФП), як складова частина професійної підготовки, формує прикладні знання і навички, що сприяють досягненню об'єктивної готовності співробітника органів внутрішніх справ до успішної професійної діяльності.

Спеціальна фізична підготовка передбачає:

- формування спеціальних знань, умінь та навичок самозахисту, обеззброєння та затримання осіб, що порушують громадський порядок, загрожують особистій безпеці громадян і працівників поліції; формування і вдосконалення професійно важливих фізичних якостей (силової та швидкісної витривалості при веденні поєдинків рукопашного бою, швидкості реагування, спритності тощо);
- формування професійно важливих психічних якостей (психічної стійкості; концентрації та переключення уваги; сміливості, рішучості, впевненості у власних силах тощо);
- забезпечення професійної працездатності і надійності організму (досягнення високого рівня функціонування професійно важливих систем і органів).

Отже, спеціальна фізична підготовка є невід'ємною складовою професійної підготовки поліцейського, не залежно від займаної посади та покладених на нього службових обов'язків. Без виключення, кожен поліцейський повинен володіти усіма навиками та фізичними властивостями для результативного несення служби та захисту населення від протиправних посягань.

Література:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України № 50 від 26.01.2016 р. // Офіційний вісник України.- № 22, стор. 42, стаття 861.

Синенький В.М.,

к.і.н.,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Львівський державний університет внутрішніх справ

Курляк М. Д.,

ст. викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Львівський державний університет внутрішніх справ

ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОГО ТРАВМАТИЗМУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Аналіз ситуацій що дає підстави проаналізувати проблемні питання, що простежуються у роботі поліцейських, шляхом послідовної класифікації основних причин, що призводять до загибелі або поранень працівників ОВС. Це:

– звична людська безпечність та легковажність щодо власної безпеки (динамічне поповнення підрозділів ОВС молоддю, адже 70% штату працює не більше 3–5 років. Плинність кадрів у ОВС обумовлює дефіцит спеціалістів, відтак відбувається залучення до професійного ядра ветеранів оперативних підрозділів новачків, які одразу ж мають відповідальність за трудову діяльність. Тобто суворі реалії практичної роботи простежують дедалі більше молодих працівників, у яких з відомих причин ще не встигли сформуватись такі професійно важливі якості, як зосередженість, усвідомлення вірогідних наслідків своїх дій, відтак відповідальність, професійна пильність, «дорослий» аналіз ситуації, що виникла, тощо);

– недостатня фахова, психологічна, медична і фізична підготовка (відсутність ретельно відпрацьованих практичних навичок затримання правопорушників, а також прийомів та способів затримання озброєних злочинців. Особливо це актуально під час підготовки поліцейських до шаблонних дій, до того ж в умовах, що й приблизно не викликають тих переживань, які виникають у разі реального затримання; за відсутності чіткої мотивації і психологічної установки на перемогу, водночас за сильного психологічного тиску на психіку правоохоронця з боку досвідченого злочинця. З огляду на

економічні та організаційні детермінанти, а також недоліки в нормативній основі організації стрілецької підготовки, формування у працівників ОВС комплексу страху за застосування вогнепальної зброї, відповідальності навіть за правомірні дії. Це закладає передумови поверхневого володіння вогнепальною зброєю та неготовності братись за руків'я у вирішальних ситуаціях, зокрема в плані особистої безпеки. Згадані детермінанти у поєднанні з недостатньою фізичною підготовкою (ще на етапі відбору абітурієнтів), відсутність з собою бодай мінімальної аптечки невідкладної допомоги, у випадку поранень, знеболювальних засобів, а також невміння скористатися ними є вагомими, часто основними причинами небажаних наслідків для працівників ОВС в екстремальних ситуаціях службового походження);

– неналежна підготовка до несення служби і проведення операцій, оперативно-слідчих заходів (відсутність мотивації у бувалих працівників або й найдосвідченіших працівників у підрозділах, які мали б навчати практичних навиків, проводити формальні та неформальні інструктажі, здійснювати свідоме, цілеспрямоване та відповідальне наставництво тощо). Реалії ОВС такі, що інститут наставництва сьогодні здебільшого є формальним і не виконує своїх, без перебільшення, ключових завдань з надання другої, спеціально-прикладної освіти молодим працівникам ОВС);

– недостатнє технічне оснащення (виїзд на місце події без зброї і відповідного загрози бронежилета, без кулезахисного скла в автомобілях (загальний технічний стан), зручної кобури, елементів екіпірування, портативної апаратури для зв'язку, а також документування, інших спеціальних засобів, як-от так званих «проміжних засобів» фізичного впливу. Зазначимо, що в арсеналі працівника ОВС України, на відміну від правоохоронців західних країн, асортимент спеціальних засобів фізичного впливу на злочинця обмежується, на жаль, гумовим кийком, газовим балончиком і вогнепальною зброєю. Низка екстремальних ситуацій, коли гумового кийка чи газового балончика недостатньо, а вогнепальну зброю застосовувати недоцільно, можна було б локалізувати за умови розширення арсеналу працівника ОВС іншими «проміжними

спецзасобами»);

– ігнорування сигналів чи обставин, що свідчать про потенційну небезпеку (наприклад, кількість та підготовка правопорушників перевищує чисельність працівників ОВС, існують зухвалі словесні погрози працівникам ОВС, підозрілі озброєні особи. Працівники ОВС часто знижують рівень концентрації уваги щодо громадян, які перебувають під впливом алкоголю чи наркотиків, бо хибно вважають їх дещо безпомічними, не спроможними на різкі, скоординовані рухи. Розплатою за таку легковажність може стати серйозне травмування у разі неочікуваної агресії. Халатному ставленню до особистої безпеки та «розслабленій тактиці» поведінки може сприяти і хибна думка про правопорушника як особу, що страждає психічними розладами. Відтак теж можна прогавити момент чіткої і зосередженої атаки. Не беруть до уваги й тієї обставини, що підозрюваний у минулому вже скоював напади на працівників ОВС, тощо);

– невинуватий поспіх (працівники ОВС нерідко намагаються вирішити екстремальну ситуацію самостійно, без залучення підтримки, недооцінивши небезпеку);

– неуважне і формальне ставлення до вимог інструкцій (недотримання безпечної відстані між працівником і підозрілою особою, відтак вірогідне заволодіння зброєю і розправа над її власником; невдало обрана позиція працівника під час проникнення в приміщення, затримання автотранспорту; нехтування слідкуванням за руками зловмисника, його поведінкою – жестами, мімікою, а також неправильне чи невчасне застосування наручників тощо);

– не прискіпливий поверхневий огляд (або його невиконання). Важливим елементом особистої безпеки є зауваження навіть начебто незначних речей з-поміж вилучених у затриманого. Банальними, на перший погляд, безпечними можуть видатись олівець чи загострена монета, але для затриманої особи це – вірогідна зброя для нападу з тяжкими наслідками;

– недосконалість службових інструкцій (наприклад, заборона носити пістолет з патроном у патроннику, тому дорожочі секунди, що іноді варті життя, минають на досилання патрона у патронник, за умови, якщо працівник ОВС у стресовому стані згадав, що запобіжник

потрібно зняти з його положення. До того ж, можливі затримки (недосилання, недовкриття, перебіс патрона) під час досилання патрона у патронник. Оскільки керівники, «перестраховуючись», забороняють постійно носити вогнепальну зброю підлеглим працівникам ОВС, тому ті змушені користуватись спеціальними засобами або пристроями для відстрілу патронів з гумовою кулею.

Література:

1. Гогіашвілі Г. Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: навч. посіб. / Г. Г. Гогіашвілі, Є. Т. Карачевські, В. М. Лапін. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
2. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: навч. посіб. / С. О. Апостолук, В. С. Джигирей, А. С. Апостолук та ін. – 2-е вид. – К.: Знання, 2009. – 215 с.
3. Банах С. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів, М. А. Мовчан та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 300 с.

Скворцов А.В.,
старший лейтенант поліції,
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки ОДУВС
Каранет'янець С.І.,
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки ОДУВС

РОЗШУКОВА ПОЛІЦІЯ НА УКРАЇНІ XIX-XX СТ.

За сучасних умов, коли в Україні відбулося повне реформування правоохоронної системи, інтерес до історичного минулого, зокрема до діяльності поліцейських органів, постійно зростає. Це обумовлено не тільки пізнавальною метою, але й тим, що минуле несе в собі багатий досвід, який зберігає важливе практичне значення. Накопичений в минулому досвід може бути урахований при розробці та здійсненні

заходів боротьби зі злочинністю в сучасних умовах.

Одним з провідних підрозділів міністерства внутрішніх справ України (далі МВС), її авангардом в боротьбі з професійною злочинністю, є Національна поліція України. Держава, МВС постійно приділяє увагу підвищенню ефективності діяльності цього підрозділу, вимагаючи від її співробітників професіонального та якісного виконання, покладених на них обов'язків.

Серед шляхів та засобів підвищення ефективності діяльності Національної поліції важливе місце посідає вивчення історичного досвіду боротьби зі злочинністю в Україні, зокрема, розшукової поліції – чи неєдиного правоохоронного органу на теренах нашої держави у період кінця XIX – початку XX століття. Саме в цей час були закладені правові засади боротьби з професійною злочинністю, розробленні основні форми, тактичні прийоми, методи цієї боротьби, налагоджена система оперативно-криміналістичних обліків, а також розпочався процес запровадження в практику поліції науково-технічних засобів.

Знання історичного досвіду, суб'єктивних помилок, їх причин є одним з важливих елементів історичної свідомості, передумовою пошуку правильних рішень у процесі переборення сьогоденних труднощів у сфері боротьби зі злочинністю.

Гадаємо, що минули ті часи, коли вважалося ніби дійсна історія правоохоронних органів України розпочалася тільки з листопада 1917 року (або з грудня 1991 року), а діяльність дореволюційної поліції незмінно характеризувалася як реакційна і антинародна. Існуючі документи і матеріали дають об'єктивну, неупереджену картину організації органів поліції в Україні та діяльності її чинів, що до попередження і розкриття злочинів, а також охорони «особистої і майнової безпеки населення» [1, с. 134].

Питання про створення спеціального державного органу, який би боровся з кримінальною злочинністю, гостро постало перед урядом Російської імперії, до якої входила Україна, в середині XIX століття. Значне зростання злочинності у великих містах і відсутність дієвих заходів із боротьби з нею, примусило створити у 1866 році розшукову частину при канцелярії Петербурзького градоначальника. Її особовий

склад був невеликим і складався з начальника, його помічника, 4 чиновників з особливих доручень, 12 поліцейських наглядачів (сищиків) і 20 вільнонайманих агентів. Першим керівником столичної сисної поліції став І.Д. Путілін, який за довгі роки служби зарекомендував себе талановитим організатором сиску. Основою організації роботи сисної частини став територіальний принцип: чиновники з особливих доручень закріплювалися за поліцейськими частинами (відділеннями), а поліцейські наглядачі – за дільницями. Як наслідок, уся територія міста перебувала під наглядом сисних агентів [2, с. 17].

Важливим етапом становлення розшукових органів, що діяли на Україні, слід вважати кінець XVIII - початок XIX ст. В цей час абсолютна влада самодержавства стає необмеженою, створюється величезний бюрократично-чиновничий апарат, головне місце в якому посідають адміністративно-поліцейські органи. В цілому в Російській імперії посилюється каральна функція державної машини, централізується апарат управління, організується бюрократична система управління різними сферами державного життя. У 1802 р. створюються міністерства, які очолюються міністрами - єдиначальними керівниками відомств. Одним із перших було засновано Міністерство внутрішніх справ. Його головним завданням було «печись о повсеместном благосостоянии народа, спокойствии, тишине и благоустройстве империи...» [3, с. 24].

Поліція, що діяла на території України, була невід'ємною частиною поліцейського апарату царської Росії. Вона керувалась її законами і виконувала, перш за все, функції по забезпеченню впровадження імперської внутрішньої політики.

На Україні перша спроба створити спеціалізований підрозділ боротьби із кримінальною злочинністю була зроблена у березні 1873 року. При Київській міській поліції у вигляді експерименту була сформована сисна частина за рахунок коштів міської думи. Проте незважаючи на позитивні результати і набутий кожним досвід, цей підрозділ через рік був ліквідований у зв'язку з припиненням фінансування.

Отже, досвід свідчить про те, що поліція в другій половині XIX ст.

як орган забезпечення громадського порядку мала чітку тенденцію до трансформації. Історичний досвід реорганізації поліції, зокрема регіональної, свідчить, що не враховувались і не враховуються конкретні умови боротьби зі злочинністю. Фінансування органів поліції не відповідало задачам, які перед ними ставилися, що позначилося на рості злочинності, - ретроспективне бачення сьогоднішньої ситуації в країні. Опит реформування поліції показує, що перетворення не може виявитися достатньо ефективним, якщо проводяться без комплексного підходу, без урахування конкретних умов боротьби зі злочинністю, фінансових та кадрових можливостей.

Література:

1. Петровський В. М. Одеська міська поліція: історико-правове дослідження : моногр. / В.М. Петровський. — Одеса: Юрид. л-ра, 2008.— 200 с.
2. Чисніков В.М. Сисна поліція на Україні за часів Російської імперії (1880-1917 рр.): історико-правове дослідження : у 2-х кн. Кн. 1. Документи і матеріали : навч. посіб. / В. М. Чисніков. — К. : НікаНова, 2011. — 938 с.
3. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник / О.М. Бандурка - Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. — 336 с.

Собакарь А.О.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку являє собою комплекс оперативно-розшукових, профілактичних, режимних і

захисних заходів і спеціальних операцій, що проводяться у взаємодії з іншими органами, підрозділами або самостійно з метою забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, охорони і забезпечення громадського порядку, виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, у плановому, регулярному порядку та під час виникнення особливих умов, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій або в особливий період з використанням правоохоронних, військових та інших методів. Ефективність застосування останніх працівниками правоохоронних органів цілком залежить від того, наскільки чітко і послідовно вони будуть дотримуватися законності та дисципліни. Ці заходи здійснюються переважно негласними засобами і методами, у зв'язку з чим не можуть перебувати під безпосереднім контролем громадськості, мають більш обмежений контроль з боку державних органів, ніж гласна діяльність. Забезпечення законності у службово-бойовій діяльності спрямоване на ефективну протидію прихованим злочинам, захист інтересів держави, суспільства, прав і свобод громадян, недопущення порушень законів самими працівниками відповідних правоохоронних органів.

Серед чинників, які негативно впливають на стан забезпечення дисципліни і законності в службово-бойовій діяльності сил охорони правопорядку, можна назвати: незадовільну організацію оперативно-розшукових та слідчих дій, спрямованих на встановлення осіб, причетних до викрадення та вбивства громадян, а також скоєння інших тяжких злочинів; зволікання з негайним порушенням за цими фактами кримінальних проваджень, заведенням оперативно-розшукових справ і проведенням у них всього комплексу невідкладних оперативно-розшукових заходів та слідчих дій; неналежну перевірку та реагування на наявну негативну інформацію відносно особового складу сил охорони правопорядку; неякісне вивчення кандидатів на службу, ігнорування вимог нормативних актів, якими регламентований порядок організації перевірки та збору інформації щодо їх морально-ділових якостей та психофізіологічних особливостей; відсутність контролю безпосередніх керівників за поведінкою підлеглих, їх необізнаність про умови життя та потреби особового складу; невчасне

та формальне проведення атестацій і спеціальних перевірок особового складу; неналежне виконання вимог наказів з питань роботи з персоналом та зміцнення дисципліни й законності в діяльності правоохоронних органів [1, с. 75].

На додаток до наведених, однією з причин порушення дисципліни та законності в ОВС є також різне, а іноді протилежне трактування сутності дисципліни та законності в нормативних актах, значне звуження або, навпаки, розширення змісту цих категорій. На думку І.П. Голосніченка, «прогалини в адміністративно-процесуальному праві, різночитання окремих його норм унеможливають застосувати на практиці ту чи іншу норму матеріального адміністративно-деліктного права» [2, с. 73]. У відомчому регулюванні нерідко превалюють вузьковідомчі інтереси, багато норм суперечать цільовій спрямованості та змісту актів вищих органів. За твердженням М.В. Лазнюк, процедура підготовки та «прийняття нормативно-правових актів МВС, формальність, розмитість механізму контролю за законотворчою діяльністю МВС ведуть до порушень законності даних актів» [3, с. 1].

Таким чином, покращення ефективності службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку цілком залежить від стану та рівня дисципліни і законності у відповідних правоохоронних органах.

Належний рівень дисциплінованості персоналу сил охорони правопорядку є необхідною умовою ефективного їх функціонування, забезпечення належного виконання посадовцями своїх обов'язків, а також реалізації наданих їм повноважень. Цей рівень можна забезпечити за рахунок: підвищення соціально-правового захисту особового складу сил охорони правопорядку; підвищення якості професійного відбору до правоохоронних органів; підвищення якості проведення професійної підготовки, посилення контролю за складанням особовим складом сил охорони правопорядку заліків та іспитів з дисциплін, вивчення яких є обов'язковим під час службової підготовки; здійснення рейдів, раптових перевірок щодо виявлення порушень службової дисципліни та законності, визначення відповідних груп ризику; підвищення ефективності психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних

органів (вивчення соціально-психологічного клімату з метою своєчасного застосування профілактичних заходів); підвищення якості виховної роботи (використання засобів наочної агітації, читання лекцій з питань культури й етики тощо); своєчасне доведення до відома особового складу сил охорони правопорядку офіційної інформації про порушників дисципліни й законності та вжитих стосовно них заходів; матеріальне та моральне стимулювання особового складу сил охорони правопорядку тощо.

Література:

1. Сахно А.П. Значення законності й дисципліни в діяльності ОВС України та шляхи їх зміцнення // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності – 2010. – №3. – С. 71-77.
2. Голосніченко І.П. Прогалини у правовому регулюванні порушення провадження в справі про адміністративні правопорушення / І.П. Голосніченко // Право України. – 2003. – №7. – С. 73-77.
3. Лазнюк Н.В. Нормативно-правові акти МВС України (теоретичні питання): автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук / Н.В. Лазнюк. – К., 2000. – 18 с.

Ташилатов В.А.,
підполковник поліції,
старший викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Військовослужбовці Служби правопорядку під час здійснення службових обов'язків мають право застосовувати спеціальні засоби у таких випадках:

1) для захисту військовослужбовців, інших осіб і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;

2) для припинення масових безпорядків у військових частинах, а також групових порушень громадського порядку військовослужбовцями;

3) для відбиття нападу без застосування зброї на військові містечка, військові об'єкти, будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби Збройних Сил України або їх звільнення у разі захоплення;

4) для затримання, конвоювання до місця розташування органу управління або підрозділу Служби правопорядку, в органи Національної поліції осіб, які вчинили правопорушення, а також тримання осіб, взятих під варту, якщо зазначені особи чинять опір військовослужбовцям Служби правопорядку або є підстави вважати, що вони можуть втекти чи завдати шкоди оточуючим чи собі;

5) для звільнення заручників, захоплених на території військової частини. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обставин, що склалися, характеру злочину чи іншого правопорушення і особи, яка їх вчиняє.

Загальні правила та обмеження застосування спеціальних засобів:

1) Кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:

а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір військовослужбовцю Служби правопорядку, що її затримує або намагається втекти;

б) під час затримання особи;

в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;

г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;

г) проведення процесуальних дій, передбаченими нормами Кримінального процесуального кодексу України, з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі.

Заборонено застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

2) Гумові та пластикові кийки застосовуються для:

а) відбиття нападу на військовослужбовця Служби правопорядку, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі військовослужбовця Служби правопорядку;

в) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень.

Заборонено наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт.

3) Засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для:

а) відбиття нападу на військовослужбовця Служби правопорядку, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень.

Заборонено під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин.

4) Засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги військовослужбовця Служби правопорядку щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини.

Заборонено застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

5) Пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

а) затримання особи;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка

знаходиться у приміщенні.

Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

б) Електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії застосовуються для:

а) відбиття нападу на військовослужбовця Служби правопорядку, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи військовослужбовця Служби правопорядку;

7) Спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:

а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей.

8) Пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:

а) відбиття нападу на військовослужбовця Служби правопорядку, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;

в) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні.

9) Водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:

а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;

в) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;

г) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину.

Заборонено застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C.

10) Пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для:

а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі військовослужбовця Служби правопорядку;

б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

в) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

г) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

г) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі військовослужбовця Служби;

д) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;

е) знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі військовослужбовця Служби правопорядку;

є) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

ж) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей.

11) Засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

а) забезпечення маскування дій військовослужбовця Служби правопорядку, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12) Службовий собака застосовується під час:

- а) патрулювання;
- б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
- в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;
- г) для відбиття нападу на особу та/або військовослужбовця Служби правопорядку.

Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Теслюк І.О.,
аспірант заочної форми навчання докторантури та ад'юнктури
Одеського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Цільмак О.М.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
Одеського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У процесі реформування патрульної поліції вагоме місце займає підготовка фахівців щодо проведення спеціальних операцій. Зорема, важливим є застосування при цьому різних методів, серед яких провідне місце займає криміналістичне прогнозування. Так як використання даного методу ефективно впливає на результат, то на нашу думку, це й обумовлює потребу у визначенні тактики їх

застосування. На прикладі слідчого експерименту ми маємо на меті визначити тактику застосування криміналістичного прогнозування, аби спрямувати навчально-формуючі заходи проведення спеціальних операцій.

Так, *суб'єктами криміналістичного прогнозування* під час слідчого експерименту є слідчий, спеціаліст та інші посадові особи, що беруть участь у слідчій (розшуковій) дії. *Об'єктами криміналістичного прогнозування* при проведенні слідчого експерименту є:

- криміналістична ситуація;
- тактика дій слідчого, прокурора (або іншої особи);
- форма поведінки інших осіб, що беруть участь у проведенні експерименту;
- тактичні прийоми та методи, які застосовуються при проведенні експерименту;
- результат проведеного експерименту;
- рішення, які приймаються в ході досліджу.

Метою криміналістичного прогнозування під час слідчого експерименту є перевірка та уточнення відомостей чи фактів, що мають відношення до вчиненого злочину.

Завданнями криміналістичного прогнозування під час слідчого експерименту є:

1) проведення експериментальних дій випробувального характеру, а саме імовірність встановлення, перевірка чи виявлення:

- а) можливості особою сприйняття явища або факту;
- б) можливості у певних умовах чути або спостерігати що-небудь;
- в) можливості вчинити будь-які дії;
- г) часового проміжку, який необхідний на виконання певних дій;
- д) можливості подолання певної дистанції за певний час з допомогою автомобіля, велосипеда чи іншого технічного засобу або без них.

2) проведення експериментальних дій реконструктивного характеру, а саме імовірність:

- а) визначення механізму подій, які відбувалися в загальному або частково;
- б) існування певного явища;

в) механізму утворення слідів.

Так, в загальному, застосовуючи метод криміналістичного прогнозування при проведенні слідчого експерименту, слідчий, прокурор припускає:

- імовірність доцільності (результативності) в проведенні даного заходу;
- необхідності залучення спеціаліста;
- необхідності проведення вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапису;
- необхідності плану чи схеми;
- необхідності виготовлення графічних зображень, відбитків та зліпків;
- необхідності залучення потерпілого, підозрюваного, свідка чи інших осіб;
- імовірність виникнення небезпеки, задля вжиття заходів щодо його уникнення;
- імовірність відмови кого-небудь з учасників у проведенні експерименту;
- імовірність проведення слідчого експерименту в таких умовах, що є максимально наближені до тих, що відбулись в минулому.

Слідчий експеримент, так як і будь-яка інша слідча (розшукова) дія, складається з таких етапів як: підготовчий, робочий та заключний. Оскільки *на підготовчому етапі* слідчий виконує ряд завдань, які є дуже важливими для повноцінного та ефективного проведення слідчого експерименту, то в залежності від того, які дії він вчиняє, відповідно і застосовується метод криміналістичного прогнозування, а саме:

- при пропозиції особі, показання якої перевіряються, взяти участь у слідчій (розшуковій) дії, припускається імовірність того, що дана особа погодиться і покаже на місці те, про що вона повідомила;
- при перевірці достатності даних щодо місця проведення перевірки, припускається імовірність того, що інформації може бути недостатньо або виникне можливість проведення додаткового допиту осіб;

- при визначенні кола учасників слідчої (розшукової) дії, припускається імовірність залучення спеціалістів та понятих;
- при вирішенні питань організаційного характеру, слідчий припускає імовірність забезпечення відповідних науково-технічних та інших засобів;
- при визначенні часу проведення даного заходу, припускається те, що експеримент буде проводитись у найбільш вдалий (доцільний) час.
- при складанні плану проведення слідчого експерименту слідчий припускає дії всіх учасників.

Безпосередньо, по прибутті на місце проведення слідчого експерименту, до початку його проведення, слідчий припускає імовірність:

- зміни обстановки, з урахуванням зміни місця, часу або учасників;
- необхідності проведення фото-, відеозйомки початкового етапу;
- зміни показань одного з учасників експерименту або відмови від участі;
- необхідності проведення додаткового інструктажу;
- необхідності змінити план або тактику проведення експерименту;
- проведення слідчого експерименту в декілька етапів;
- охорони місця проведення слідчого експерименту.

На *робочому етапі* також важливо спрогнозувати:

- імовірність виникнення небезпеки для життя чи здоров'я кого-небудь із учасників досліджу;
- імовірну поведінку кожного з учасників експерименту;
- імовірну власну поведінку та методи саморегулювання;
- імовірність того, що експеримент буде призупинено;
- імовірність відмови від участі одного з учасників;
- імовірність зміни дачі показань одного з учасників.

Далі, оцінюючи обстановку, яка склалася на той момент, на *заключному етапі* криміналістичне прогнозування важливе задля припущення можливості та імовірності:

- проведення додаткового допиту особи (кількох осіб);

- проведення інших слідчих (розшукових) дій;
- проведення повторного слідчого експерименту, із залученням підозрюваного, обвинуваченого та ін.;
- неефективності чи недоцільності проведення слідчого експерименту.

Таким чином, при проведенні слідчого експерименту особливо важливим є застосування методу криміналістичного прогнозування, оскільки припущення імовірності настання тих чи інших подій та явищ дає змогу слідчому ретельно підготуватись та вжити відповідні заходи задля ефективного та успішного проведення даного слідчої (розшукової) дії.

Трояновський В.С.,

капітан поліції,

викладач кафедри тактико-

спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ З ТЕРОРИСТАМИ, ЗАХОПИВШИМИ ЗАРУЧНИКІВ

На сучасному етапі становлення суспільства з кожним днем стає все більш актуальною проблема ненасильницьких засобів вирішення конфліктних ситуацій. Особливе місце займають завдання, що пов'язані з випадками захоплення заручників, викрадення людей, погроз вчинення збройних нападів, вбивств, вибухів, підпалів, масових отруєнь, активної протидії злочинцями заходам по їх затриманню. Це обумовлює необхідність підготовки правоохоронних органів всіх цивілізованих держав до взаємодії у конфліктній ситуації, у тому числі й до переговорної діяльності. Варто пригадати, що переговорний процес являє собою специфічний вид комунікативної взаємодії у ситуації, коли цілі, інтереси або позиції сторін містять у собі протиріччя. Специфіка такого процесу полягає також у тому, що

на переговорах кожен опонент тісно контактує з іншим і змушений врахувати його дії. Тому переговори як соціально-психологічний процес характеризуються дією певних психологічних механізмів, з урахуванням яких створюється технологія їх проведення.

Переговорний метод дуже активно використовується у всьому світі під час розкриття злочинів, пов'язаних із підготовкою та вчиненням терористичних актів, а також під час попередження правопорушень. Досить вдалим буде згадати американського фахівця Л. Томпсона, автора книги «Антитерор: керівництво по звільненню заручників», на думку якого основним завданням парламентаря є наближення ситуації із захопленням заручників до мирного вирішення шляхом спілкування та налагодження із злочинцями певних відносин. Результат вміло проведених переговорів може стати альтернативою ризикованого силового варіанту розв'язування ситуації. З іншого боку, якщо рішення проблеми силовим шляхом неминуче, переговори дозволяють потягнути час і дають можливість підготуватися групі захоплення.

Варто зацентувати увагу на тому, що основним принципом ведення переговорів з терористами, як зазначають О.В. Новіков та Р.Я. Струніков у книзі «Тактика ведення переговорів із злочинцями в екстремальних ситуаціях», є придушення їх волі до опору шляхом вимотування нескінченним обговоренням дрібниць, яке змушує злочинців приймати малозначні рішення і весь час відкладати будь-які рішучі дії. Зрештою, терористи можуть або зовсім відмовитися від своїх погроз, або втома не дозволить їм надати такий опір бійцям штурмової групи, яке можна було б очікувати в перші години після захоплення заручників.

Як показує практичний досвід ведення переговорів із терористами, прийнято виділяти три типових етапів розвитку процесу переговорів зі злочинцями, які захопили заручників. Перший етап триває у перші години переговорів, протягом яких парламентар заради безпеки заручників повинен спробувати заспокоїти злочинців і почати обговорення їх реалістичних вимог.

Другий етап характеризується боротьбою за обрання більш вигідних позицій. Парламентар повинен спробувати знизити рівень вимог злочинців, можливо, домогтися звільнення частини заручників,

налагодити особистий контакт і розробити варіанти шляхів вирішення кризової ситуації.

Припустимо, переговорникам вдалося налагодити переговорний процес, але, як визначити, на скільки він успішний? Існує ряд ознак, які свідчать про прогрес у переговорах:

- в процесі переговорів ніхто не був поранений і не загинув;
- зниження інтенсивності загроз з боку зловмисників;
- їх відносно спокійна поведінка, раціональні висловлювання і дії;
- «крайні терміни» закінчуються, а злочинці не вживають радикальних дій;
- все більш явно відчувається готовність зловмисників вести торг, зниження первинних вимог;
- звільнення когось із заручників;
- зловмисники починають висловлювати турботу про становище заручників;
- ознаки того, що злочинці розглядають такий варіант як здатися владі.

Третій етап - фінальна фаза переговорів. До цього часу злочинці вже виявляють нетерпіння і вимагають від влади конкретних дій (наприклад, можливості дістатися до аеропорту, де для них повинен бути підготовлений літак тощо). Цілком імовірно, що напруга буде зростати, і вкрай важливо, щоб на даній стадії парламентар міг контролювати ситуацію.

Говорячи про умови, які необхідні для успіху переговорів із терористами, які захопили заручників, варто виділити наступні:

1) бажання злочинців залишитися в живих. Однак, у представників певних терористичних груп (наприклад, у прихильників шийтського напрямку в ісламі) прагнення померти за свої переконання може переважати над бажанням вижити, що робить переговори з ними дещо проблематичними.

2) реальна загроза життю злочинців. Імовірність штурму і знищення злочинців групою захоплення робить позицію переговорників сильнішою.

3) наявність ясно виражених вимог і присутність в групі терористів особи, яка здатна приймати рішення.

4) блокада місця події, що позбавляє злочинців свободи переміщення.

5) наявність часу, необхідного для налагодження контакту між переговорниками і зловмисниками, і як результат - хороша комунікація між двома сторонами.

6) наявність досвідченого переговорника, здатного показати, з одного боку, що сил у представників закону достатньо, а з іншого - здатного продемонструвати свою готовність працювати на мирне вирішення конфлікту.

Справді, у процесі переговорів з терористами, які захопили заручників, чільне місце займає парламентар, який повинен справляти враження особи незацікавленої, заражати спокоєм. Він повинен концентрувати увагу на практичних питаннях врегулювання конфлікту, уникати політичних диспутів зі своїми опонентами, прагнути до налагодження особистого контакту з лідером терористів. Зазначимо, що Пригунов П.Я. у своєму дослідженні «Психологическое обеспечение специальных операций: ролевое поведение» акцентує увагу на важливому навичку для переговорника - вміння «активно слухати», що дозволяє демонструвати зацікавленість у благополуччі заручників. Він повинен уміти спрямовувати розмову, концентруватися на виконанні необхідних деталей.

Також слід наголосити на тому, що працівник правоохоронного органу, який проводить переговори з правопорушниками завжди має пам'ятати, що від результату проведених ним переговорів залежать людські життя. Тому, окрім компетенції та авторитету, він повинен мати емоціональну стійкість, врівноваженість, кмітливість та вміння переконувати, слухати та мовчати.

Література:

1. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15> - Назва з екрану.
2. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом: у визначеннях та поняттях / В. А. Ліпкан. — К.: Магістр — XXI ст., 2009. — 162 с.
3. Лихачев С. В. Правові та організаційні засади діяльності

органів внутрішніх справ та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення громадської безпеки в Україні: теорія і практика: монографія / С. В. Лихачев. – Донецьк: Дон УСП, 2012. – 309 с.

Тьорло О. І.,
к.н.фіз.вих., доцент,
полковник поліції,
професор кафедри тактико-спеціальної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПАТРУЛЬНИМ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ

Останнім часом в Україні за даними VoxCheck криміногенна ситуація дійсно значно погіршилася. Адже за січень-липень 2016 року кількість злочинів зросла на 20,3% порівняно з відповідним періодом 2015 року. В цю цифру включаються такі види правопорушень: убивства, умисні тілесні пошкодження, крадіжки, розбої, шахрайства, зґвалтування, розбещення, хуліганство, заворушення і т.д.

З офіційних звітів Державної судової адміністрації України за 2015 рік, яка публікує статистичні дані здійснення правосуддя судами України, та відображають кількість вже засуджених осіб можна виділити наступні групи найпоширеніших злочинів – злочини проти власності (крадіжки, грабежі, розбої, шахрайство тощо); злочини у сфері незаконного обігу наркотиків (збут, придбання, зберігання і т.д. наркотиків, психотропів, прекурсорів); злочини проти життя і здоров'я (вбивства, заподіяння тілесних ушкоджень тощо). [6]

Як зазначив народний депутат України, коментуючи статистичні дані, Юрій Павленко: “Найнебезпечніша сьогодення тенденція – зростання кількості тяжких та особливо тяжких злочинів. За даними

Генеральної прокуратури, у 2013 році в Україні було зафіксовано 13 тисяч особливо тяжких злочинів, у 2015-му – вже 21,5 тисячі. Число умисних вбивств за останні пару років зросло з 6 до майже 9 тисяч. Збільшилася кількість випадків викрадень людей”. [7]

Як зазначив Генеральний прокурор України Юрій Луценко: «За сім місяців 2016 року зареєстровано 410 тис. злочинів. Це на 25 % більше, ніж за аналогічний період минулого року. Також він окреслив п’ять причин зросту злочинності в Україні, а саме: наповненість мирної території України великою кількістю зброї із зони АТО; бюрократія в районах управління поліції; «Закон Савченка»; управлінська дезорганізація в Національній поліції; наявність помилок при ліквідації УБОПа. [8].

Ураховуючи стан та динаміку криміногенної ситуації в країні, найвірогіднішим поясненням такого зниження виглядає падіння якості роботи підрозділів поліції та інших правоохоронних органів, відповідальних за розкриття та розслідування злочинів.

На фоні всіх подій і виникає питання у багатьох щодо належної підготовки поліцейських. Враховуючи останні події з патрульними поліцейськими слід відмітити, що їх підготовка також виявилась не найвищому рівні. Так на підготовку «нових» патрульних поліцейських було відведено тільки три місяці, що й показало недостатність та обмеженість у їх професіоналізмі.

При реформуванні органів внутрішніх справ, як за приклад, брали модель підготовки поліцейських Грузії. Але не був врахований той фактор, що Україна за чисельністю населення перевищує цю країну майже в десять разів. Відповідно й чисельність підготовлених поліцейських на професійному рівні має бути в рази більшою. А за такий короткий термін підготувати поліцейського з професійними відпрацьованими навичками дуже складне завдання. Адже люди, які прийшли на службу до патрульної поліції, як правило пересічні громадяни в минулому.

Патрульний поліцейський це та особа, яка першою може стикнутися зі злочинцем будь то перевірка документів, зупинка автотранспорту тощо. Від його професійних якостей залежить не тільки його особиста безпека, а й оточуючих [4]. Тому при підготовці

слід зробити акцент на відпрацюванні практичних навиків на базі правового застосування заходів поліцейського примусу [1]. Практичну підготовку майбутніх правоохоронців, на нашу думку, слід поділити на декілька етапів. На першому етапі іде вивчення законодавчих актів, формування навиків застосування заходів поліцейського примусу – фізичної сили, сформувати навички застосування заходів поліцейського примусу, спеціальних засобів (кайданків та проведення поверхневої перевірки, гумовий кийок) вдосконалення фізичних та психологічних якостей майбутніх правоохоронців. [5] По завершенні першого етапу слід оцінювати рівень засвоєння виконання прийомів тактики самозахисту не тільки в стандартних умовах, але й під впливом екстремальних ситуацій: учасники не знають, який напад на них буде здійснений, і де саме це буде відбуватися. У функціональному плані перевірити здатність адаптації організму як до фізичної (ЧСС, частота дихання) так і психологічної (невизначеність, емоційний фон, переживання) готовності. Після вивчення базових прийомів на наступному етапі переходимо до формування навиків та уміння наряду діяти спільно та тактично грамотно; самостійно розподіляти обов'язки між членами наряду; відпрацьовувати практичні дії наряду в типових ситуаціях; звернути особливу увагу на дотримання нарядом заходів особистої безпеки під час втручання у конфлікт (контакт та прикриття); підбір тактики комунікації патрульного (позитивний контакт, активне слухання, взаємодія з «проблемними» людьми, реагування на вербальні образи, розмовний етикет); законність дій наряду.

Після завершення другого етапу навчання переходимо до симбіозу знань законодавчих, нормативно-правових актів, професійних навиків володіння прийомів самооборони, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Тобто на цьому етапі відбувається професійне відпрацювання тактико-спеціальної підготовки та поведінки зі зброєю [2, 3]. Особливої уваги потребує вивчення тактичних прийомів зі зброєю в руках. А саме: яким чином виймається зброя з кобури; як перевірити її та привести до бойової готовності; які бувають бойові стійки та способи пересування зі зброєю; яким чином вірно утримується зброя при русі; в якому напрямку направляти зброю, враховуючи два

чинника – напарник та умовний злочинець; особливості пересування зі зброєю в руках в приміщеннях з обмеженим простором (коридор, горище, підвал, по міжповерхових сходах тощо), вибір способу пересування зі зброєю в руках в залежності від місцевості; способи входу в приміщення («хрест», «гачок», «кут»); особливості обминання кутів, дверей, вікон будинку; тактичні дії патрульних при зупинці автотранспорту (високий рівень ризику). По завершенню вивчення курсу тактичної підготовки пропонується комплексний іспит, який містить в собі всі вище перелічені елементи.

Як бачимо курс вивчення тактичної підготовки є доволі об'ємним по своєму наповненню. Тому потребує глибокого вивчення для набуття професійних навиків.

Підсумовуючи вище наведене, слід констатувати: рівень злочинності за останні роки збільшився, особливо це стосується тяжких та особливо тяжких злочинів. Передумовою даної ситуації є не тільки нестабільна фінансово-економічна та політична ситуація в країні, але й деякі недоліки реформування системи органів внутрішніх справ.

Наповненість суспільства неконтрольованою зброєю, яка за останні роки потрапляє на територію із зони АТО, сприяє росту злочинів із її застосуванням, в наслідок чого й гинуть правоохоронці при виконанні своїх службових повноважень. Події останніх днів свідчать про недоліки професійної підготовки патрульних. Це пов'язано в першу чергу недостатністю терміну навчання патрульних поліцейських. Тому й постає питання щодо вдосконалення методики викладання в стислі терміни такої насиченої та наповненої практичними навиками тактичної підготовки.

Література:

1. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію».

2. Обрання тактичних дій нарядами міліції під час затримання озброєного злочинця: методичні рекомендації / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.Ю. Землянський, Ю.Р. Йосипів, М.О. Лиса, М.В. Моргун, В.М. Синенький, О.І. Тьорло – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 52 с.

3. Організація та проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із працівниками органів та підрозділів внутрішніх справ України в ситуаціях озброєної протидії з боку злочинців: методичні рекомендації / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.Ю. Землянський, Ю.Р. Йосипів, М.О. Лиса, М.В. Моргун, В.М. Синенький, О.І. Тьорло – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 79 с.

4. Особиста безпека працівника ОВС України: навчальний посібник. – 2-ге видання зі змінами і доп. / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.Ю. Землянський, Ю.Р. Йосипів, М.Д. Курляк, М.О. Московчук, М.В. Моргун, В.М. Синенький, О.І. Тьорло, А.В. Ярославський – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 264 с.

5. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ: навчальний посібник / В.Р. Булачек, О.І. Тьорло, А.О. Гречанюк, М.Ф. Голодівський, С.М. Котов, О.В. Флуд. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 368 с.

6. http://court.gov.ua/sudova_statystyka/

7. <http://ruporzt.com.ua/>

8. <http://delo.ua/>.

Удренас Г.І.,

к.ю.н.,

майор поліції,

доцент кафедри тактико-

спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

СТАНОВЛЕННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Багато найкращих людей загинули на війні, щоб забезпечити вас знаннями та даними, поданими в цьому посібнику. Їх жертва переступає межі простору і часу, щоб забезпечити нас найкращим досвідом у галузі військово-польової медицини. Інформація, подана

нижче, відображає сучасну медичну практику, яка базується на даних, накопичених під час війни в Іраку та Афганістані. По своїй природі ці конфлікти можуть відрізнятися від війни, яка ведеться із сепаратистами та російськими військами методами антитерористичної операції (АТО). Методи ведення війни можуть змінюватися дуже динамічно разом з швидким набуттям досвіду в військово-польовій медицині.

Приблизно 90% смертельних випадків на полі бою трапляються до того, як пораненого буде доставлено до лікувального закладу; у багатьох випадках смерті не можна запобігти за допомогою медичного втручання (тобто важка травма голови і політравма) (Kotwal, 2011). Поранених, які не померли відразу, можна ефективно лікувати і транспортувати, дотримуючись стандартів «Тактичної допомоги пораненим у бою» (Tactical Casualty Combat Care, TCCC) і «Порятунок життя в бою» (Combat Life Saving Care, CLS). Доля поранених часто залежить від особи, яка буде першою надавати медичну допомогу; у будь-якій системі військової медицини медик на полі бою відіграє фундаментальну роль у забезпеченні допомоги пораненим. Пам'ятайте, що сила полягає в чисельності і медик може бути пораненим або відсутнім, тому перехресне тренування відіграє важливу роль в успішному виконанні військового завдання. Воюйте, коли ви вчитеся, і вчіться, коли ви воюєте; будьте спроможними виконати роботу тих, хто по ієрархії знаходиться рівнем вище і нижче від вас. Війна — дуже динамічне середовище; єдиною константою є постійні зміни.

Медики на полі бою повинні розглядати як медичні, так і тактичні перспективи на фоні наявної ситуації. Військовий медик на полі бою дбає про пораненого, а командир — про всю місію підрозділу. Основа успішного завершення місії — добра групова тактика: хороше медичне забезпечення, вища вогнева міць та усунення загроз зі сторони ворога до початку надання допомоги. Інтервенції, виконані з медичної точки зору коректно, але невчасно під час бою, можуть призвести до подальших жертв і провалу місії.

Доведено, що приблизно 15% цих втрат, які настали до поступлення пораненого до медичного закладу, можна було б

запобігти, якщо відразу були б прийняті необхідні заходи: зупинка масивної кровотечі, усунення проблем з дихальними шляхами, накладення герметичної пов'язки при відкритому пораненні грудної клітки, усунення напруженого пневмотораксу за допомогою декомпресійної голки і, при можливості, дренування грудної клітки.

Багато заходів, таких як зупинка масивної кровотечі, усунення проблем з дихальними шляхами, первинне обстеження, накладення шин, можна виконати за допомогою найпростішого обладнання. Проте стандартна індивідуальна аптечка першої допомоги (Individual First Aid Kit, IFAK), забезпечує максимум переваг невеликим коштом, потребує мінімального навчання і зумовлює мінімальне навантаження для військових підрозділів.

Мета цих заходів, полягає в зменшенні смертності та хворобливості, викликаних пораненнями на полі бою. Запропоновані стандарти не повністю відповідають стандартам, запропонованим Міністерством оборони для учасників бойових дій.

Травма на полі бою – найкраща лікувальна тактика

Під час військових операцій приблизно у 80% випадків смерть настає протягом перших 30 хвилин після отримання поранення, коли часто єдина доступна медична допомога — це самопомога або допомога товариша (Bellamy, 1987). За допомогою індивідуальних аптечок (IFAK), медичної сумки і тренування за програмою «Військово-польова медицина на полі бою» (Combat Medic) можна значно посилити боєздатність підрозділу.

Зараз військові операції в зоні АТО виконують розсереджені по місцевості, незалежні один від одного підрозділи, які діють далеко від дружніх медичних закладів, а транспортування поранених тривале і буває із запізненнями. Різко обмежений час, кількість медичного персоналу і обладнання для лікування важких травм. Ця ситуація особливо серйозна, враховуючи обмежений термін часу до настання смерті, який дається для надання медичної допомоги при серйозних ранах і пораненнях. Кількість медичного транспорту для надання невідкладної допомоги та реанімобілів дуже обмежена, їх парк потребує розширення згідно з міжнародними стандартами. Цей посібник по військово-польовій медицині на полі бою дасть

можливість досвідченому практику лікувати та стабілізувати пацієнта протягом 72 годин, якщо це клінічно можливо.

Історично приблизно 20% поранених солдатів помирають під час бою і 90% з них помирає до того, як отримають допомогу в медичному закладі (Bowen and Bellamy, 1998). Щоб їх врятувати, медичну допомогу слід надавати негайно і необхідному об'ємі. Після травматичних поранень смерть настає в результаті крововтрати, яка призводить до гіповолемічного шоку, низького об'єму циркулюючої крові та поліорганної недостатності.

1. Тактична медицина, підготовка рятувальників і загонів швидкого реагування

<https://www.facebook.com/Ukraine.tactical.medicine>

2. Атлас першої допомоги в червоній та жовтій зонах на війні та при надзвичайних ситуаціях: Бориспіль – 2015. – 60 Ст.

Ульянов О.І.,

к.ю.н., доцент,

завідувач науково дослідної лабораторії ОДУВС

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. Важливим кроком в цьому напрямі є реформування органів внутрішніх справ відповідно Стратегії розвитку органів внутрішніх справ [1] та створення Національної поліції України. Разом з тим для того, щоб національна поліція дійсно стала цивільним органом європейського зразка з переходом до виконання соціально-сервісних завдань потрібні вагомі інституційні та функціональні перетворення, які передбачають належне правове

забезпечення, якісну підготовку фахівців за новими програмами, тісна співпраця з іноземними країнами з метою вивчення врахування у національній практиці зарубіжного досвіду.

Ефективність функціонування національної поліції та якісне виконання поліцейськими повноважень в першу чергу залежить від повноти правового забезпечення їх діяльності. Основні правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України визначено у Законі України «Про Національну поліцію». В цілому відзначаючи прогресивний характер зазначеного закону слід зауважити, що окремі положення потребують конкретизації та уточнення з метою уникнення спірних моментів під час їх реалізації на практиці.

В першу чергу слід звернути увагу на визначення завдань поліції, серед яких забезпечення публічної безпеки і порядку. Категорія «публічна безпека і порядок» вживається у Законі про поліцію разом із категорією «громадська безпека і порядок», при цьому не наведено ні їх визначення, ні співвідношення. На відміну від категорії «публічна безпека і порядок», категорія «громадський порядок» є широко дослідженою у наукових розвідках, використовується у законодавстві, яке визначає повноваження окремих структурних підрозділів органів внутрішніх справ, кримінальному законодавстві тощо. Як зауважує Фатхутдінов В.Г.: «активне застосування в тексті Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року термінів «публічний порядок», «публічна безпека» (ст. ст. 1, 2, 9, 15, 16, 18, 22, 23, 26, 30, 36, 40, 41, 45, 86) суттєво дисонує із практикою вживання усталених термінів в існуючому масиві чинних законодавчих і підзаконних актів, починаючи з Конституції і кодексів України аж до ряду інших законів, що містять згадку про «громадський порядок» і «громадську безпеку» [2].

У постанові Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 12 «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» публічний порядок визначено як

правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу ладу в ній (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканності, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо).

«Публічний порядок» як категорія міжнародного приватного прав, передбачена, зокрема у ст. 12 Закону України «Про міжнародне приватне право», ст. 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» має свої властивості та не може бути використана при визначенні задач та сфери діяльності національної поліції. У зв'язку з цим у наукових дослідженнях пропонується декілька шляхів вирішення зазначеної проблеми, зокрема, виключити категорію «публічний порядок та безпека» та використовувати усталені категорії «громадський порядок» «громадська безпека» або закріпити у законі чіткі дефініції.

Не отримали також в законі чіткої регламентації положення щодо повноважень та задач різних підрозділів поліції. Відповідно до ч.3 ст.13 Закону передбачено функціонування кримінальної, патрульної, спеціальної поліції, органів досудового розслідування; поліції охорони; поліції особливого призначення, при цьому не визначено основні напрями діяльності щодо забезпечення публічного порядку та безпеки, громадського порядку у різних сферах суспільного життя. Враховуючи базовий характер Закону «Про Національну поліцію» вбачається необхідним визначити основні сфери діяльності кожного з підрозділів поліції. Детальна регламентація їх діяльності має відбуватись на рині підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих у відповідності до положень Конституції України, Закону «Про Національну поліцію», процесуального законодавства. Наразі продовжують діяти підзаконні акти, які визначають повноваження окремих підрозділів органів внутрішніх справ, прийняті відповідно до Закону України «Про міліцію», які не приведені у відповідність до Закону «Про Національну поліцію», що також потребує відповідного урегулювання.

Законодавчі прогалини та колізії у сфері забезпечення діяльності поліції потребують як найшвидшого усунення. Адже від повноти та чіткості визначення повноважень, механізмів їх реалізації залежить

ефективність діяльності національної поліції, забезпечення прав та інтересів громадян, охорона громадського порядку.

Література:

1. Щодо питання реформування органів внутрішніх справ України // Розпорядження КМУ від 22.10.2014 № 1118-р [Електронний ресурс] <http://police-reform.org/library/rozporyadzhennya-kmu-v-d-22.10.2014-1118-r-schodo-pitannya-reform>
2. Фатхутдінов В.Г. Громадський vs публічний у дзеркалі правничої герменевтики / Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. - Вип.4. – Т.1. – С.45-50.

Хуторнюк Д.О.,
курсант 4-го курсу, факультету № 3
Науковий керівник:
Жуковський С.В.
викладач кафедри тактико-
спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ ПРОЯВАМ В УКРАЇНІ

На сьогодні тероризм є одним з найнебезпечніших проявів злочинної діяльності, як на міжнародному рівні, так і на рівні національної безпеки окремої держави. Відповідно до фактичних даних тероризм глобалізується та стає все більш популярним методом загострення міждержавних, міжнаціональних, або ж внутрішньодержавних конфліктів у розвитку яких також зацікавлені треті сторони. Відтак, тенденція зростання терористичних проявів спостерігається у всьому світі, не обійшовши Україну.

Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» одним із суб'єктів, що здійснює запобігання, виявлення, припинення та мінімізацію наслідків терористичної діяльності є Національна поліція, але здійснення антитерористичної діяльності є лише складовою державної політики у даній сфері. Антитерористична діяльність повинна мати комплексний характер, та нести у собі насамперед вдосконалення запобіжних механізмів, які спрямовані на усунення причин та умов, що призводять до виникнення екстремізму й тероризму [1].

Основними чинниками, що породжують виникнення терористичної загрози для України є:

- несприятлива соціально-економічна ситуація в державі або окремих регіонах, незбалансована національна політика, зростання невдоволення населення, нехтування правами та інтересами національних або релігійних меншин, антипропаганда влади та державних органів у засобах масової інформації;

- насамперед наявність внутрішнього конфлікту, а саме, не врегульована ситуація на сході країни, та ведення гібридної війни;

- наявність в державі нелегальних ринків зброї та доступність її придбання, також існування прошарку осіб, які пройшли школу війни в «гарячих точках» та не змогли соціально реабілітуватись;

- розвиток організованої злочинності та нелегальних збройних формувань, які володіють зброєю та вибуховими речовинами;

- участь України в міжнародній антитерористичній коаліції, розвиток співробітництва з США та Ізраїлем, що може призвести до загрози ззовні [2, с. 23];

- потоки нелегальних мігрантів, які пересуваються територією держави з країн Південно-Східної Азії та Близького Сходу до Західної Європи, в результаті чого бойовики міжнародних терористичних організацій мають змогу переміщуватись Україною, або ж переховуватись на її території;

- поширення радикальних ідеологій підбурюючими елементами, в тому числі в соціальних мережах, і як наслідок формування певних

соціальних груп, які провокують заворушення, здійснюють громадянську непокору та терористичні акції;

- перебування на території держави іноземних елементів, які є прихильниками або діючими членами міжнародних радикальних організацій таких як: «Хізбут Тахрір», «Хамас», «Брати мусульмани», які активно діють у великих містах та мають свої осередки.

Щодо заходів Національної поліції України по запобіганню тероризму, то Закон України «Про боротьбу з тероризмом», як основний нормативно-правовий акт в даній сфері не виокремлює конкретних заходів, а лише зазначає повноваження Міністерства внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією [1].

До повноважень Національної поліції щодо протидії терористичним проявам віднесено:

1) вжиття заходів щодо своєчасного запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, в межах компетенції Національної поліції;

2) взаємодія з Антитерористичним центром при Службі безпеки України, а саме надання необхідних сил та засобів, ефективного їх використання під час проведення антитерористичних операцій;

3) проведення оперативно-розшукових заходів стосовно попередження та розкриття таких злочинів;

4) проведення роботи в напрямку виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів проти громадської безпеки [3, с. 117];

5) організація підготовки кадрів для слідчих та оперативних підрозділів, які розслідують злочини цієї категорії;

6) взаємодія з іншими правоохоронними органами та органами державної влади, органами місцевого самоврядування щодо запобігання вчинення терористичних актів, радикалізації та екстремізму, особливо під час проведення масових заходів (спортивні змагання, урочисті заходи, святкування);

7) активізувати роботу щодо розкриття і розслідування злочинів, пов'язаних із завідомо неправдивими повідомленнями про загрозу

безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, вивчити кримінальні провадження про нерозкриті злочини зазначеної категорії, виявлення і притягнення до відповідальності винних осіб [4, с. 287].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що терористичні прояви, та тероризм взагалі, є складною проблемою, яка потребує комплексного підходу до її вирішення, насамперед, вдосконалення законодавства у цій сфері, взаємодії на всіх рівнях суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, створення єдиної електронної бази даних для правоохоронних органів-суб'єктів з метою забезпечення оперативності в запобіганні, виявленні, припиненні терористичної діяльності, залучення до міжнародного співробітництва з питань боротьби з тероризмом, радикалізмом та екстремізмом.

Література:

1. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15/page>.
2. Бояр-Созонович Т.С. Международный терроризм: политико-правовые аспекты. —Киев, Одесса: Лыбидь, 1991. С. 23—24.
3. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом: у визначеннях та поняттях / В. А. Ліпкан. – К.: Магістр – XXI ст., 2009. – 162 с.
4. Лихачев С. В. Правові та організаційні засади діяльності органів внутрішніх справ та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення громадської безпеки в Україні: теорія і практика: монографія / С. В. Лихачев. – Донецьк: Дон УСП, 2012. – 309 с.

Цільмак О.М.,
д.ю.н., професор,
професор кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
Одеського державного університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ РІЗНОВИДІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

До заходів оперативно-розшукової діяльності відносять: попередження, припинення та розкриття правопорушень й злочинів, правомірне застосування табельної вогнепальної зброї та спецзасобів (у чітко регламентуючих законодавством випадках), розв'язання конфліктів між громадянами, затримання злочинців тощо – це все носить екстремальний характер, який впливає на психічний та фізичний стан працівників кримінальної поліції.

Кожна людина в конкретних умовах життєдіяльності відповідає на різноманітні подразники різною фізіологічною реакцією. В основному ця індивідуальність залежить від психофізіологічних властивостей людини. До них належать нервово-емоційна стійкість, врівноваженість нервових процесів, розумова та фізична працездатність і витривалість тощо. Велике значення для ефективного виконання професійних обов'язків в екстремальних умовах має екстремальна компетентність. Ми тлумачимо екстремальну компетентність як здатність працівника кримінальної поліції ефективно та професійно діяти в складних, конфліктних, екстремальних умовах оперативно-розшукової діяльності на основі набутих знань, практичних умінь та навичок та досвіду.

Якісний рівень екстремальної компетентності, на нашу думку, залежить від рівня розвитку її взаємозалежних та взаємодоповнюючих підвидів – психофізичної, вогневої, тактико-спеціальної, медичної. *Психофізична компетентність* – це здатність працівника кримінальної поліції під час складних екстремальних ситуаціях до: швидкої самообілізації, фізичної і психічної витривалості, застосування заходів правомірного фізичного впливу та протистояння кримінальним елементам.

Психофізична компетентність курсантів ВНЗ і працівників кримінальної поліції є сукупністю сформованих та розвинених психологічних, фізичних і професійних характеристик, які відповідають особливостям оперативно-службової діяльності та виступають однією з найбільш необхідних умов для її успішного виконання. Психофізична компетентність детермінується оцінкою рівня сформованості практичних умінь та навичок, серед яких слід виділити:

- *фізичні*, тобто уміння мобілізуватися та тривалий час витримувати надмірні фізичні навантаження; правомірно застосувати прийоми рукопашного бою під час кримінальних посягань та спецзасоби, припинити фізичне насилля тощо;

- *технічні*, тобто уміння застосовувати прийоми рукопашного бою у необхідних випадках, швидко реагувати на небезпеку. Технічна майстерність працівника Національної поліції залежить від рівня розвитку основних рухових якостей – сили, швидкості, витривалості, гнучкості, координованості. Рівень прояву рухових якостей, насамперед витривалості, пов'язаний з економічністю техніки, розвитком спеціальної психічної стійкості;

- *психічні*, тобто уміння витримувати тривалий час психічну напругу, працювати в монотонних та швидкоплинних умовах, саомобілізації, екстреної мобілізації вольових ресурсів, створення стану високої працездатності саморегуляції тощо.

Психофізична готовність працівників кримінальної поліції до дій в екстремальних ситуаціях розуміється як сукупність розвинених психологічних, фізичних і професійних якостей, які відповідають особливостям оперативно-службової діяльності та детермінують успішного виконання, а також технічних, фізичних, психічних, тактичних умінь та навичок.

Зрозуміло, що професіоналізм під час екстремальних ситуацій детермінується тактико-спеціальною компетентністю. Вона є проявом тактико-стратегічного мислення та знаходить своє вираження у механізмах розробки та реалізації певних стратегій. Тобто тактика – це поточне планування загального стратегічного плану будь-якої діяльності.

Тактико-спеціальна компетентність оцінюється рівнем сформованих у працівників умінь та навичок, серед яких слід виділити:

- *тактичні* – вміння та навички виходити з різних складних, конфліктних й екстремальних ситуацій; розробляти ефективні шляхи виходу з екстремальних ситуацій тощо;
- *стратегічні* – вміння аналізувати ситуацію, планувати та обирати ефективні засоби виходу зі складних ситуацій тощо;
- *прогностичні* – вміння прогнозувати розвиток ситуації, дії злочинців, рух натовпу, попереджати небезпечні кримінальні прояви, проектувати розвиток подій тощо;
- *організаційні* – уміння організовувати рятувальні роботи, діяльність колективу щодо виходу з складної екстремальної ситуації тощо;
- *технологічні* – кількісні уміння аналізу екстремальної ситуації, раціональна організація технологічного процесу, використання технологічних засобів тощо;
- *конструктивні* – уміння складати карту події, конструювати технічні засоби, що допоможуть у екстремальній ситуації тощо;
- *тактико-технічні* – уміння читати мапи, креслення, схеми, виконувати розрахунково-графічні роботи тощо.

Таким чином, *тактико-спеціальна компетентність* – це здатність особистості (на основі набутих знань, практичних умінь і навичок) планомірно визначати власну стратегію і тактику та правоохоронних дій у складних екстремальних ситуаціях, а також прогнозувати дії кримінальних елементів.

Тактико-спеціальна здатність базується на професійному урахуванні працівниками кримінальної поліції зовнішніх і внутрішніх факторів, що негативно впливають та на вмінні - планувати, розробляти, прогнозувати, координувати, керувати та удосконалювати оперативно-розшукову діяльність на основі набутого досвіду.

Дуже важливим у правоохоронній діяльності є уміння працівників Національної поліції оказати першу долікарську допомогу як громадянам та своїм пораненим колегам, так й собі. Тому медична

компетентність є важливим підвидом екстремальної компетентності. Під *медичною компетентністю* слід розуміти – здатність працівника кримінальної поліції (на основі набутих знань, практичних умінь та навичок) оказувати першу долікарську допомогу собі й особам, які цього потребують.

Медична компетентність працівників кримінальної поліції оцінюється рівнем сформованості практичних умінь та навичок. Серед яких слід виділити:

- *медико-технічні* – вміння та навички накладати пов'язки, шини, зупиняти кровотечу тощо;
- *загально медичні* – вміння та навички оказувати елементарну першу долікарську допомогу тощо;
- *біохімічні* – вміння та навички визначати та розрізняти склад медичних, психотропних, наркотичних речовин тощо.

Застосування та використання табельної вогнепальної зброї у необхідних оперативно-складних ситуаціях є правомірними повноваженнями працівників кримінальної поліції. Вогнева компетентність працівників Національної поліції – це головна умова захисту від кримінальних агресивних посягань на власне життя й здоров'є та громадян. У даний час Закон України “Про Національну поліцію” є основним діючим нормативним джерелом, що спеціально закріплює повноваження поліції по застосуванню та використанню вогнепальної табельної зброї. Строге дотримання встановлених у ньому правил обов'язкове при будь-яких обставинах, у тому числі й в екстремальних умовах.

Під *вогневою компетентністю* ми розуміємо – здатність поліцейського (на основі набутих знань, практичних умінь та навичок) у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю (відповідно до ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію»). Вогнева компетентність оцінюється рівнем сформованості практичних автоматизованих умінь та навичок, серед яких ми виділяємо:

- *технічні*, навички (швидкого реагування на небезпеку, швидко перезаряджати зброю, прицілювання та влучного пострілу тощо) та вміння (впевненого поводження зі зброєю, миттєво оголосити вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо працівник вважає,

що в обстановці, яка склалася, можуть виникнути підстави для її правомірного застосування);

- *конструктивні*, вміння конструювання розвитку подій, будувати правоохоронні дії, передбачати наслідки застосування зброї та поведінку кримінальних елементів тощо;

- *тактико-фізичні*, вміння миттєво реагувати на небезпеку та ухилятися від вогневої небезпеки тощо.

Таким чином, підготовлений спеціаліст повинен морально, фізично, психологічно бути *готовим, здатним, спроможним* у будь-якій (конфліктній, складній, екстремальній) обстановці і в будь-якій момент часу виконувати всі покладені на нього функції із забезпечення законності, правопорядку й безпеки життєдіяльності. Тому, формування у курсантів ВНЗ екстремальної компетентності є вкрай важливим та необхідним.

Цвітайло О.А.

слухач 5 курсу навчально-наукового інституту № 4

Вінницького відділення Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бахчеван Є.Ф.

капітан поліції,

старший викладач кафедри тактико-

спеціальної та вогневої підготовки ОДУВС

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Принципи діяльності поліції - це основні положення, на яких ґрунтується діяльність органів державної влади чи посадових осіб щодо виконання покладених на них прав та обов'язків. Принципи діяльності органів поліції закріплюються як в міжнародному так і у

вітчизняному законодавстві. Так, на сьогодні, принципи діяльності органів поліції відображені в Конституції України, Законі України «Про Національну поліцію» та інших нормативно-правових актах, що стосуються безпосередньо діяльності поліцейського.

Розділ II Закону України «Про Національну поліцію» закріплює такі принципи діяльності щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, як: верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, взаємодія з населенням на засадах партнерства та принцип безперервності.

Відповідно до статті 6 даного Закону, поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, який в свою чергу визначає, що людина, її права та свободи є найвищими цінностями. Принцип верховенства права є своєрідним «пануванням права» в суспільстві та вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозахисну діяльність, які за своїм змістом повинні втілювати ідею соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства.

Принцип захисту прав і свобод людини та громадянина поширюється на все суспільство, яке проживає в державі, а також окрему категорію осіб, до яких належить захист прав і свобод засуджених, затриманих та осіб, які тримаються під вартою. Відповідно, 12 лютого 2016 року Міністерство юстиції України та Національна поліція України підписали Меморандум про співпрацю, головною метою якого є консолідація зусиль Міністерства юстиції України та Національної поліції України щодо недопущення порушень прав людини на захист під час затримання, тортур, нелюдського поводження із затриманими, запобігання випадків засудження невинних людей [2].

Відповідно до принципу законності, визначеної у статті 8 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено, що «поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені

Конституцією та законами України». Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб. Враховуючи викладене, при здійсненні своїх повноважень, поліція повинна діяти тільки на законних підставах, дотримуватись особистих прав громадян і не вчиняти довільних або протиправних дій [3].

Взаємодія з населенням на засадах партнерства та принцип безперервності полягає у тому, що саме рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів органів поліції [3]. Однією з найбільш важливих якостей, що дозволяє підвищити ефективність процесу спілкування, є вміння слухати інших людей, а саме, уважно вислухати до кінця свого співрозмовника, продемонструвати свою зацікавленість у тому, що він говорить, проявити пошану до нього. Це дозволить значно спростити подальше спілкування і встановити психологічний контакт із співрозмовником, налаштувавши при цьому дану особу позитивно до себе, зняти психологічну напругу, яка як правило є неминучою на початковому етапі спілкування [4]. У цьому і проявляється довіра до співробітників органів поліції.

Поліцейський не тільки забезпечує захист прав і свобод людини й громадянина, а й уповноважений обмежувати права відповідними поліцейськими заходами, до яких відносять: поверхневу перевірку та огляд особи, обмеження керування транспортного засобу, проникнення до житла чи іншого володіння особи тощо. При цьому обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань органів поліції.

У пункті 4 статті 7 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання [3]. У разі виявлення таких дій, кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів

щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування.

У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими, керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти, зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності. У діяльності органів поліції також забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови або інших ознак [3].

Нововведенням та яскравим прикладом того, як поліцейський забезпечує права людини було прописано у статті 41 «Поліцейське піклування» Закону України «Про Національну поліцію», яке здійснюється щодо осіб, які потребують допомоги у зв'язку із втратою контролю над собою та існування реальної небезпеки завдання шкоди оточуючим або собі (психічно хворі особи, особи у алкогольному чи наркотичному сп'янінні) [5].

Таким чином, принципи діяльності органів поліції щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина повинні бути орієнтовані на суспільство, відкритим та прозорим, що в свою чергу надасть змогу повноцінно та якісно виконувати покладені на органи поліції завдання та функції піднявши тим самим рівень довіри населення до правоохоронних органів.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Національна поліція та Міністерство юстиції підписали меморандум про співпрацю у сфері захисту прав людини // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1816679>

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

4. Михайлова Ю.О. Організація ефективної комунікації як ключового елементу підвищення авторитету працівників поліції та налагодження взаємодії з населенням / Ю. О. Михайлова // Форум права. – 2015. – №1. – С.178-181 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_1_31.pdf.

5. Які заходи має право застосовувати поліцейський? // [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://lexliga.com>.

Шаєвська Ю. В.

курсант 3 курсу факультету № 3 ОДУВС

Науковий керівник:

Ташилатов В. А.

підполковник поліції,

старший викладач кафедри ОДУВС

ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО ВОЄННОГО СТАНУ

Наразі Україна переживає чи не найтяжчі часи від моменту здобуття нею незалежності. Політична ситуація в країні зумовила глибоку економічну кризу, що відчутно позначилося на житті кожного громадянина. Почастішали випадки масових заворушень, що іноді закінчуються масовими безпорядками, здійснення масових терористичних актів, спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України незаконним шляхом тощо.

Така ситуація вимагає окрім реформування на демократичних засадах політичної системи, усього державного

апарату правоохоронних органів, ще й розроблення належного методичного та наукового забезпечення тактики дій працівників поліції під час надзвичайних ситуацій.

Основні повноваження Національної поліції під час надзвичайного або воєнного стану у найзагальнішому вигляді регулюються Резолюцією №690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», згідно якої: поліцейський продовжує виконувати свої завдання охорони громадян і майна під час війни і ворожої окупації в інтересах громадянського населення. [1]

При настанні умов згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану», може бути тимчасово введено воєнний стан як особливий правовий, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

За рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності. У свою чергу надзвичайний стан покладає на них додаткові обов'язки. [2]

У разі введення надзвичайного стану з підстав, передбачених ст. 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», тобто :

1) виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

2) здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення;

3) виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

4) виникнення масових безпорядків, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи;

5) спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства;

6) масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

7) необхідності відновлення конституційного правопорядку і діяльності органів державної влади, додатково можуть бути вжиті заходи відповідно до ст. ст. 17, 18 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» та інші заходи, передбачені законодавством. [2]

При введенні режиму воєнного або надзвичайного стану поліція забезпечує охорону публічного порядку, виконання посадовими особами і громадянами вимог встановлених цими режимами в межах своєї компетенції; вживає адміністративних заходів до порушників вимог режимів.

У разі введення режимів воєнного або надзвичайного стану, поліцейські можуть виконувати такі завдання:

а) здійснювати патрулювання вулиць та інших громадських місць;

б) здійснювати перевірку документів і громадян, а в необхідних випадках проведення поверхневої перевірки та особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів;

в) охороняти об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення;

г) вживати заходів до недопущення проведення заборонених зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також видовищних, спортивних та інших масових заходів та страйків;

д) надавати допомогу місцевим органам державної влади у проведенні тимчасового виселення людей з місць, небезпечних для проживання;

е) забезпечувати додержання громадянами правил комендантської години та інші.

Залежно від обставин, що склалися, відповідно до Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності, може бути оголошений посилений варіант несення служби як для всіх працівників органів поліції, так і для її окремого органу або відокремленого підрозділу. [2]

Посилений варіант може бути введений на території держави або в окремих її регіонах чи населених пунктах до введення в установленому порядку надзвичайного стану за наявності реальної загрози безпеці або життю громадян, усунення якої є одним із основних завдань НПУ.

Посилений варіант вводиться в разі:

1) повідомлення про обставини (події), що можуть призвести чи призвели до загострення оперативної обстановки, можуть створити чи створили загрозу життю (здоров'ю) громадян, їх конституційним правам і свободам;

2) виникнення масових заворушень, що супроводжуються обмеженням певних прав і свобод людини;

3) виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення особливо важливих об'єктів або окремих місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

4) учинення терористичних актів;

5) виникнення тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що створюють загрозу життю і здоров'ю значної кількості населення;

6) спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства.

Передусім, під час вищеперерахованих обставин, дії працівників Національної поліції повинні бути законними та обґрунтованими, направленими на захист прав і свобод, законних інтересів, найшвидша нормалізація оперативної обстановки та відновлення правопорядку, усунення загрози життю чи здоров'ю громадян, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших соціальних інститутів суспільства.

Література:

1. Резолюція N 690 (1979) Парламентської ассамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» Страсбург, 8 травня 1979 року).

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250).

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА!	3
Албул С.В., ДО ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦІЄЮ	5
Антова А.О., Кузнецов В.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТИТУТУ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ»	11
Банах С.М. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	17
Бахчеван Є.Ф. ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ	19
Бездига І. В. Трояновський В. С. УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ДО ПРАВОПОРУШНИКІВ	23
Березовська Н. Л. ЗАХИСТ ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦЗАСОБІВ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ	26
Біліченко В. В. ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	29
Бурангулов А.В. ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	33
Вайда Т. С. ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПО КОЛЕСАХ РУХОМОГО АВТОМОБІЛЯ ПРАВОПОРУШНИКІВ ЯК СКЛАДНИЙ ФАКТОР В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	37

Ватагіна Л.О., Удренас Г.І. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	43
Вдовиченко О. М. ПРОТИДІЯ ЕКСТРЕМІЗМУ В УКРАЇНІ	47
Геращенко О.С. ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ БЛОКПОСТА	52
Головацький О.О. ПРОТИДІЯ БІОЛОГІЧНОМУ ТЕРОРИЗМУ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОБЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	55
Докторова В.Л., Конєв О.Ю. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ	58
Домніцак В. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ	63
Йосипів Ю. Р. РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ	67
Жуковський С. В. АВТОМОБІЛЬНА ПІДГОТОВКА – КРИТЕРІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	71
Катеринчук І. П. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	76
Коломієць Ю. Ю., Коломієць Т.Ю., УСВІДОМЛЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ СВОЄЇ ВИСОКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	80
Коломієць Ю. М. ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВ ТАКТИКИ ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ	83
Ком'яга А.В. ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ	87

Конєв О.Ю.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ОСІБ В СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ
ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ_____91

Костюк В.Л.

ЩОДО ПИТАННЯ ПРОЯВІВ СЕПАРАТИЗМУ В УКРАЇНІ_____94

Коцюба С.М.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ
КІБЕРТЕРОРИЗМУ ЯК ЗАГРОЗИ ГЛОБАЛЬНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ
БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ_____98

Кузнєцов В.В.

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ
ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ У РАЗІ ВВЕДЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ПІД
ЧАС МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ_____102

Лук'янова Н.О., Бахчеван Є.Ф.

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ЩОДО ПРАВОПОРУШНИКІВ_____107

Моргун М. В.

ШВИДКІСНЕ ПЕРЕЗАРЯДЖАННЯ АВТОМАТА В УМОВАХ АКТИВНОГО
ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ_____110

Московчук М. О.

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
ПРОСТОРІ_____113

Наперковська Д.В., Головацький О.О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ_____117

Носкова Т.І.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ І ПСИХОФІЗИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ_____121

Обухова Ю.В.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СПОРТСМЕНА – СТІЛКА_____124

Олексієнко А.О., Геращенко О.С.

СХИЛЬНІСТЬ ДО РИЗИКУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ_____127

Пацамай М.П., Ніколаєв О.Т.

УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З
УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ_____133

Петріченко Ю.Д., Коцюба С.М.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОМІРНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ	137
Саакян М. Б.	
НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ: НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ ТА НАУКОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ	141
Свиріпа І.М., Обухова Ю.В.	
ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	147
Синенький В.М., Курляк М. Д.	
ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОГО ТРАВМАТИЗМУ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	150
Скворцов А.В., Карапет'янц С.І.	
РОЗШУКОВА ПОЛІЦІЯ НА УКРАЇНІ ХІХ-ХХ СТ.	153
Собакарь А.О.	
ЗНАЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ	156
Ташматов В.А.	
ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ	159
Теслюк І.О., Цільмак О.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	164
Трояновський В.С.	
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ З ТЕРОРИСТАМИ, ЗАХОПИВШИМИ ЗАРУЧНИКІВ	168
Тьорло О. І.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПАТРУЛЬНИМ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ	172
Удренас Г.І.	
СТАНОВЛЕННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	176
Ульянов О.І.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ	179
Хуторнюк Д.О., Жуковський С.В.	
ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ ПРОЯВАМ В УКРАЇНІ	182

Цільмак О.М.

СУТНІСТЬ РІЗНОВИДІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ_____186

Цвітайло О.А., Бахчеван Є.Ф.

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА_____190

Шаєвська Ю. В., Ташматов В. А.

ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО
ВОЄННОГО СТАНУ_____194

Наукове видання

**Актуальні проблеми
професійної підготовки поліцейського
Матеріали круглого столу**

м. Одеса, 26 жовтня 2016 року

Підписано до друку 26.10.2016. Формат 60х90/16. Папір офсетний.

Гарн. «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк. арк. 11,42.

Наклад 30 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.

тел. 0487431393; 0949464393 email – 74313931@gmail.com